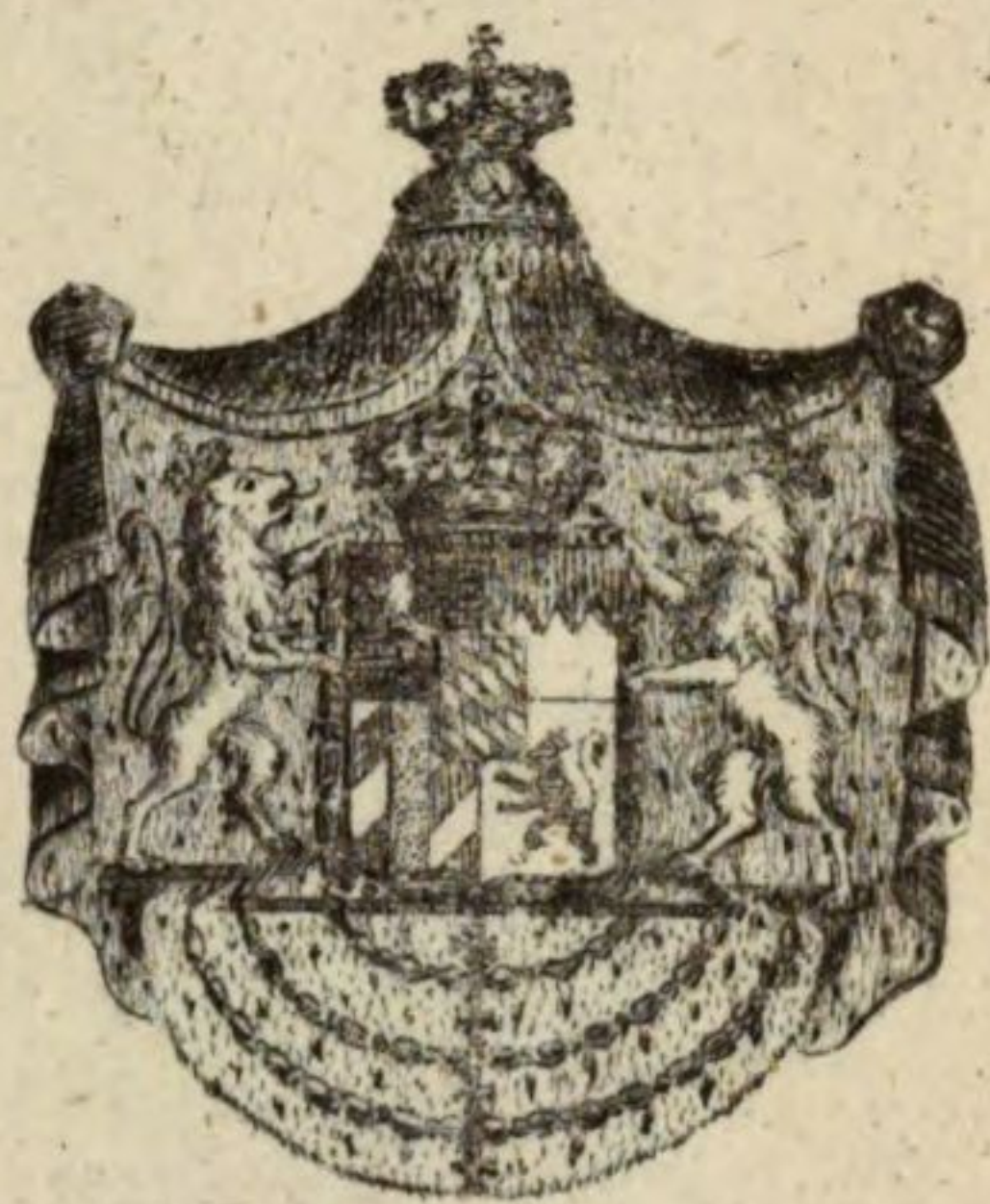

Biogr.

1934

Lopez

(Carvajalis)

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

DE REBUS GESTIS
JOANNIS S. R. F.
CARD. CARVALIS
COMMENTARIO

DE REBUS GESTIS
JOANNIS S. R. E.
CARD. CARVAJALIS
COMMENTARIUS.

DOMINICI LOPEZII
DE BARRERA COMPOSTELLANI

Archivo Hispanice Legationis in Urbe Praefecti

De Rebus Græcis

JOANNIS

S. R. E. CARD. CARVALALIS

Commentarius

Ad Excellentissimum

D. JOSEPHUM

ET LANC.

Potestatis Hispaniae Regis

Primum, Indis, Senatus, Praefecti

ROMAE

ROMAE

Typis Hieronymi

Al. Form.

1717

DOMINICI LOPEZII
DE BARRERA COMPOSTELLANI

Archivo Hispanicæ Legationis in Urbe Præfecti

DE REBUS GESTIS

J O A N N I S

S. R. E. CARD. CARVAJALIS

COMMENTARIUS

Ad Excellentissimum Dominum

D. JOSEPHUM CARVAJALEM
ET LANCASTRUM

Potentissimi Hispaniarum Regis a Consiliis Status
Primum, Indi Senatus Præsidem &c.

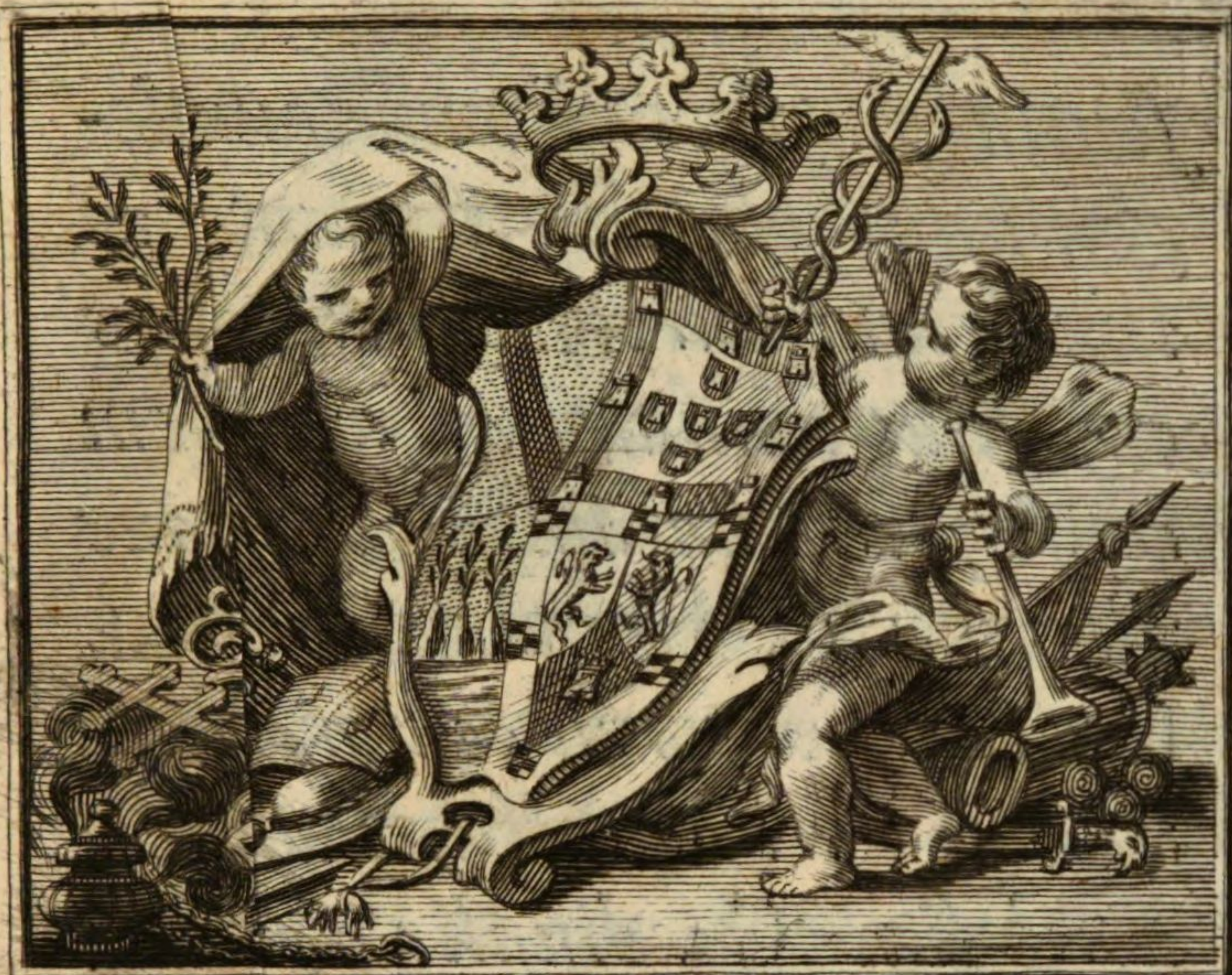
ROMÆ MDCCLII.

TYPIS HEREDUM LAURENTII BARBIELLINI
Ad Forum Pasquini

SUPERIORUM PERMISSU.

BAYERISCHE
STAATSBIBLIOTHEK
MÜNCHEN

Bayerische
Staatsbibliothek
München

B. Preziado Iisp. inv.

M. Sorello Hisp. sculp.

Excellentissimo Domino

D. JOSEPH CARVAJAL ET LANCASTRO

Potentissimi Hispaniarum Regis a Consiliis Status
Primo, & Indi Senatus Præsidi &c.

DOMINICUS LOPEZ DE BARRERA COMPOSTELLANUS
PERPET. FELICITATEM.

QUod eorum, qui aliquo
genere laudis florue-
runt, vitas scribendi veteres in
more habuerint; idque in præ-
a 3 sen-

*sentia complures summa cum le-
gentium voluptate faciant, ut
illustrum virorum exemplis
cujusque animum ad virtutem
consequendam impellant, me
plurimum, EXCELLENTISIME
DOMINE permovit, ut præstan-
tissimi Viri Sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Cardinalis JOAN-
NIS CARVALAL, genti-
lis Tui res gestas in lu-
cem mentemque posteritatis re-
vocarem. Cum enim admi-
rabiles ejus virtutes, recte fa-
cta, summos pro Religione &
communi omnium utilitate la-
bores constantissime toleratos
ex hominum memoria pene de-
ci-*

cidisse animadverterem , &
neminem esse scirem , qui scri-
ptorum ejus ætatis , qui sum-
ma cum laude illius memine-
runt , sparsa monumenta col-
legerit , ut ejus vitam retexe-
ret , & posteritati commenda-
ret , id mihi faciendum puta-
vi, tum ob egregiam ejus fidem,
constantiam , ingenium , men-
tis dexteritatem , quæ cujus-
que animum ad amorem vir-
tutis permovere solent , cum ob
ingens ornamentum & laudis
commodum , quod Hispanis ,
& præclarissimæ Familiæ Tuæ
ex hac , non expressa quidem ,
sed adumbrata ejus virtutum
ima-

*imagine futurum arbitrabar :
Multos produxit Hispania om-
ni genere laudis ornatissimos
viros , qui rebus præclare ge-
stis , liberalitate , consilio qua-
cumque ætate urbem illustra-
runt , & sibi suisque civibus
nominis immortalitatem pepe-
rerunt , sed nemo hunc antece-
dit magnis in Ecclesiam , &
republicam meritis : equidem
non speciem quandam gloriæ
ex inanissimis vulgi vocibus ,
& splendoris insignibus est
consecutus , sed verum decus
ex religione , pietate , fortitu-
dine animi , omnique demum
virtutum genere sibi compara-
vit ,*

vit. Itaque cum tanta ejus sit
nominis fama, & decus vir-
tutis, patere, Excellentissi-
me Domine, ut celeberrimi
Viri memoria Tuo Nomine in
lucem prodeat, publicis voci-
bus augeatur, & quandam
præsidio Tuo perpetuitatem ob-
tineat. Ecquid Tibi commen-
dem eum, quem genere con-
junctissimum summopere dili-
gis ob famam virtutis? Non
audeo equidem, sed me, &
hunc de illius rebus præclaris-
sime gestis Commentarium ma-
gnopere commendo. Id a Te
audeo petere, quod sciam mihi
omnium esse maximum, ma-
xime-

ximeque necessarium. Est au-
tem animi ingenui ei, cui mul-
tum debeas, parem accepto
beneficio gratiam referre: ego
autem cum opera, industria,
& diligentia mea ingentia,
quibus me devinxisti, benefi-
cia æquare non valeam, sal-
tem præstantissimi Viri memo-
ria, e tenebris in lucem eruta,
meam erga Te observantiam,
& perpetuam voluntatem si-
gnificabo. Non est autem hoc
adeo leve, nec minus cæteris
Tuis beneficiis, de quo Te,
Excellentissime Domine, maxi-
me rogo: cum enim vitam præ-
clarissimi Viri scribendam su-
sce-

ſcepi, eamque Tibi egregia fi-
de, publici boni voluntate, lit-
terarum bonarumque artium
ſtudio, omniumque virtutum
laude ornatiffimo, & illius
quam ſimillimo dedicare de-
crevi, rem me gratam Ti-
bi facturum putavi; verum
quod inſitum ſplendorem, &
nativam dignitatem per me
non retineat, id mihi temerita-
tis vitio tribuendum eſſe ſuſpi-
cor, minusque ferendum niſi
ab eo, qui magnitudine animi
atque præſtantia officia etiam
tenuiorum humaniſſime exci-
piat. Te igitur, Excellentif-
ſime Domine, quem mihi præ-
ſidio

*fidio & ornamento esse scio,
quam maxime rogo, ut hanc
audaciam mihi & operis levi-
tatem ignoscas; non enim ab
alio præterquam ab officio,
mea erga Te voluntate & ob-
servantia profecta est. Sunt
maxima quidem, nota omni-
bus, atque clarissima Tua in
me beneficia: hæc ut solent a
me plurimum ponderari, ita
significari aliqua ratione debe-
bant. Itaque si pro Tua in me
pietate & benevolentia studium
in Te meum & voluntatem
comprobaveris, tantum mihi
decoris & operi dignitatis
adiunges, quantum ex singu-
lari*

*lari humanitate Tua atque
præstantia præsidium mihi, re-
busque meis assequi me posse
confido. Vale.*

*Ex Urbe Idibus Februarii
ann. MDCCCLII.*

IM-

1811

1812

1813

1814

Si videbitur Reverendissimo Patri Pol. Apst.
Magistro

F. M. de Ruben
Vice

1815

Et Josephus Augustinus Ori. Pol. Apst.
Mag. Ord. Presb.

1816

I M P R I M A T U R,

**Si videbitur Reverendissimo Patri Sac. Pal. Apost.
Magistro.**

*F. M. de Rubeis Patriar. Constant.
Vicesg.*

I M P R I M A T U R.

**Fr. Josephus Augustinus Orsi Sac. Pal. Apost.
Mag. Ord. Praed.**

APPROBATIONES

REvmi P. Sacri Palatii Apostolici Magistri
jussu, maxima, qua potui, & ea, qua
par erat, diligentia perlegi Eminentissimi
Joannis Cardinalis Carvajalis, Viri, undique con-
specti, admodum præclari, & Cardinalis Hispano no-
mine certe dignissimi, Commentarium, a D. Dominico
Lopezio, Regis Catholici Archivo in Urbe Præ-
fecto, descriptum, ut posthumæ tanti hominis fa-
mæ, & immortalis Hispaniæ honori consulat. Hoc
in opere, quæcumque ad rem elucidandam, quan-
tum historiæ ratio, & institutum patitur, con-
forre possunt, exploratis veterum, recentiorum-
que monumentis, accurato studio comparantur.
Nam, quamvis revera confiteri opere prætium
sit, cuncta unius Cardinalis, admiranda potius
quam imitanda gesta, in quo (ut ita dicam)
quæ sparguntur in omnes, mixta fluunt, & quæ
divisa heroes efficiunt, collecta tenentur usque
adeo, ut adhuc singula sic excellant, quod, quid
cui præferri debeat, vix aliquis judicare poterit:
quamvis (inquam) talia conceptis verbis expromere
nullus valeat, omnia attamen suis locis,
legibus historiæ haud infractis, apte, & critice
sin minus disponi, in dubium revocare nemini
licet. Et (ut alia præteream) elegantem, orna-
tam, & gravem orationem cum eruditione, con-
cisione, claritate, puritate, & castitate styli,
quantum ad præsens desideratur, conjunctam esse,
silentio mihi non commendare placet. Hu-
jusmo-

iusmodi igitur librum orthodoxæ fidei omni-
mode consonum, bonis moribus nullatenus adver-
sum, eruditorumque votis maxime responden-
tem, dignum, qui typis editum publici juris
fiat, censeo, cunctis haud parum profuturum.

Dabam Romæ postridie idus Februarii, anno
a Christo nato 1752.

*Michael Antonius a Gandara Agens
Generalis Regis Catholici.*

U Tjubenti Reverendissimo P. Josepho Augustino Orsi Sacri Palatii Apostolici Magistro morem gererem, attente perpendi Librum inscriptum: *Dominici Lopez de Barrera Compostellani de rebus gestis Joannis S. R. E. Card. Carvajalis Commentarius*: quumque illum Catholicis Dogmatibus, & sanioris Moralis regulis consonum animadverterim: complecti etiam plurima, quæ non exiguo Ecclesiæ Romanæ, Purpuratorum Patrum Senatus, inclytæ Nationis Hispanæ & Nobilissimæ, optimeque de Christiana republica meritæ Carvajaliorum stirpis decori esse possunt: ea demum latini sermonis elegantia scriptum, iisque abundare diligentia atque eruditio- nis argumentis, quæ viros doctos facile permovere valeant ad efflagitandum ab Authore præstan- tissimo, ut ad umbilicum perducatur evulgetque Hispaniensis Ecclesiæ Monumenta, quæ exornanda suscepisse non ignorant: propterea dignissimum censeo luce publica.

Romæ die 3. Januarii 1752.

*Petrus Morettus Canonicus insignis
Basilicæ S. Mariæ Transtyberim.*

Com-

Commentarium de rebus gestis Joannis S. R. E.
 Cardinalis Carvajalis a Vir. Cl. Dominico
 Lopezio de Barrera elucubratum jussu Re-
 verendissimi Sacri Palatii Apostolici Magistri legi
 animo imprimis attento; nihilque in eo me repe-
 risse fateor, quominus ipse typorum beneficio pu-
 blicari lucem aspiciat. Immo ingenue profiteor
 Scriptorem accuratissimum de Romana Ecclesia,
 deque Hispanis suis optime meritum fuisse, dum
 tanti Viri res gestas Commentario sane egregio il-
 lustravit, qui ex omni ætatum memoria, & vi-
 tæ integritate, & Catholicæ fidei zelo, & rerum
 gestarum magnitudine perpauca sui similes na-
 tus est.

Ita Censeo.

*Constantinus Ruggerius Bibliotheca
 Imperiali Præfectus.*

INDEX

Summarium Capitulum

- I. **De** ...
- II. **De** ...
- III. **De** ...
- IV. **De** ...
- V. **De** ...
- VI. **De** ...
- VII. **De** ...
- VIII. **De** ...
- IX. **De** ...
- X. **De** ...
- XI. **De** ...

I N D E X

xxiii

Summæ Capitulorum.

- I. **J**oannis Carvajalis patria, studia litterarum, ejusque in Urbem adventus.
- II. *Eugenius IV. Pontifex renunciat.*
- III. *Concilium Basileense cogitur in scio Eugenio Summ. Pontifice.*
- IV. *Basileenses in Eugenium Reges & Principes sollicitant.*
- V. *Joannis in Eugenium pietas, & observantia.*
- VI. *Romanorum Civium in Eugenium conjuratio.*
- VII. *Joannes Florentiam ad Eugenium proficiscitur.*
- VIII. *Legatorum Hispaniensium in Concilio Basileensi erga Eugenium fides & obsequium.*
- IX. *Eugenius Basileensium nefaria consilia intercipere nititur.*
- X. *Joannem ad Conventum Maguntiacum Legatum mittit.*
- XI. *In Conventu eodem Orationem pro Eugenio in Basileenses dicit.*

- XII. *Ad Eugenium redit, a quo iterum Legatus Francfordiam mittitur.*
- XIII. *Triduo pro Eugenio adversus Basileenses disputavit, eosque devicit.*
- XIV. *Æneas Sylvius Piccolomineus a Friderico ad Eugenium Legatus de pace mittitur.*
- XV. *Joannes tertio Francfordiam Legatus contendit, qui cum Æn. Sylvio amicitiam contrahit.*
- XVI. *Germaniæ Principes ad pacem cum Eugenio incundam deducit.*
- XVII. *Cardinalis ab eodem Eugenio efficitur, quod rem cum Germanis feliciter gessisset.*
- XVIII. *Æn. Sylvium Ecclesiasticis Dignitatibus augere curat, eique esse apud Pontificem præsidio.*
- XVIII. *Eugenius moritur, cui Thomas Episcopus Bononiensis, Joannis socius succedit, suscepto Nicolai V. nomine, qui Joannem in Germania Legatum mittit.*
- XX. *Joannes Germanorum in Basileenses studia evertit, eosque ad Nicolai observantiam perducit.* Vien-

- XXI. *Viennam cum Fridòrico Cesare proficiscitur.*
- XXII. *Ad componenda Hungarorum cum Friderico dissidia, itemque ad Bohemos Legatus a Pontifice deligitur.*
- XXIII. *Pace inter Fridericum & Hungaros constituta, Pragam proficiscitur.*
- XXIV. *Bohemorum studia in Rokizanam Hussitarum Principem contemnit.*
- XXV. *In publica cum Rokizana de Fide disputatione Divino adjuvatur auxilio.*
- XXVI. *Bohemorum fraudes & nefaria in Romanam Sedem consilia.*
- XXVII. *Joannes Vincentii Ferrerii vitam moresque perpendit, ut in Sanctorum virorum albo inscribatur.*
- XXVIII. *Legatus ad Fridericum Romanam venientem a Nicolao mittitur.*
- XXIX. *Fridericus coronam a Nicolao Pontifice in Urbe suscipit.*
- XXX. *Ad componenda iter Daniæ, & Sveciæ Reges dissidia Judex deligitur.*

- XXXI. *Nicolaus summo afficitur dolore
ob Græcorum a Muhamede
excisum imperium.*
- XXXII. *Joannes in Insubriam ad pacem
constituendam Legatus con-
cedit.*
- XXXIII. *Nicolaus fœdera pacis init cum
Alfonso Aragonum Rege, &
Italia Principibus.*
- XXXIV. *Alfonsus Borgia Valentinus, Pon-
tifex renunciatur, accepto Cal-
listi III. nomine, qui Joan-
nem ad Germanos & Hunga-
ros Legatum mittit.*
- XXXV. *Joannes Germaniæ Populos, &
Ladislaum Regem ad bellum
in Turcas sollicitat.*
- XXXVI. *Huniadem ad Albæ Græcæ defen-
sionem vehementer cohortatur.*
- XXXVII. *Callistum Pontificem ad submit-
tenda auxilia continuo præ-
catur.*
- XXXVIII. *Fridericum, & Ladislaum ut ar-
ma in Turcas conjungerent
hortari non destitit.*
- XXXIX. *Exercitum comparat, & Albam
Græcam, eo deducto, contendit.*
- XL. *Joannes a Capistrano cum militibus
Cruce signatis in Turcas ir-
ruit.* Car-

- XLI.** *Carvajalius prælium cum Muhamede committit.*
- XLII.** *Callistus Pontifex litteras ad Joannem mittit, quibus ejus virtutes commendat.*
- XLIII.** *Joannes Albæ Græcæ commoratur.*
- XLIV.** *Eidem Pontifex mandavit, ut Fredericum, & Ladislaum ad consilia pacis induceret.*
- XLV.** *Callistum suadet, ut Æn. Sylvium Cardinalem efficiat.*
- XLVI.** *Callistus, ut Reges ad bellum in Turcas impellat, missis litteris Joannem cohortatur.*
- XLVII.** *Joannes Hussitarum hæresi Bohemos exuere cupit.*
- XLVIII.** *In Bosnam contendit, ut Stephanum Regem ad bellum in Turcas impellat.*
- XLIX.** *Opes suas Religionis causa distrahit.*
- L.** *Basileensium nefaria consilia in Callistum iterum evertit.*
- LI.** *Matthias Joannis Huniadis filius Hungarorum Rex salutatur.*
- LII.** *Callistus litteras ad Joannem mittit, quibus Huniadis merita commendat.*

Joan-

- LIII. *Joannes Provinciam Rasciae Apostolicae Sedis nomine moderatur, e cujus finibus Turcas saepius expellit.*
- LIV. *Aen. Sylvius Callisto succedit, Pii II. nomine suscepto.*
- LV. *Joannes Hungarorum dissidia tollere curat.*
- LVI. *Fridericus cum Pontifice de Joanne, qui Matthiam tuebatur, conqueritur.*
- LVII. *Joannes ad Fridericum contendit, ut ad rem Christianam defendendam impellat.*
- LVIII. *Pontifex omnem belli curam Joanni committit.*
- LIX. *Joannes qua ratione bellum in Pannoniae finibus in Turcas parari posset, consilia init, a Pontifice admonitus.*
- LX. *Cardinalem Bessarionem Legatum in Germania de Turcarum in Pannoniam eruptione certiorum facit.*
- LXI. *Pontifex Joannem Romam redire jubet.*
- LXII. *S. Andreae Caput in Urbem deferatur.*
- LXIII. *Joannis praeclarum vitae genus.*

Pium

LXIV. *Pium II. in ruderibus veteris Urbis Portuensis excipit hospitio.*

LXV. *Anconam proficiscitur, ut milites in officio contineat, qui ad Sacrum bellum in eam Civitatem convenerant.*

LXVI. *Ragusium contendere statuit, ut obsidionem impediat, quam Turcæ parabant.*

LXVII. *Pius II. moritur, cui Petrus Barbus succedit.*

LXVIII. *Joannes Avenionensem ditionem commutari cum Agro Vestinorum nefas esse contendit.*

LXIX. *Georgii Podiebratii in Catholicos scelera & cædes.*

LXX. *Joannes Pontificem ut in Podiebratium Anathematis sententiam ferat, impellit.*

LXXI. *Matthiam Hungarorum Regem a Pontifice summis laudibus exornari curat.*

LXXII. *Excedit e vita magna sui nominis opinione.*

IXIV. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

IXV. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

IXVI. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

IXVII. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

IXVIII. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

IXIX. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

XX. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

XXI. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

XXII. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

XXIII. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

XXIV. *Phyllanthus* *viridis* L.
in *Formosa* *excipit* *hospit*

DE REBUS GESTIS
JOANNIS S. R. E.
CARD. CARVAJALIS
COMMENTARIUS.

JOANNES Carvajales Hispanus, Joannis pa-
patre prænobili (1) atque tria, stu-
divite natus est Castris Julii, dia Litterarum,
(2) Oppido in finibus Regni ejusque in
Legionenſis, qua parte Luſitaniam con- Urtem ad-
tingunt, anno MCCCXCIX. Bonifa- ventus.
cio IX. Pontifice, & Henrico III. Hispa-
niarum Rege. Primis litterarum præce-
ptis inſtitutiſque inſtructus, adoleſcen-
tiam in legibus tam Eccleſiaſtici, quam

A Ro-

[1] De generis Nobili-
tate Joannis Carvajal teſtan-
tur Aen. Sylv. *Comment.*
lib. 4. init. Card. Papienſ.
pluries, qui ejus fuere ami-
ci, & perfamiliares: præce-
teris autem Jo. Garimbertus
lib. 1. part. 1. *della Vita d'*
alcuni Papi, e Card. paſſa-
ti: „ Gio: Carvajal. Veſco-
„ vo di Porto, detto il Car-
„ dinale di S. Angelo, fu
„ di nazione Spagnuolo, e
„ nobile per famiglia.

[2] *Truxillo in Provin-*
cia de la Extramadura.
Hic primam conſpexit lu-
cem Joannes, ut Card. Pa-
pienſis *Commentar. ſuor.*
lib. VII. teſtatum reliquit.
„ Natus hic in Truxillo,
„ ulterioris Hiſpaniæ op-
„ pido, cujus Livianiæ hi-
„ ſtoriæ meminerunt. Vide
Aen. Sylvii *Commentaria*
multis in locis, Panvin. *Cia-*
con. Aubery.

Romani juris addiscendis exercuit; quarum studiis cum summopere delectaretur, & in iis continuam diligentiam assiduam cum disputationibus collocaret, earum scientiam celeriter est consecutus; quam cum magna rerum humanarum divinarumque eruditione conjunxit. Cum virilem ætatem attigit, jamque excelleret nominis opinione, Romam venit, Eugenio IV. Pontifice, XII. Vir *Romanæ Rotæ* designatus a Rege. (1) Hic Joannem Cervantes Hispalensem, (2) Dominicum Ram, & Alfonsum Carillum Hispanos, ampliss. Cardinales, genere & virtute præstantes reperit, quibuscum amicitiam, & familiaritatem contraxit. Cum primum in sententiis dicendis mentis dexteritatem, summam rerum scientiam demonstraret, magnam sibi opinionem comparavit; cujus rei causa Prætor Urbis deligitur: quo in munere singularem in negociis rebusque gerendis fidem

[1] Eugenius IV. Pontificatum suscepit an. 1431. die 3. Maii: propterea si eodem anno, ut probabilius indicarem, Joannes Romam concessit, cum natalem diem anno 1399. habuerit, annum ætatis agebat 32. ut ex annorum supputatione aperte constat.

[2] Hic legatus est missus ab Eugenio IV. ad Concilium Basileense post Julianum Card. Cæsarinum, & vulgo Cardinalis S. Petri ad Vincula nuncupabatur. Vide Exhortationem Card. Sabinentis ad Concil. Basileense apud Labbeum *Tom. XVII* pag. 1343.

fidem & justitiam servavit. (1) In difficillimis illis Christianæ rei pub. temporibus rarus erat, qui non aliquo novarum rerum studio teneretur: & cum turbata re pub. quisque fortunæ suæ commutationem desideret, pauci erant admodum, qui sese in officio continerent. Joannes tamen nulla rerum varietate & illustrium virorum inconstantia commotus, egregiam fidem & voluntatem, quam primum Eugenio devoverat, constanter retinuit. Sed paullo altius rem exordiar.

II. Martinus Quintus Summus Pontifex anno MCCCCXXIV. Concilium Basileense indixerat ad iv. Non. Martii an. MCCCCXXXI. ut moribus Sacerdotum leges imponeret, quibus veterem quoquomodo disciplinam fervarent. Id agere statuerat, tum ex animi sui sententia, cum ex Concilii Constantiensis Decreto, quod, Senensi Concilio dimisso,

*Eugenius
IV. Pontifex renun-
ciatur.
Ann. 1731.*

A 2

ul-

[1] Card. Papiens. *Comment. lib. 7.* Jo: Garimbert. „ per la scienza delle Leggi
loc. cit. „ Giovanni Carva- „ Canoniche, e Civili; per
jal, Vescovo di Porto, „ le quali venendo a Roma
„ detto il Cardinale di S. „ fu fatto Auditor di Rota,
„ Angelo, fu di nazione „ e di poi Governatore di
„ Spagnuolo, e nobile per „ Roma &c. Confule And.
„ famiglia, ma nobilissimo Victorellum in addit. ad Cia-
„ per la sua santa vita, e con, Aubery tom. 2.

ultro comprobaverat . (1) Eugenius , quo anno ad dictam diem Basileam conveniendum erat , eodem , Martino V. vita functo , Pontificatum suscepit : quĩ cum plura sibi agenda proponeret ; nec Basileensis Concilii memoriam demitteret , primum Hæreticos Hussitas , quĩ Bohemiam armis & nefaria Religione vastabant , deprimere statuerat . Hujus rei causa Julianum Cardinalem Cæsarium , virum doctrina & virtute præstantem , ad Bohemos Legatum misit , jussitque , ut , quamprimum compositis rebus , eisque in fidem societatemque Rom. Sedis confirmatis , continenter Basileam proficisceretur .

*Concilium
Basileense
cogitur ,
in scio Eu-
genio SS.
Pontifice .*

III. Dum hæc meditabatur , plerique Religiosi viri studio instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ imprudenter inducti ; quique sibi ex superiorum Conciliorum Constantiensis & Senensis constitutis , decretisque jus esse putabant , inconsulto etiam Pontifice , posse Concilium cogere , Basileam convenientes ad dictam diem , res pertractare , & cæteros convocare cæperunt . (2) Cum hæc rescis-

set

[1] Ex Apostolicis litteris Eugenii apud Labb. tom. XVII. pag. 227. & ex initio Actor. ipsius Concilii Basile-

leens. pag. 228.

[2] August. Patric. apud Pag. loc. cit.

set Eugenius, Julianum sollicitat, ut quamprimum Bohemicis rebus sese expediat, & Basileam contendat. Interea qui in Concilium convenerant, cum nihil sibi non licere putarent; & cum summo jure, quod ex Rom. Pontificis facultate acceperant, summam injuriam conjungerent, Joannem Niderium, & Joannem Gelhusium ad Sigismundum Austriacum, qui tum imperium in Germania obtinebat, & ad Bohemos Legatos miserunt, ut eos ad Concilium invitarent. (1) Hæc non æquo animo tulit Eugenius, qui cum Basileenses periculum rebus Fidei parare, & in Apostolicam Sedem facere arroganter animadverteret, ne amplius sese in suo jure interpellarent, Concilium dimittere, & alterum Bononiæ cogere statuit, in quo ipse per se præesse, & de Græcorum cum Romana Sede, ineunda societate agere desiderabat. Id Juliano Cæsarino Legato suo, missis litteris, significavit; eique mandavit, ut suo nomine Basileenses de hac re certiores faceret, & ut Bononiam contenderent, cohortaretur. (2)

A 3

IV. His

[1] Ex Actis Concilii ejusd. apud Labb., & ex Comment. Aen. Sylvii.

[2] Bulla Eugenii IV.

pro dimittendo Concil. Basile. apud Labb. *loc. cit.* pag. 730. & 733. Vide quoque Raynald. ad ann. 1431. n. 25.

*Basileenses
in Eug-
nium Re-
ges & Prin-
cipes sollici-
tantes*

IV. His rebus major Basileensibus audacia, majusque novarum rerum studium injectum est; nam cum se Sigismundi Austriaci præsidio ab cujusque injuria & maleficio defendi posse confiderent, Juliano Cæsarino in partes suas societatemque perducto, (1) totius Ecclesiæ principatum & auctoritatem habere sese arbitrabantur. Bohemis propterea, ad quos Legatos miserunt, ut supra demonstratum est, ad concordiam deductis, data ad Concilium veniendi facultate, (2) in Eugenium minas intendunt, si quomodo a suscepto negotio transferendi Concilium deterreant. Conventus agunt, ut sese datis dextris tueantur: Principes, nobilioresque populos, ut sibi præsidio esse velint, continenter sollicitant, & nihil non audent, quo Eugenium in summam perniciem & rerum omnium egestatem redigere queant. (3) Accidit autem, ut Dominicus Capranica, quem Martinus

Quin-

[1] Ex Epistolis Sigismundi Austriaci Imper., & Juliani Card. Cæsarini ad Eugen. IV. apud Labb. tom. XVII. pag. 752., & seqq. Aen. Sylvius in *Comment.* Raynald. ad annum 1431. num. 27.

[2] Acta Concil. Basileensis apud Labb. loc. citat.

pag. 242. 244. Pag. Breviar. Hist. in Vita Eugenii IV. num. XVIII. Raynald. ad annum 1432. num. 5.

[3] Eadem Acta Concil. Basil. Blondus *decad. 3. lib. 10.* Aen. Sylv. in *Comm.* Raynald. ad annum præf. 1432.

Quintus Cardinalem designaverat, cum sibi Eugenium infestum intelligeret, præmetuens sibi, ad Basileenses confugeret, rogaretque, ne se de Ecclesia, reque Christiana benemerentem auxilio destituerent: neque enim delicto suo, sed inimicorum delationibus Eugenium irasci sibi & supplicia minitari significavit; in quos tamen non odio, aut vindictæ cupiditate ferebatur, sed illatam injuriam propulsare contendebat. (1) Hæc Basileensibus stimulos addidere: Eugenium enim tum dignitate sua, cum regno Ecclesiasticæ ditionis spoliare nituntur: conjuratis animis edicunt, ne Cardinales efficeret, neque ex Sacerdotiis eam pecuniarum quantitatem detraheret, quæ *annata* nuncupatur. (2) Avinionensibus & Venayfinis populis in Gallia, Legatum præficiunt. (3) Illum, & quoscunque, qui ejus studia sequerentur, ad Concilium venire jubent; resi-

Ann. 1432.

A 4

sten-

[1] Poggius in *Vita ejusdem Dominici Capranica* titulo *Card. Firmani*: hunc tamen animo fuisse adeo honesto & liberali tradidit, ut numquam in Eugenium hostesque suos quidquam illiberale, & indecorum dixerit.

[2] Acta ejusd. Conc. Sess.

IV. tom. XVII. pag. 243. apud Labb.

[3] Ead. acta loco cit. & sess. VII. pag. 261. in qua Basileenses decrevere, ut Eugenio injuriam inferrent, ne vectigalia populis Ecclesiasticæ ditionis imponere posset.

stentes minis perterrent, & diem dicunt, quo ab Urbe discedant. Cum Eugenium mandata contemnere viderent; ne suscepta cum temeritate consilia paullo intermitterent, majori audacia, qua eo usque sese defenderant, utendum sibi esse existimaverunt. Itaque illum, quod eorum non parebat imperio, & Ferrariæ, loco ipsis ad resistendum minus tuto & idoneo Concilium fieri vellet, tamquam hominem tenuioris fortunæ delicti contumaciæ accusaverunt. (1)

*Joannis in
Eugenium
pietas & ob-
servantia.*

V. Jo: Carvajalius, cum Pontificem tantis jactari calamitatibus, & perniciosorum hominum injuria & maleficio in summum rerum omnium discrimen versari intelligeret, non suæ esse dignitatis putavit, ut quem initio diligentissime observaverat, obsequio & pietate destitueret. Illum propterea quibuscumque rebus posset, ab invidis perditisque tueri constituit, quamquam multorum, qui rerum novarum studio & fortunæ commutatione permoti, ab eo defecerant, exempla conspiceret. (2) Eugenius ple-
ros-

[1] Acta eadem Sess. X. pag. 264. & Sess. XIII. pag. 279. inter Constitutiones ejus 10. hujus rei fidem facit. Cardinales, inquit, ex Urbe profecti, Eugenio infensi, vitam ejus, moresque car-

[2] Pius II. in Bulla, quæ Retractionis dicitur, vitam ejus, moresque car-

rosque viros scientia & virtute præstantes delegerat, quos domesticos & familiares suos fecerat, ut eorum opera & consilio uteretur. Summam rerum omnium, quæ ad jus & justitiam pertinent, Joanni nostro tradiderat; (1) Joannem verò Turrecrematam, instituti Prædicatorum, qui magna nominis celebritate divinarum rerum scientia enitebat, Apostolici Palatii Theologum designaverat. (2) Itaque Carvajalius studia cum Turrecremata conjunxit, ut Basileensium schisma una deprimerent, & quas ii in Eugenium parabant insidias, opera & diligentia anteverterent. Joannes propterea litteras ad plerosque misit, ut eos in fide & societate Romanæ Sedis contineret; & li-

pebant. *Accedebant in oras novi Curiales, qui [ut est omnis multitudo maledica, & inimica Principi] Eugenii nomen, moresque carpebant.*

[1] Card. Papien. in *Comm. lib. 7.* cuius quidem Commentarii partem excerpimus, & in *Appendicem. VI.* posuimus, quæ ad Jo: nostrum pertinet. Ibi autem: *Juri dicundo*, inquit, *Prætor Curiae est designatus.* Joannes Garimbertus, ut supra animadverti-

mus, perspicuis verbis Præfectum Urbis fuisse inquit, quod aliud profecto munus est ab eo Prætoris Curiae, quem hodierna die interpretarer. *Auditor della Camera.* Utrumque propterea fortasse munus obtinuit, & Præfecti Urbis, & Prætoris Curiae, ni forte Papiensis minus latine Prætorem Curiae pro Præfecto Urbis dixit.

(2) Aen. Sylv. in *Comm. Ciacon. Panvin. de Rom. Pontif.* alique plures.

libros edidit, quibus hujus auctoritatem dignitatemque defendit: (1) ut qui iurifconsultissimus habebatur, ea pertractavit, quæ Basileenses de jure regni & auctoritate Pontificis detraxerant; cætera vero, quæ ad Theologicam scientiam spectant, Turrecremata concessit, ne alter alterius operam repeteret. (2)

Ann- 1433.
Romanor.
Civium in
Eugenium
conjuratio.

VI. Interea Philippus Maria Angelus, qui Mediolani principatum obtinebat; quique ut fines suos longius produceret, infidiis nitebatur, sæpeque finitimis bellum intulerat, Eugenium, cui erat infestus, in summam perniciem deduxit. Misso exercitu, cui Franciscum Sfortiam præfecit, populationibus & oppidorum præda agrum Picenum vastavit, omnesque urbes atque oppida in suam potestatem redegit. (3) Hoc facto, Sfortia tribu-

(1) Jo. Carvajalium plures Epistolas Librosque pro Ap. Sede edidisse testatur Papiensis *Epist. ad eundem Joannem*. *Videmus*, inquit, *quotidianas Epistolas tuas & scripta pro Apostolica Sede: quibus nec fieri aliquid gravius potest, nec Ecclesia dignius*: Hæc tamen, quæ inter litteratorum manus ætate Papiensis versabantur, aut perire, aut latent litterariæ reipublicæ desiderio.

(2) Quæ Turrecremata scripsit, hodierna die manent, pleraque mss. præsertim in Vaticana Bibliotheca, quæ Cl. Nicolaus Antonius conspexit, neque hucusque in lucem prodire omnia, quæ adversus Basileenses scripsit.

[3] Hæc plane constans ex publicis Edictis Sfortiæ, quæ eruditiss. vir Constantinus Roggerius collegit.

bunos cum paucis legionibus in Umbriæ fines immisit, eosque monuit, ut facta irruptione, dicerent, Philippum imperio uti Basileensium, qui eum Legatum designaverant, Eugenio ut dominatum Romanæ Sedis eriperet. Hæc falso in vulgus sparserat, ut populos facile sub jugum mitteret. (1) Romani cives, cum Pontificem tantis circumduci calamitatibus conspicerent; neque manum militum habere, neque exercitum satis idoneum, quo suis finibus hostem prohiberet, celeriter comparare posse intelligerent, in eum conjurare cæperunt: omnis enim multitudo studet fortunæ varietati, quod non ratione, sed temeritate regatur. Itaque illum capiendi consilia ineunt, & carcere continere cogitant, quousque Philippus & Basileenses de illo statuant. Eugenius hac de re certior factus, & summo dolore defectionis commotus, quod unum tantis calamitatibus deesse videbatur, mutatis vestibus, & conscensa navicula, secundo Tybere periculum evasit, seque fuga Florentiam, urbem Hetru-
riæ satis amplam, & ea ætate munitam recepit. (2)

Ann. 1434

VII. Joan-

[1] Blond. *decad.* 3. *lib.* 5.[2] S. Anton. *loc. citat.*S. Anton. 3. *p.* tit. 22. *cap.* 10.Blond. *decad.* 3. *lib.* 6. quo hæc

Joannes
Florentiam
ad Pontifi-
cem profici-
scitur.

VII. Joannes cum Eugenium in fugam se coniecisse intellexit, ne se conjuratorum ludibrio & maleficio committeret, in arcem molis Hadrianæ confugit, quam Eugenii Domestici & Curiales celeriter occupaverunt. (1) Hinc nactus discedendi facultatem, Florentiam contendit, ut suam in eum voluntatem & observantiam demonstraret. Eugenius dum hic versabatur, sæpius de pace cum Basileensibus egit, & legatos misit, qui eos ad societatem invitarent. Aliquid sibi de suo jure detrahi passus est, ut, si qua ratione posset, invidiam illorum diminueret. Etsi hac humanitate in eos pro sua consuetudine uteretur, (2) tamen audaciores illos & crudeliores invenit, quod sibi exuli, quem vicisse putabant, non ad sui præscriptum, sed ad ipsorum arbitrium im-

hæc diligentissime scripsit. Stephan. Inss. in Chron. Miss. Pag. in vita Eugen. IV. n. LXX. & LXXI.

[1] Arcem molis Hadrianæ occupavisse Eugenii domesticos & Curiales testatur Blondus loco cit. Nam, inquit, qui in Hadriani molem se receperant Curiales, præsertim Pontificis domestici, jactis noctu interdique bombardis, usque ad radices Capitolii populum

agitaverunt. Tradit autem idem Blondus, Pontificem cum uno tantum fugæ comite, qui Soldanus appellabatur, profugisse: ex quo colligitur, Joannem in arcem molis Hadrianæ cum cæteris Eugenii domesticis & Curialibus sese recepisse.

[2] Eugenium fuisse naturæ suæ mitem testatur Blondus in vita Ms. Card. Firmiani Dominici Capranica.

imperare vellent. Eugenius illud imprimis summopere expetebat, ut aliqua in urbe continentis Italiae Concilium ageretur, quo Græci, quorum amicitiam & societatem cum Romana Sede constituere enitebatur, facilius quam alio possent proficisci. Id cum Basileensibus significaret, & Concilium Ferrariæ indixisset, dissidia hos inter oriri cæperunt. Julianus Cæsarinus, & qui non temeritatem, sed mitiora consilia sequebantur, ad Eugenium sese adjunxerunt: cæteri longius vesano furore atque dementia progressi, eo delati sunt, ut illum ipso in Concilio contumaciæ delicto damnarent, & in eum tamquam reum contumæ legis esse animadvertendum statuerint. [1]

VIII. Legati Joannis II. Hispaniarum Regis, cum audaciam Basileensium hac in re summopere abhorrerent, quod non ratione, atque consilio Eugenium deprimere vellent, non expectato Ecclesiæ Hispaniensis, aut Regis imperio, utriusque nomine ab Concilii sententia discessere: (2) neque ob injustitiam & illa-

Ann. 1438.

*Legatorum
Hispanien-
sium in
Concilio
Basileensi
erga Euge-
nium fides
& obsequiū*

[1] Acta Basileens. Sess. XXVIII.

[2] Basileenses Sessio- nem XVIII. summa celerita-

te absolvisse antequam Ora- tores Hispani atque Angli Basileam accederent, veri- tos ne sibi obfisterent, testa-

illatam injuriam usquam fore, ut in eam descenderent, palam professi sunt. (1) Hoc Hispaniensium Legatorum exemplo plerique permoti Basileensium societatem projecerunt. Sigismundus Austriacus, quem in Germania imperium obtinere supra demonstravimus, eorum audaciam abhorruit. Henricus VI., qui in Anglia regnabat, missis ad eos litteris, Ecclesiæ hostes & publicæ pacis perturbatores esse dixit, vehementerque coarguit. [2] Illi tamen, quod semel in Eugenium conceperant, perficere decreverunt. Itaque Amedeum, qui, paucis ante annis

Ann. 1439. Sabaudia principatu dimisso, vitam eremiticam agebat, Pontificem salutaverunt, ut illius opibus & auctoritate præsidium sibi compararent. (3)

IX. Eu-

tur Turrecremata *Sum. de Eccl. lib. 2. cap. 10. Timen- tes*; inquit, *Dominorum Castellæ & Angliæ Oratores*, quos jam propinquos noverant, pro eorum sapientia, & zelo ad Fidem, & Apostolicam Sedem conclusionibus eorum non præbitturos consensum, præstaverunt, ut ante adventum prædictorum Dominorum Oratorum innovatio fieret suorum Decretorum, quod factum est in Sess. XVIII. Ex his constat, Hispanos Ec-

clesiasticæ disciplinæ & Fidei causa, non autem rerum novarum studio Basileam contendisse. Vide Aen. Sylv. *de gestis Basileens.*

(1) Acta August. Patricii ut apud Pag. in vita Eugenii n. CXI.

(2) Acta August. Patricii apud eund. Pag.

(3) Aen. Sylv. *de gestis Basileens.* Blond. *Decad. 3. lib. 10.* Raynald. ad annum 1439. n. 3. Pag. in vita Eugenii IV. n. CIX. ibique acta Patriciana.

IX. Eugenius sceleris certior factus, aliquid spatii Basileensibus dandum non esse ad capienda consilia putavit; quare, missis summa celeritate litteris, Reges & Principes monuit, ne Amedeo, qui Felicis nomine appellabatur, obtemperarent, neve Basileensibus subsidio essent, qui perditis moribus Ecclesiæ principem deprimere, & religionem evertere contendebant. (1) Noverat Cardinalem Arelatensem conjuratis Basileensibus præesse, & in conventibus, qui in Ecclesiæ dignitatisque suæ perniciem, quamquam Legati Regum obsisterent, agebantur, principem locum obtinere: (2) propterea hujus artes & insidias intercipere meditatur, ne diuturno dissidio rei

*Eugenius
Basileensibus
nefaria con-
silia inter-
cipere niti-
tur.*

(1) Epist. Eug. IV. apud Raynald. *ad annum* 1439. *num.* 36.

(2) Aen. Sylv. *loc. cit.* qui jurgia, dissidia, atque tumultus enarrat, quibus Basileenses conventus suos agebant, quique etiam refert, qua in Pontificem & Ecclesiam Hispani se gesserint pietate & observantia. Poggius autem, qui erat ipsius Eugenii IV. a secretis, paucos, aut poene nullos ex Gallia & Italia fuisse narrat, qui Felici adhæserint, Hispanos

vero quattuor tantummodo, quos de infima fæce nuncupat., Totidem, inquit *Inu.* in *Felicem Antipapam*, attulit Hispania portenta quædam naturæ non homines; referta est enim ea provincia hominibus doctissimis, ornatissimis. nulli eorum est hoc munus nefarium demandatum: ex infima eorum fæce quidam delecti sunt, qui illi optimæ Nationi inurerent infamiam sempiternam.

rei Christianæ esset infestus : & cum hujusmodi genus hominum rem publicam turbatam velit , ut alieno periculo impune fèrantur in scelera , animum ad consilia pacis convertit .

*Joannem
ad Conven-
tum Ma-
guntiacum
legatum
mittit .*

Ann. 1440.

X. Conventum Germaniæ principes indixerant Maguntia , eoque Basileenses Legatos præmiserant , ut eos in fide continerent . Eugenius suos etiam Legatos mittere statuit : itaque Joannem Carvajalium , cujus in se fidem perspexerat , & fideli opera utebatur , cum Nicolao de Cusa Legatum misit . Dum dies dicta colloquio Maguntiaco expectabatur , (is erat ad viii. Kal. Maii) Joannes , quæ Basileenses pro Legatorum suorum dignitate consilia agitabant , conspiciatus , cum sciret , Germanos nullo alterius partis studio duci , quin prius Legatos audirent , se ab sollicitandis eorum animis continuit ; satisque habebat in præsentia , si nulla Eugenio irrogaretur injuria . Basileensium Legationem Cardinalis Arelatensis susceperat , quod in eo Conventu totius negotii summam consistere videret . Et cum in eam se consuetudinem adduxisset , ut nulli rei operam daret , nisi dissidia atque turbas præmitteret , Germanos Principes monuit , conventui adef-

adesse velle ea auctoritate & apparatu, quo Legati Pontificum ad omnes Nationes proficisci consueverant. Ad hæc illi responderunt, id semel statuisse, ut neque Concilio, neque Pontifici injuriam inferrent; ideoque utriusque Legatorum rationes se nullo studio partium audituros: propterea si quid in Conventu dicere vellet, ab illa mente desisteret. Arelatenſis, ne re infecta ad Felicem rediret, dimisso domi apparatu, in Conventum venit cum sociis factionis suæ causam dicturus. Initium dicendi fecit de potestate Conciliorum; multa de Basileensis Concilii judicio, & in Eugenium sententia commemoravit. Postremo de Felicis electione non minora dixit, quæ cum defessus dicendo intermitteret, ejus legationis socius ad finem perduxit.

Ann. 1441.

XI. Postridie ejus diei Joannes in Conventum venit, ubi cum omnium animos ad se audiendum paratos conspiceret, Ecclesiæ universæ & Eugenii defensionem eis verbis exorsus est. *Eiice ancillam & filium ejus, quia non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ.* Sententiarum gravitate, dicendi copia, atque rerum divinarum scientia in adversarios dicta refellens, omnium mentes ad Eu-

In Conventu orationem pro Eugenio in Basileenses dicit.

genii observantiam deduxit. Cum dicenti vox deficeret, Nicolaus de Cusa orationem ad finem usque produxit, qua Basileensium & Felicis nefaria consilia in rem Christianam detexit. (1) Legati Basileensium, desperatis rebus, Germanos Principes rogaverunt, ut alia die alter pro ipsorum defensione conventus haberetur. Datum id ipsis est, ne se inauditos dicerent. Longam propterea orationem contexunt, quam in Conventu ad totam diem recitaverunt. Eo, qui secutus est die, Joannes cum socio in Conventu illorum dicta refellendo, cum scelera atque maleficia, quibus Eugenium vexaverant, commemoraret, eos ludibrio & contemptui totius confessus subiecit. Hac Joannis oratione Germani Principes permoti, Basileenses, qui alterum conventum postulabant, dimiserunt, neque dicendi ultra potestatem fecerunt. [2]

XII. Per-

[1] Paggius *loc. cit.* num. CLXXVII. qui ex actis Patricianis hæc de Joanne
 „ Multa & miranda dixit
 „ contra adversarios, cujus
 „ orationem suscipiens Nicolaus de Cusa ejus collega, non minora est prosecutus. Addunt acta

Patriciana, auditos fuisse Eugenianos non sine magno Principum applausu, quod visi essent optime adversariorum obiecta repulisse.

[2] Pag. idem ex præfatis actis Patricianis

XII. Peracto conventu, Joannes ad Eugenium rediit, [1] quem adversis æque atque secundis rebus affectum reperit. Tanta ejus apud Reges & Principes opinio erat, ut undique ad eum legationes concurrerent, publice privatimque gratiam & amicitiam peterent. [2] Hostes autem experiebatur pœne domesticos, qui Italiam vastabant, & Basileensibus subsidia in eum pollicebantur, ne a pertinacia desisterent. Cum Eugenio paucos menses commoratus, Francfordiam contendit Legatus ab eo de pace missus. Conventus in hac civitate habendus erat ex condicto Conventus Maguntiaci,

Ad Eugenum rediit a quo iterum Legatus Francfordiam mittitur.

Ann. 1442.

B 2 quem

[1] Rediisse Joannem ex Conventu Maguntiaco, ad Eugenium Pontificem arbitraretur, nam in Conventu Francfordiensi anno sequenti, alterum socium habuit Legationis Jacobum Ferrariensem, præter Nicolaum de Cusa.

(2) Compertum est Hispaniarum Regem numquam ab Eugenio societate & amicitia discessisse. Enituit autem Academiae Salmanticensis in eum Pontificem pietas, & observantia; Felicem enim, & Basileenses diris devovens, Eugenium, Pastorem Ecclesie universae facta est, & de ipsius calamitatibus do-

luit, quod factiosorum Basileensium causa tam adversa fortuna affligeretur; de qua in se pietate, & observantia idem Eugenius eidem Accademiae hæc testatur, ut in litteris apud Raynaldum ad ann. 1440. n. 7. „ Summam „ inquit „ consolationem in Domino suscepimus ex vestris litteris, „ quas tam devote, tam reverenter scribitis ad nos, condolentes de iis, „ quæ contra nos per Basileensium impietatem facta sunt in desolationem Ecclesie Sanctæ Dei, & ipsius miserabilem scissuram.

quem modo meminimus. Hujus Legationis socios habuit Nicolaum de Cusa, cuius operam Eugenius anno ante probaverat, & Jacobum Ferrariensem. Legati Basileenses Fridericum Cæsarem, delatis ad eum litteris tum Concilii, cum Felicis, perpetuo sollicitabant, ne se præsidio destitueret, sed Ecclesiæ libertatem & justitiam tueretur. Cæsar respondit, „ Id unum sibi curæ maximæ esse, ut pacem omnes opera sua obtinerent; & „ hujus causa Conventum indixisse; „ propterea si quid ipsi dicere vellent, „ in eo principibus exponerent. Joannes cum Basileensium Legatorum consilia, atque artes, quibus in suam societatem complures allicere studebant, circumspiceret, totus mente atque animo in ea evertenda insistebat. [1]

*Triduo pro
Eugenio ad-
versus Ba-
sileenses dis-
putavit,
eosque de-
vicit.*

XIII. Cum dies Conventus venit, triduo illorum Legati de imperio Concilii, cui Pontifex obtemperare deberet, & de rebus suis disputaverunt. Joannes idem temporis spatium sibi ad dicendum sumfit; quo de auctoritate Pontificis transfe-

ren-

(1) Card. Papiens. *Epist.* „ stolicæ Sedis, & animi
ad eund. Jo. Carvajalium „ constantiam, qua repressa
„ Contenderem etiam re- „ sunt sæpe & contusa Basi-
„ peti aliquando legationes „ leensis Sinagogæ confi-
„ tuas Germanicas: defen- „ lia.
„ siones quotidianas Apo-

rendi Concilium; & quibus iustisque
causis Eugenius permotus Basileense Fer-
rariam transtulerit: falso & indignissime
in Eugenium crimina Basileenses inijce-
re, ut sese scelere contaminatos libera-
rent; postremo tam hos, quam Felicem,
quem Pontificem salutaverant, indignos
hominum societate, ineptos & pernicio-
sos Christianæ rei publicæ cives esse de-
monstravit. Fridericus Cæsar, cum ac-
cepisset, qua ratione Legati utriusque
factionis defensionem egissent, aliud in-
dicendum Concilium statuit; non ex ani-
mi sui sententia, [1] sed Germanorum
Principum consilio, quorum complures
studio Basileensium teneri cognoverat:
Joannis enim, quem pluries hac de re
dicentem audierat, rationibus permo-
tus, Legatos ad Eugenium de pace misit,
eisque mandavit, ut eum tamquam Ro-
manum Pontificem colerent & observa-
rent. [2]

XIV. Trium annorum tempore in-
terjecto, Æneas Sylvius Piccolomineus,

B 3

qui

(1) *Non ex animi sui
sententia* inquam; nam Ba-
sileam ingressus, Felicem
non tamquam Pontificem
observavit: Legatis vero
suis ad Eugenium præcepit,
ut hunc tamquam universæ

Ecclesiæ Pastorem venera-
rentur. Itaque aliorum con-
silio, non sua voluntate
concilium indixit.

(2) Acta Patriciana, ex
quibus Pag. *in vita Eugen.*
n. CLXXXI. & CLXXXII

*Ann. 1445
Æneas Syl-
vius Picco-
lomineus a
Friderico
ad Euge-
nium Lega-
tus de pace
mittitur.*

qui erat Friderici Cæsaris a secretis, Legatus ad Eugenium venit, ab illo missus, ut alterum Concilium intra Germaniæ fines indiceret, quo ab dissidiis utraque pars discederet, & pacem Christianus Orbis consequeretur. Eugenius cum pacem non ex eo concilio, sed turbarum & factionum majores causas oriri posse provideret, nullum se indicare velle Concilium respondit, sed Legatos ad Fridericum hac de re missurum. [1] Eo, qui secutus est anno, Germani Principes Francfordiam convenerunt, ut Theodoricum Coloniensem, & Jacobum Trevirensensem Archiepiscopos tuerentur, quos Eugenius dignitate abdicaverat, quod neque consilio ejus, neque auctoritate permoti, a Basileensium societate recessissent. Itaque communi consilio statuunt, Legatos ad Cæsarem mittere rogatum, Eugenio significaret, ni Theodoricum & Jacobum ad sedes, e quibus eos deijecerat, celeriter remitteret, Basileensium sese amicitiam & societatem amplexuros. Cæsar eorum audaciam palam damnavit, quod ea animorum contentione ita consilia agitarent, tamquam si perditis rebus extrema remedia pararent.

(1) Pius II. in Comment. suis lib. I.

rent. Itaque ne animos illorum ab spe conceptæ pacis abalienaret, Æn. Sylvium iterum ad Eugenium Legatum misit, ut eum quam maxime rogaret, ne Germanos Principes minimi faceret, sed in eos humanitate & mansuetudine uteretur, ut in suam societatem deduceret, quo uno Basileensium factionem interituram pollicebatur. [1]

XV. Eugenius, ut Germanorum turbis tandem finem imponeret, persuasus respondit, se quæ Cæsar consulebat facturum. Itaque Legatum hujus rei causa Joannem cum Thoma Sarzanensi, Bononiensi Episcopo & Nicolao de Cusa designavit, qui Francfordiam, ubi conventus agebatur, contenderet, ut compositis rebus, Germanos in suam societatem deduceret. [2] Plurium Legationum causa, quas ad Cæsarem Joannes susceperat, cum Aen. Sylvio, cujus virtutem & mentis dexteritatem perspexerat, amicitiam & familiaritatem contraxit. Hic autem peracta ad Eugenium Legatione,

Joannes tertio Francfordiam Legatus contendit, qui cum Aenea Sylvio amicitiam contrahit.

B 4

iti-

(1) Pius II. *loc. cit.* Codex Mss. Vaticani Archivi, cujus fragmentum, quod ad rem nostram pertinet, exscripsit Raynaldus ad ann. 1446. n. 2.

(2) Litteras Eugenii, quibus Joannem cum sociis ad Germanos Legatum designat, vide apud Raynald. *ead. ann. n. 3.*

Ann. 1446.

itinere, & molestiarum multitudine defessus, infirma valetudine tenebatur. Joannes, ut officium, & pietatem amico præstaret, dies singulos, quousque pristinam sanitatem non recuperavit, illum invisit. [1] Cum Francfordiam venit, eidem litteras tradidit, quas ab Eugenio eo discedens acceperat, quibus illum a secretis Apostolici sui muneris designabat. [2] Dum Francfordiæ versabatur, Germanos Principes sollicitabat, ne consilia pacis defererent. Eorum animum explorare desiderabat, ut quid tandem sibi vellent, cognosceret: illi clandestinis colloquiis rem agitabant; quapropter neque ipsi neque sociis quidquam compertum erat. Interea acutis febribus correptus, languens decubuit: sed cum Legationis summam non intermitteret, cum sociis diu noctuque colloquebatur, quid a Cæsare petendum esset, quid Eugenio significarent, aut quæ consilia deprecarent. Cum ancipiti sententia omnes una tenerentur, statuunt, ut Romam ali-

- (1) Pii II. lib. I. Comm. „ Carvajales . . litteras Eugenii ad Æneam detulit, „ apud Imperatorem Legatus fuerat, nulla non die „ stolici sibi officium demandabant. „ visitavit Æneam. „ dabant.
- (2) Idem loco cit. „ Jo:

aliquis eorum proficisceretur ; & cum Joannes morbo afflictus itineris incommoda subire nequiret , Thomas eo , quae potuit celeritate , advolavit : [1] qui socium itineris habuit Aen. Sylvium .

XVI. Confecta re apud Pontificem , & acceptis ab eo litteris ad Germaniæ Principes , quas Sylvius detulit , Francfordiam reverterunt . [2] Joannes interea ex morbo convaluerat , qui acceptis Eugenii litteris , Germanos ad pacem , societatemque sollicitabat ; sed cum Principes ab alienatis animis pacis conditiones recusarent , quod Eugenius Legatis , quos ad eum miserant , durissime respondisset , diutius in iis ad consilia pacis perducendis cum Aen. Sylvio adlaboravit . Tandem indicto Conventu , evicit Joannis studium , & diligentia , ut una omnes Eugenium verum Pontificem palam profiterentur , & ea de re foedus , interposita religione , sancirent . Concilium autem totius Ecclesiae , quod agendum esse postulabant , in ea Civitate intra Germaniæ fines indicendum esset , quam Eugenius ipse

*Germania
Principes
ad pacem
cum Eugene
nio ineun-
dam deducit .*

(1) Idem *loc. cit.*

(2) Idem Pius II. *loc. citat.* „ Interea „ Jo. Carvajales , & Nicolaus de Cusa ,

„ cum litteris , quas Æneas
„ detulerat , principibus sa-
„ tisfacere nitebantur .

ipse deligeret. [1] Basileenses cum summo hujus rei dolore afficerentur, quod ea spe lapsi essent, quam ex Germanorum diffidiis conceperant, foedus rescindere curabant: sed Principes, confirmatis animis, in sententia perstiterunt. Tantum valuit apud eos Joannis virtus, & rei conficiendæ studium.

Ann. 1446.
Cardinalis
ab eodem
Eugenio ef-
ficatur, quod
rem cum
Germanis
feliciter ge-
sisset.

XVII. His confectis rebus, & missis litteris ad Eugenium, Cæsar, & Germaniæ Principes Legatos Romam miserunt, qui pacem Pontifici offerrent, & pacem peterent. [2] Hujus Legationis Aen. Sylvius principem locum obtinebat. Interea Joannes, & socius Thomas ad novam Austriæ Civitatem profecti sunt, ut Cæsari acceptum referrent, quod ipsis præstiterat beneficium, & gratiam habere sese significarent ob præsidium, quod tam Religioni, quam Pontifici adversus Basileenses dederat. (3) Inde Romam recta contendunt, quo ante quam accederent, *Cardinalatus* dignitate donati fuere ab Eugenio, (4) qui tantam ex eorum opera & diligentia lætitiā concepe-

(1) Vide Pii II. *Comm. lib. 2.* Cochlæu. *Hist. Hussit. lib. 9.* qui Decretum Germanorum Principum ex veteri Mss. Cod. exscripsit. Raynald. *ad ann. 1446. n. 4*

(2) Vide sumam ejus orationis, quam Aen. Sylvius dixit coram Pontifice apud Cochlæu. *Hist. Hussit. lib. 9.*

(3) Pii II. *Comm. lib. I.*

(4) Idem loco cit.

perat, ut ad portam Flaminiam, quemadmodum plerique ferunt, rubra ejus dignitatis insignia miserit, ut Urbem Romani Populi plausu & voluptate ornatiores ingrederentur. (1) Joannem, dum Francfordiæ versabatur, Episcopum Placentinum designaverat, ut quandam suæ in eum voluntatis significationem demonstraret: modo autem cum legationem summis circumscriptam difficultatibus tanta felicitate gessisset, eam dignitatem contulit, qua egregiam ejus fidem & summum rei Ecclesiasticæ studium exornaret; quod eidem, dum Romam cum socio, quem eadem dignitate una donaverat, proficiscebatur, missis litteris significavit. (2)

XVIII. Et

(1) Platini. in vita Nicol. V. cujus auctoritate atque fide Cochlæus permotus *Hist. Hussitar. lib. 10. pagin. 349.* etiam tradidit, Eugenium Pontif. Galeros Cardinalium insignia ad Joannem sociosque misisse, sed ut animadvertit Clf. Georg. in vita Nicolai V. id aberrat a vero, ut ex Diario Mss. Consistor. Jacobi Radulphi, cujus locum vide in Append.

(2) Litteræ Eugenii ad Joann. ex Raynald. ad ann. 1446. num. 5. „ Nuper de

„ persona tua Placentinæ
 „ Ecclesiæ, tunc Pastore
 „ carenti auctoritate Apo-
 „ stolica providimus, teque
 „ illi præfecimus in Episco-
 „ pum & Pastorem, ac ho-
 „ die pensatis grandium
 „ virtutum meritis, quibus
 „ illarum largitor Dominus
 „ te multipliciter insigni-
 „ vit, ut Ecclesiæ univer-
 „ salis onera nobiscum per-
 „ feras, ad Cardinalatus
 „ honorem duximus adfu-
 „ mendum. Datum Romæ
 „ apud S. Petr. anno Incar-
 „ nat. D. MCCCCXLYI.

*Aen. Sylvii
Ecclesiasti-
cis dignita-
tibus auge-
re curat,
eique esse
apud Pon-
tificem præ-
sidio.*

XVIII. Et si ea dignitate Joannes magna cum sui nominis opinione donatus fuerit, veterem tamen amicitiam, quam cum Ænea Sylvio contraxerat, constanter servavit. Versabatur hic Romæ Legatus ad Eugenium a Cæsare missus, ut supra commemoravimus: continuo ad Joannem ventitabat, quod ejus morum suavitate delectaretur. Hic autem non iners, neque invidus alienæ fortunæ, amico voluit præsidio esse, ut eum, cujus opera in rebus gerendis usus fuerat, dignitate auctum conspiceret, quo & fidei suæ, & officio pro veteri amicitia satisfaceret. Accidit autem ut Ecclesia Tergestina eodem tempore Episcopo careret. Id Thomas, Episcopus Bononiensis acceperat; qui Aen. Sylvii etiam memor, Joannem certiore fecit, & quid animo versaret, significavit, *videri scilicet sibi tempus datum, quo possent amicum provehere*. Fortuito contigerat, ut Joannes eadem die Aen. Sylvium ad cœnam invitasset, qua peracta, hic variis de rebus, ut ejus erat consuetudo, sermonem instituerat: cum longius sermo-

nem

„ XVII. Kal. Januarii Pon-
„ tif. Nostri anno XVI. Ex
die, & anno harum littera-
rum compertum est quam

longe a vero absint, qui Joan-
nem Cardinalatus dignitate
a Nicolao V. donatum fe-
runt.

nem produceret, tum Joannes ab eo est sciscitatus, quid sibi de focii voluntate atque animo videretur. Æneas nihil rei novitate commotus: *dignitatem*, inquit, *imparem meis meritis non petam, at ultro datam non recusabo*: Sequenti die Joannes ad Eugenium convolavit, rogavitque, ne virum summa fide, & egregia in Romanam Sedem voluntate prætermitteret. Pontifex, licet complurium officia intercessissent, qui dignitatem appetebant, persuasus, Æneam, cæteris dimissis, ad eam dignitatem designavit(1).

XIX. Eo, qui secutus est anno, Eugenius excessit e vita, cui Thomas, Joannis focius, comitiis decem dierum celebritate peractis, ne quid Basileensibus ad capienda consilia spatii daretur, suffectus est. (2) Nicolai V. nomen suscepit; qui morum suavitate, & animo pacis percipiendo, summa erat apud omnes auctoritate & gratia. Basileensium dissidia primum tollere curavit, ne perditis viris & iis, qui mentis levitate inducti novis rebus studebant, occasio daretur Christianæ turbandæ reipublicæ. Noverat nullum Ba-

Ann. 1447.

Engenius moritur, cui Thomas Episcopus Bononiensis, Jo: socius succedit suscepto Nicolai V. nomine, qui Joannem in Germania Legatum mittit.

(1) Pius II. Comment. p.3. tit.22. cap. II. Jan. lib.I. Manett. lib.2. vita Ni-

(2) Pog. in vita Msc. ol.7. Card. Firmani S. Anton. c.

Basileensibus esse, nisi in Germanorum ancipiti erga Romanum Pontificem sententia præsidium: itaque ut Germanos ad Romanæ Sedis societatem, ex qua ultro sese deijecerant, evocaret, Joannem, cujus prudentiam, & summam in rebus gerendis dexteritatem conspexerat, eo continenter Legatum misit. (1)

Jo. Germanorum in Basileenses studia evertit, eosque ad Nicolai observantiam perducit.

XX. Joannes Legationem summis licet difficultatibus circumductam, ob Germanorum tenacem propositi mentem, lubens suscepit, ut pietati in Ecclesiam, & officio in Pontificem, quem unice diligebat, satisfaceret. Itaque ad Fridericum Cæsarem, cujus in Romanam Sedem egregiam fidem, & voluntatem noverat, recta contendit. Cum summa ejus esset apud Cæsarem gratia, aliquandiu cum eo est commoratus. Cum primum fama ejus adventus innotuit, Legati ex omni pæne Germania venerunt; (2) ut qui hominis virtutem, & men-

(1) Aen. Sylv. Apolog. ad Martin. Meyerum.

(2) Aen. Sylv. Apol. ad Martin. Meyerum. Obiit Eugenius priusquam Romanos excederemus, eique Nicolaus successus est doctrina theologica illustris, qui Legatum in Germa-

niam misit Joannem Cardinalem S. Angeli, loco apud Hispanos natum, scientia juris, & munditiæ vitæ singularem, ad quem cum Friderico Cæsare commorantem Legati ex omni ferme Germania properarunt.

mentis dexteritatem ex superioribus Legationibus jam noverant, ejus opera Basileensium factionem deferere, & Nicolao, qui Eugenii loco successerat, sese aggregare desiderabant. Antequam publicus conventus fieret, Joannes Legatos ad colloquium convocavit, ut eorum rationes perspiceret, & animorum dissidia componeret. Primum disputatio instituta est, qua ratione Nicolao obtemperare, eumque Romanum Pontificem venerari deberent. Id plerisque difficilimum videbatur, qui Concilii Basileensis decreta quaecumque observanda esse contendebant. Complures in eo insistebant, verum aliquando fuisse illud Concilium; propterea neque minimi habendum esse, neque omnino prætermittendum, quod in eo fuisset ratio & auctoritate constitutum. Joannes nullas esse leges asseruit ejus Concilii, quas Romana Sedes rejecisset, quod nulla vis, & auctoritas cujusque Concilii legibus infuset præter eam, quam illa iis dedisset; ut universæ Ecclesiæ societas atque conjunctio in unius Romani Pontificis imperio consisteret. Tandem ne longius disputatio deduceretur, ea ratione dissidia compressit, ut aliquæ Basileensium leges

fu-

fufciperentur, quas Romanus Pontifex comprobasset, cætera rejicerentur. (1) Fridericus Joannis sententiam secutus, ut nefariam Basileensium defectionem tandem ex Germania revelleret, in Conventu principum edixit, * ut Nicolaum omnes tamquam Romanum Pontificem venerari deberent, ne sese diutius incerta religione jactarent. (2)

XXI. Rebus ita compositis, Joannes ^{Viennam cum Friderico Cæsare proficiscitur.} Viennam Austriæ cum Cæsare contendit; quo paullo post Aen. Sylvius advenit, ut Cæsari pro collato sibi Episcopatu Tergestino gratiam referret. Tergestum urbs est in interiori recessu ejus finis, quem inter Carnos, & Istros efficit Hadriaticum mare, spectans in septentriones. Ejus adventus summam Joanni voluptatem attulit, quod hominem honestissimum, suum familiarem & hospitem ea dignitate exornatum apud Cæsarem videbat, de qua Romæ Pontificem

(1) Aen. Sylv. *loc. cit.*

(2) Cochlæus Hist. Huf. *lib. 9.* qui Mandatum prodiit Friderici Cæsaris pro Nicolao V. adversus Basileenses, & *pag. 345.* & *seq.* duas Epistolas Episcopi Merseburgensis, qui-

bus imperat, ne Felici obedientia daretur.

* Conventus habitus est in Oppido Aschafemborgh, ut ex ipso mandato Cæsaris constat apud Cochlæum *loc. cit.* & Raynald. *ad annum 1447. num. 17.*

cem paullo ante pro illo rogaverat. (1)
ne autem de sua in eum voluntate & officio quidquam minueret, præsentiam præstitit, cum dignitatis consecrationem suscepit. (2)

XXII. Dum Viennæ versabatur, & Romam regredi cogitaret, litteras Pontificis accepit, quibus ad componenda diffidia, quæ inter Cæsarem & Hungaros intercedebant, Legatus designabatur. (3) Cæsar Ladislaum puerum Al-

Ad componenda Hungarorum cum Friderico diffidia, itemque ad Bohemos Legatus a Pontifice deligitur.

C

ber-

(1) Vide quæ sup. dix. p. 29.

(2) Aen. Sylv. in Comm. *Æneas autem Viennam reversus, adstante Joanne Card. S. Angeli Apostolica Sedis Legato consecrationis munus accepit.*

(3) Litteræ Nicolai Pontif. ad Joan. ut ex Reg. Sec. l. 2. p. 7. Clfs. Georg. in vita Nicol. V. ad an. 1447. con-
tendit, Joannem Roma discessisse die 15. Septembris ejusdem anni, quamvis litteræ datæ fuerint pridie non. Aug. idest die 4. ejusdem mensis: quod una eademque legatione Germanos ad Eugenii societatem traduxerit: pacem inter Cæsarem & Ungaros constituerit. Sed vir Clfs. aperte legitur; nam ut ex Ænea, Sylvio constat *Apol. ad Martin. Mayer.* Eugenius, fu-

scepto Pontificatu, continenter Joannem in Germaniam misit, ut Basileensium schisma tolleretur, quod singulari pœne rerum agendarum dexteritate & prudentia celeriter est consecutus. Etenim in ea Legatione, ut ex eodem Ænea aperte constat, & in Conventu Germanico de nulla re alia actum est, nisi de schismate Basileensium tollendo. Id apertissime etiam patet ex mandato Friderici Cæsaris, dato post dictum Conventum, quo Germanis præcepit, ut Eugenium tamquam Romanum Pontificem venerarentur. Præterea dubium omne submovetur, si mandatum hoc se conspicimus, tum apud Cochleum loco cit., cum apud Raynald. ad an. 1447. num. 17. Datum enim est

berti Cæsaris filium, ne Hungaricum & Bohemicum Regnum, quod hujus pater obtinuerat, factiosorum hominum injuria & maleficio amitteret, in suam fidem & clientelam susceperat. Hungari hunc sibi reddi postulabant: Cæsar negabat se daturum, quod impuberem adolescentem Regno nondum satis idoneum putabat. Illi cum Regem sibi negari conspicerent, ad arma concurrunt, neque bello abstinere constituunt, nisi reddatur. Nicolaus, qui studia pacis summopere diligebat, & Religionis securitati confulere nitebatur; cum vires Hungarorum, quibus Turcarum impetum sustinere possent, eo bello diminui provideret, utrumque ab armis residere, & inducias intercedere mandavit, quousque Legatum de pace mitteret. (1) Hujus Legationis negocium Joanni tradidit, alterumque adjunxit Legationis ad Bohemos, quorum Legati cum ad Eugenium venissent rogatum, ut summis, quas ob turbatam rempublicam, & hæreticorum turbas perfecebant, calamitatibus remedium pararet,

menſe Auguſti feria ſecunda ante Feſtum S. Bartholomæi: eodem quoque menſe datæ ſunt litteræ a Pontifice ad Joannem: hic ergo multo ante Roma diſcelle-

rat Legatus ad Germaniam; ſcilicet paullo poſt ſuſceptum Pontificatum a Nicolao.

[1.] Litteræ Nicol. V. Regeſt. Secret. lib. 2. p. 9.

ret; eo vita functo, Nicolao sese obtemperaturos, ejusque societatem amplexuros polliciti fuerant, dummodo Legatum mitteret, qui in Conventu Regni postulata & conditiones impleret. (1) Tantis rebus expediendis unus Joannes, cujus fidem & prudentiam Pontifex ipse biennio ante perspexerat, idoneus videbatur. Exitus rerum, quas bene feliciterque gesserat, ejus singularem diligentiam & virtutem comprobaverat, propterea incommoda, perpetuum laborem,

C 2

& vi-

[1] Litteræ præfatæ Nicolai V. ex eod. Reg. p. 3. Cochlæus Hi. t. Hussit. lib. 10. Sub Mainardo, qui Friderici III. Regis, & Caesaris auctoritate Regni Gubernator erat, ita tractabiles videbantur Bohemorum animi, ut aliqui instarent apud Nicolaum Papam, quatenus mitteret ad eos Legatum, pollicentes fore, ut brevi ad perfectam Ecclesiæ unitatem sint reversuri. Misit ergo ad eos Papa Joannem Carvajal Cardinalem S. Angeli, qui ante biennium tanta dexteritate tractaverat Sedis Apostolicæ negocia in Germania, quando agebatur de sustollenda neutralitate, ut Papa Eugenius ipsi, & duobus ejus collegis Tho-

ma Sanzano & Nicolao de Cusa galeros Cardinalatus insignia, obviam miserit, quando erant prope urbis Romæ portas in reditu. E quibus Thomas paullo post omnium electione factus est Papa, dictus Nicolaus V., qui hunc Legatum, cujus probitatem noverat, & prudentiam perspectam habebat, in Bohemiam misit: Longum celeberrimi scriptoris locum adduxi, qui res gestas Joannis ab iis, qui illum noverant, accipere potuit; florebat enim anno 1530., idest annis LXX. post Joannis obitum. Illum autem Platina auctoritate falsum fuisse de misso Galero dum Romam rediret, paullo supra animadvertimus.

& vitæ discrimen, in quo sæpissime incidit, sibi comparavit.

An. 1448.

Pace inter
Fride-
ricum &
Hungaros
constituta
Pragam
proficiscitur.

XXIII. Pace inter Cæsarem & Hungaros constituta, Joannes Pragam ad Conventus agendos proficiscitur. Venienti obviam iverunt Ecclesiastici omnes viri, Regni Principes, doctorum virorum cœtus, ac tota pœne Civium multitudo ad eum excipiendum ex oppido concurrunt. (1) Conventum Bohemi indixerant, ut de Ladislao Rege suscipiendo, quem Cæsar tuendum suscepit, ut modo commemoravimus, & de tollendis nobiliorum virorum dissidiis, qui de principatu contendebant, deliberare possent; & ab suorum cædibus & intestino bello se continere. Cum in Conventum venit, Bohemi, quam diuturnis Hussitarum & Thaboritarum Hæreticorum causa bellis sese deprimerent, viresque minuerent exposuerunt. *Basileam propterea ad Concilium sæpissime contendisse, in quo pacta sibi quædam ad*
pa-

[1] Cochlæus loco cit. refert, quanto Bohemorum plausu Joannes exceptus sit, remque ita contigisse narrat: Hic igitur Legatus, cum appropinquasset urbi Pragensi, honorifice conducebatur a primoribus regni,

Domino Ulrico de Rosis, & Dom. Mainardo, ac priusquam intraret urbem, venerunt ei obviam cum solemni processione totus Clerus, ac tota universitas Studii Pragensis, cum ingenti populi multitudine.

pacem mutuo ineundam fuisse concessa. Rokizanam Principes Episcopum Pragensem ab Concilio sibi constitui postulasse, quem cum summopere sibi præesse in sacris procurandis desiderarent, litteras dedisse propterea ad Eugenium, Legatosque ad Nicolaum Pontificem misisse, ut quæ ipsos inter sancita fuerant, & Episcopum delegerant, rata haberet, & auctoritate sua comprobaret. Hæc Joannem sibi pro pace Regni, & animorum diffidiis comprimentis confirmare rogabant. Postremo ea in re insistebant, ut Rokizanam, quem summis laudibus extollebant, Episcopum consecraret. (1)

XXIV. Joannes, cum Bohemorum animos a fide labi conspiceret, & de Religione turpiter contendere, quod Hæreticorum dogmata sibi comprobari deposcerent, & ea confirmari, de quibus pacti fuerant, quibusque Hussitæ abutebantur: præterea quod hominem improbum, & hujus generis Hæreticorum Principem, qui omnes ad defectionem sollicitabat, Episcopum vellent, operam se & diligentiam cum eis perdere animadvertit. Altera die in Conventum venit,

Bohemorum studia Rokizanam Hussitarum principem contemnit.

C 3

cu

(1) Ex Coelhaeo lib. 10. qui Bohemorum orationem descripsit.

cujus hæc summa fuit orationis. Nihil se de pactis, quæ cum Basileensibus inierant, dicturum, quod nondum quidquam ea de re flatuisset; si quid autem deliberandum esset, polliceri id eorum se consilio facturum. Rokizanam vero consecrare non posse, quod amplissimam dignitatem in homine vellent egente, qui nec suis, nec eorum opibus Episcopatum gerere posset: indecorum propterea videri sibi, nullis constitutis opibus; quin nec redditis, quæ ad jus ejus dignitatis pertinebant, Episcopum peterent, qui egestate inductus, indignatum rei publicæ, cum Religionis majestate committeret. Propterea opes designarent, quibus commode vitam duceret, & postea consecratum iri respondit. Et quamquam suum non esset de Regno verba facere, tamen Legationis munere, quod eorum causa susceperat, induci se ad eos commonendos, ne Laudislaum adolescentem regni, quod Pater obtinuerat, jure privarent, quod contra omnium gentium leges & consuetudinem paterno Regno hæredem spoliarent, qui Principatum veterem majorum suorum jure appetebat. Jus fœderis, quod pænes omnes gentes sanctum est, quodque servari sibi petebant, eadem ratione ipsi servarent, cum justitia

*tia nulli inferendam injuriam præcipiat .
Demum bella , quæ ex ea re oriri possent ,
si pacem desiderarent , ex suis finibus lon-
ge propellerent . (1)*

XXV. Bohemi cum infana consilia
pro Rokizana agitarent , neque ad fani-
tatem redire vellent , altera oratione
Joannem rogarunt , ut illum sibi Episco-
pum præficeret . Quod cum ipse indi-
gnissimum judicaret , hostem scilicet Ro-
manæ Sedis , Hussitarum Principem , ho-
minem perditum , & paullo ante ob sce-
lera exilio mulctatum , amplissima Epi-
scopatus dignitate donari , eorum postu-
lata illudere tentavit , ne , si aperte con-
temneret , ab sceleratis perditisque ho-
minibus dici posset , alieno & inimico in
ipsum animo in Conventum venisse . Ita-
que ad hæc , quæ visum est , respondit :
*pacta scilicet rem esse difficillimam , neque
se facile de his statuere posse , neque quid-
quam sine potentissimorum virorum consi-
lio deliberaturum .* Quæ vero ad Roki-
zanam spectabant , diem sibi ad delibe-
randum sumpsit . (2) Accidit autem dum

*In publi-
ca cū Roki-
zana de fide
disputatio-
ne Divino
adjuvatur
auxilio.*

C 4

Con-

(1) Ex eod. Cochlæo loco
citato. Orationem ipsam vi-
de in Appendice n. 1.

(2) Aen. Sylv. Hist. cap.
47. Cochlæ lib. 10. præf.

Georgius in vita Nicol. Vs
ad ann. 1448. Cochlæu-
prudentiam & mentis dex-
teritatem Joannis loco præ-
fatio collaudat : *Ad vir pru.*

Conventus agebatur, quod dignum memoria visum, prætermittendum non existimavimus. Rokizana eo audacia & dementia deferrebat ob ingentem Hussitarum numerum, quem scelere & nefario dogmate comparaverat, ut nemo sibi anteferendus videretur. Itaque ut gratia & auctoritate plus posset, & suorum factionem augeret, Joannem ad publicam de Religione disputationem invitavit. Hic ne de Fidei veritate diffidere videretur, non recusavit, & ultro indictam disputationem admisit. Imparatus in Conventum venit; meminerat enim, quod Servator noster pollicitus fuerat, daturum suis scilicet os & sapientiam, cui non possent adversarii resistere. Rokizana prior initium dicendi ex verbis illis fecit: *Æterni Patris Verbum*, sed mentis caligine divinitus obductus, obmutuit. Exorsus secundo est, & vario verborum circuitu & apparatu orationis
 flum

dentissimus, inquit, non poterat illis condescendere circa compactata, quæ nequaquam ipsi servabant, & longe aliter iis utebantur, quam a concilio Basileensi acceperant, uti ostensum est supra; & minime licebat Sedis Apostolicæ Legato,

Joannem Rokyzanam publicum Ecclesiæ Romanæ hostem, & manifestum hæreticum in Archiepiscopum consecrare, ac tam dirum atque ferum lupum fidelibus Christi oviculis præficere.

filum retexere tentavit, sed cum ad ea verba pervenit, iterum conticuit: idem tertio agere contendit; sed idem orationis exitus fuit. Obstupit rei novitate commotus, & confessus omnis rubore & verecundia suffusus discedere cogitabat: tum Joannes summam voluptatem ex illius silentio concipiens, & quadam securitate atque spe victoriæ inductus, ab eisdem verbis orationem exorsus, incredibili memoria, & religionis scientia disputationem instituit, & Fidem asseruit, adeo ut omnium admirationem & laudem fuerit consecutus. Complures cum Divinitatis præsentiam ea in re esse cognoscerent, hæresim dimiserunt; (1) alii Rokizanæ pertinacissime adhærescere, & ira incitati facinus indignissimum com-

(1) Card. Papiensis *Comment. lib. postremo in fine* rem narrat, sequens tum ab iis, qui disputationem audierant, cum ab ipso Joanne, qui factum *verecunde admodum*, inquit, *nec tam ad suam, quam Dei gloriam nobis interrogantibus confirmabat*, audivisse testatur. Nemo propterea prudens id negare audebit ex eo, quod Concilii silentio prætermiserit: etenim memoria fortasse lapsus, posteris non

commendavit, quod paucos latere poterat. *Lenfant Hist. Concil. Basileen. lib. 3. n. 1.*, & seq. rem anno 1451. accidisse putavit, sed falsus est, quemadmodum, quod Rokizanam ad Græcorum ritum Joannes compulerit ex eo, quod illum male exceperit; injuria enim in celeberrimum virum contra ejus ætatis Scriptores ista confixit. *Consule Clff. Georg. in vita Nicol. V. ad ann. 1451. pag. 96.*

committere voluere : etenim de illo interficiendo , quamquam scirent , Legatorum nomen apud omnes nationes sanctum inviolatumque semper fuisse , conjurare cæperunt . Joannes cum accepisset , ab improbis sibi necem parari , sese fuga e periculo eripere cogitavit ; quare Ulricum de Rosis , virum potentissimum , qui Regnum cum Mainardo moderabatur , rogavit , ne se sceleratissimis viris proderet , sed interposita gentium fide , alio trajiceret , ubi tuto conquiesceret . Ille cum hæreticorum audaciam improbare , & gentis suæ dedecus avertere niteretur , Joannem ægre ex illorum manibus eripuit . (1)

Bohemorum fraudes & nefaria in Rom. Sedem consilia.

XXVI. Bohemi ira in hominem justissimum exarserant , quod pacta , quæ cum Basileensibus fecerant , non comprobasset ; sed ipsi , non quod Basileenses sibi concesserant , sacra scilicet sub utraque spe-

(1) Cochlæus loco cit. diem designat , quo Praga discessit : In Chronicorum breviario , inquit , vetusto habetur , quod Dominus Legatus feria tertia post Trinitatis festum , hoc est xxii. die Maii recessit de Praga mane cum Dom. de Rosis , & nihil profuit , propter ali-

quot impedimenta . Res autem ipsa indicat , illum in neutro condescendisse ad vota eorum . Memini me itaque legisse , at locus non occurrit , Legatum in gravi constitutum periculo ægre per Dominum Ulricum de Rosis manus Hussitarum evasisse .

specie accipere posse, (1) sed vitium, & hæresim, quæ pactorum causa induxerant, comprobari postulabant. Georgius Podiebratius, qui paucis post annis Regnum Bohemicum, pulsus principibus, occupaverat; quique Hussitarum hæresi contaminatus, his præsidio erat, in eo colloquio, quod cum Ænea Sylvio habuit, conquestus est, Joannem foedus cum Basileensibus initum instaurare noluisse: cui Æneas ita respondit,, eam esse hominum consuetudinem, ut paribus,, paria referrent. Injuste Bohemos de,, rupto foedere conqueri, quod prius,, fraude corruperant: neque enim ipsis,, satis esse, quod utraque specie sacra,, communicarent, sed alios, qui una,, specie communicabant, hæresis accusarent., (2) Hæc tamen, de quibus illi querebantur, eo pertinebant, quod Rokizanam Episcopatum gerere desiderabant, ut hæresis doctrinam libere asserere possent. Summa vero fraus inerat, dum

(1) Basileenses permisisse, ut Bohemi sub utraque specie communicare sacris possent, ea tamen conditione, ut Sacerdos populum moneret, in utraque specie Christum D. contineri, constat ex Concil. Basileen. cum ex Aen. Sylvio Hist. Bohemor. cap. 52. & Epist. 130. ex Cochl. hist. Hussit. lib. 8. ubi initi foederis die v. Julii 1436. inter Legatos Basileenses & Bohemos expressa verba enarrant.

(2) Aen. Sylv. Epist. 130.

dum ea sibi confirmari postulabant; & hac de causa Apostolicam Sedem spe & summis pollicitationibus ineundæ societatis fallere studebant, ut effecto ipsius præsidio atque nomine hæresim toto Regno ingerere possent; quo uno conjurati ad imperium, quod injuria Ladislai appetebant, aditum facilius aperire sibi possent: etenim Podiebratius, cum Regnum per summum scelus occupavit, Catholicos tantummodo sensit infestos ex eo, quod fidem & observantiam Principi servandam esse scirent ex institutis puræ sanctæque Religionis. (1) Hæc non latebant Joannem, quare solerti consilio sese ab illorum fraude & maleficio subduxit.

Ann. 1449.
Joannes
Vincentii
Ferrerii
vitam mo-
resque per-
pendit, ut
in Sancto-
rum viro-
rum albo
inscriba-
tur.

XXVII. Relicta Bohemia, Romam contendit, ubi Ecclesiasticis rebus operam dedit tanta pietate, ut omnium esset admirationi & exemplo. In expediendis negociis summa se gessit diligentia. Indefessus, integer & purus, justitiam cum animi constantia conjungens, & numquam sui diffimilis animum pravis studiis contaminavit. (2) Vincentii Ferrer-

(2) Idem Hist. Bohemorum cap. 72. Ceclhæ. Hist. Hussitarum lib. 12. Card. Papien. in Comment. Du-

brav. hist. Bohemorum lib. 30.

(1) Vide quæ in Appen- dice congeessimus. Mihi sane non constat, an ex Bohemia

rerii patria Valentini in Contestanis, instituti Prædicatorum, qui egregiis virtutibus, summis pro Religione susceptis laboribus anno MCCCCXIX. mortuus fuerat, res gestas, & morum sanctitatem perpendit, & diligentissime exploravit. Nicolaus Pontifex id Joanni mandaverat, ut ejus consilio & suasionibus permotus, illum, cujus memoria per omnium ora ferebatur, sanctorum virorum fastis consignaret. Ea de re plurimum a Joanne Hispaniarum, & Alfonso Aragonum Regibus, qui Sanctissimi viri memoriam coli, & venerari desiderabant, rogabatur. Quapropter cum gravissimum, summisque difficultatibus id esse plenum putaret, Joanni expediendum commisit. (1)

XXVIII. Quie-

continenter Romam venerit, sed tantummodo id suspicor ex eo, quod compositis rebus inter Cæsarem & Ungaros, nihil sibi in partibus illis agendum erat. Sed si fortasse non continuo in Urbem profectus est, anno 1450. in Germania certissime non aderat; nam hoc eodem anno Aen. Sylvius, ut ex ipso constat *Comment. lib. I.* cum Nicolao Sum. Pontifice egit, ut Jo: e Capistrano sanctitate celebrem Legatum in Germaniam mitteret,

quod non commisisset, si Carvajalius in ea tum provincia versatus fuisset.

(1) Ex Apostolicis Litteris Nicolai V. datis XV. Kalend. Novembris ann. MCCCCLI. & ex Constit. I. Pii II. dat. Kal. Octobris ann. MCCCCLVIII. Rem autem esse gravissimam, nec levi tractandam manu, testatur idem Nicolaus in præfatis litteris ad Joannem & socios, *Verum cum inter ceteras, inquit, graviores causas, quæ apud Se-*

Ann. 1452.

Legatus
ad Frideri-
cum Ro-
mam veni-
entem a Ni-
colao mitti-
tur.

XXVIII. Quieta Germania, Fridericus Cæsar in Italiam proficiscitur, coronam, ut ejus temporis erat consuetudo eorum, qui summum in Germania obtinebant imperium, a Pontifice suscepturus. Variis Italiæ urbibus peragratis, Florentiam contendit, ubi summa civium gratulatione susceptus, paullo est commoratus. (1) Nicolaus Carvajalium, & Philippum sui fratrem, Episcopum Bononiensem, quem paucis ante mensibus Cardinalium collegio ennumeraverat, eo Legatos de pace misit, ut Cæsarem suo nomine invitarent ad urbem, & certiores facerent, cuncta se comparasse, quæ ad suscipiendæ coronæ majestatem spectabant. Eodem, quo Cæsar die Flo-

dem Apostolicam agitentur, hac gravissima sit, & in eadem omnis diligentia & conscientia serenitas adhiberi debeat, ut in hac causa non simulata, sed solida veritas elici possit, volumus, ut hujusmodi personæ a vobis deputandæ; quamquam graves quidem fore existimentur, in manibus vestris, aut alterius eorum, vel in manibus ejus, quem deputabitis ad hoc, præstent juramentum, ut omnia eis a vobis commissa, solum Deum, & veritatem præ oculis ha-

bentes, prout Sacri Canones dictitant, omni studio & diligentia exequantur: Injuriam propterea Apost. Sedi turpiter faciunt, qui levi cura, & velut joco perpendi putant, quæ sanctorum virorum Apotheosim antecedunt; quod falsum esse, imo summis laboribus & incredibili diligentia omnia, etiam si minima versari, aperte demonstravit S. D. N. Bened. XIV. toto suo de Canoniz. Sanct. opere.

(1) S. Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 12.

Florentiam venit, Leonora, Lusitaniæ regibus orta, quam sibi anno ante desponderat, Labronem (1) Hetruriæ portum appulit. Cæsar hujus certior factus, eo Æneam Sylvium ad eam deducendam misit, interea ipse Senas discedebat; qua in urbe medius inter Joannem & Philippum Legatos venienti sponsæ occurrit. Dum ibi paucos dies, ut hæc ex longa navigatione sese reficeret, moraretur, Joannes illum certiore fecit, eam servasse Cæsares perpetuo consuetudinem, ut fidem & obsequium Romano Pontifici, jurejurando interposito, promitterent antequam patrimonii S. Petri fines intrarent. Cæsar rei novitate commotus, quod ejus consuetudinis esset ignarus, id a sua fide, & in Apostolicam Sedem voluntate alienum esse dixit; tamen ne majorum suorum facta, & quæ pro securitate Romanorum Pontificum ea in re fecissent, inficiari videretur, eadem facturum sese respondit. Itaque antequam ex ea civitate discederet, Sacramento fidei coram Legatis sese obligavit (2). Inde Romam recta contendit. Cum Vi-

ter-

(1) Labronem veteres Ferrarii & Baudran.
nuncupavere portum, quem (1) *Liber Cærem. S.R.E.*
modo Liburnum dicimus. Vi-
de *Lexicon Geographicum* *sec. V. Aen. Sylv. Hist.*
Friderici Cæs.

terbium nobile Hetruriæ Oppidum, quod ab urbe XL. mill. passus abest, attigisset, Joannes in urbem, eo dimisso, celeriter profectus est, ut illius adventum, & juramentum fidei Nicolao significaret: (1) Hic enim cum Italiam multorum principum, & potentissimorum virorum, qui ejus imperium appetebant, assiduo bello, & populorum factionibus afflictam, & concisam videret, verebatur, ne ea ex re Cæsar novis rebus studeret: propterea ut suæ, & Urbis securitati consulere; turres, & omnes portas fortissimo præsidio communivit. (2)

Fridericus coronatus a Nicolao Pontifice in urbe suscipitur.

XXIX. Cum Cæsar in conspectum, urbis venit, obvium sibi Sacerdotum, & nobilissimorum Ciuum agmen conspexit. Joannes & Philippus Legati, qui agmen claudebant, Cæsarem trabea indutum equestres ex utroque latere ad Pontificem deduxerunt; qui in foribus Basilicæ D. Petri in eburnea sede consistens, & Cardinalium corona circumdatus, illum humanissime suscepit. Cæsar religionis & pietatis memor, Pontificis pedes osculatus, auri pondus obtulit. Ejus exemplo Leonora uxor, Ladislaus Hunga-

(1) Idem Aen. Sylv. loco cit.

(2) Steph. Infill. diar. mss. sui tempor.

gariæ & Bohemiæ Rex, quem in cliente-
lam Cæsaris esse supra demonstravimus,
& Albertus ejusdem Cæsaris frater Ponti-
ficis pedes osculati sunt. (1) Demum
ad XIV. Kal. Aprilis ab eodem Pontifice
aurea corona cum uxore Leonora, Po-
pulo Romano inspectante, in Basilica
Principis Apostolorum donatus est. (2)
Dum Romæ versabatur, studio Religio-
nis permotus, de bello Turcis inferendo
cogitavit; quapropter Nicolaum ea de re
gravi & luculenta Aen. Sylvii oratione
consultuit: (3) sed hæc egregia belli con-
silia, pro securitate Christiani nominis
suscepta, ob Germanorum domestica
dissidia evanuerunt.

Ann. 1452.

XXX. Friderico in Germaniam re-
gresso, Nicolaus summo dolore afficie-
batur, quod nondum belli calamitates,
licet pacem cupidissime expeteret, eique
summopere studeret, ex Italia depellere
posset. Ea etiam cura tenebatur tuendi
Græcorum imperii, quod Turcarum
tyrannus Muhamedes occupare niteba-
tur, idque jam exercitu comparato, mi-

*Ad com-
ponenda
inter Da-
nia & Sve-
cia Reges
dissidia Iu-
dex deligi-
tur.*

D

nita-

(1) Nacler. vol. 2. gen.
49. qui rem narrat diligen-
tissime. Vide etiam Cochl.
lib. 11. Hist. Hussit.

(2) Manett. in vita mss.

Nicol. V. lib. 2. in Bibl. Va-
tic. Nacl. loco cit.

(3) Aen. Sylvii oratio
inter ipsius Epist. 299.

nitabatur. Nicolaus propterea Angliæ, & Galliarum Reges, Alfonsum præsertim Aragonensem, qui diuturno bello Italiam perturbabat, atque Germaniæ Principes ad consilia pacis, & arma ut una conjungerent ad Turcas deprimentos sollicitabat. (1) Ea de causa diffidia etiam, quæ inter Carolum Svecorum & Christernum Danorum Reges intercedebant, componere statuit, eosque a bello, quod summa pertinacia gerebant, continere. Carolus ad Apostolicam Sedem in jus vocaverat Daniæ Regem ex eo, quod hujus Legati foedus, quod una cum suis Legatis contraxerant, non servarent, & ex Conventu, quem in finibus utriusque Regni indixerant, re infecta abiissent. Nicolaus, eodem Carolo Rege petente, ad rem discutiendam Joannem delegit, cujus tum poenes ipsum Pontificem, cum apud cujusque generis homines ea erat opinio, ut quod justum & æquum esset, id vellet atque intelligeret divini humanique juris scientia, & bonitate naturæ. Joannes defensiones, & jura solerti cura & singulari studio ab utriusque Legatis audire inceperat, sed

rem.

(1) Vide Epist. Nicol. V. quoque Raynald *ad ann. ex Reg. Vatic. Consule* 1452.

rem jussu Pontificis intermisit; qui ne-
scio qua ratione permotus, judicii cau-
sam contineri mandavit. (1) Nihil ta-
men ad pacem ipsos inter constituendam
profuit Nicolai sollicitudo, Joannis la-
bor & rei conficiendæ studium ob Da-
niæ regis perfidiam; qui dum servaban-
tur induciæ, Svecos ob incerpositam
fidem incautos, & fraudis inscios, facta
in Gothlandiam eruptione, nefaria cru-
delitate interfecit, & eam Insulam in
suam potestatem redegit. (2)

XXXI. Interea Muhamedes, cum
Christianos Principes mutuis bellis im-
plicitos intelligeret, & hujus rei causa
neminem esse, qui sibi posset obsistere,
cogitaret. Constantinopolim magnam
litum manu contendit, eaque ingenti
Græcorum cæde potitus est. Nemo ex eo
infortunio plusquam Pontifex dolorem
concepit, ut qui summa cura, & magna pe-
cuniarum quantitate classem parasset,
eamque subsidio Græcis paullo ante de-

Ann. 1453.

*Nicolaus
summo affi-
citur dolore
ob Græco-
rum a Mu-
hamede. Ex-
cisum im-
perium.*

D 2

duci

(1) Litteræ Nicol. V. a-
pud Raynald. *ad ann. præf.*
n. 14. „ Ad instantiam e-
„ jussu Caroli Regis di-
„ lecto filio nostro Joanni
„ S. Angeli Diacono Cardi-
„ nali causam prædictam au-
„ diendam commisimus, &

„ fine debito terminandam. „
Ex quibus colligitur quanta
esset poenes gentes omnes e-
jus justitiæ & bonitatis opi-
nio.

(1) Jo: Maner. *lib. 2.*
cap. 3.

duci mandaverat; sed assiduo perpetuoque bello circumseptus, ea celeritate milites conscribere, classemque mittere non potuit, ut rei necessitas postulabat. (1) Accedebat quod Joannes Hispaniarum Rex a Mauris, qui ex ea Muhamedis victoria magnos spiritus sumferant, bello illato tenebatur, ne aliquem militum numerum subsidio mitteret. (2) Itaque Pontif. omnes ad pacem ineundam sollicitabat, & ad bellum pro Religione suscipiendum hortabatur: magnam propterea pecuniarum summam ad arma cœmenda impendit, & singulari diligentia cuncta comparavit, quæ tam necessario bello conducere videbantur.

*Joannes
in Insubri-
am ad pa-
cem consti-
tuendam
Legatus
concedit.*

XXXII. Joannes interea neque opera, aut consilio Pontifici in maximis hisce curis usquam defuit. In Insubriam ad pacem constituendam, & bellum ex Italia removendum, a quo ejus Principes licet sæpissime communiti numquam resederant, ab illo Legatus convolavit. Summis laboribus omnes adire, quemque rogare hortarique non destitit, ut sese a bello continerent; populorum securitati con-

(1) Aen. Sylv. in descript. Europ. cap. 7. & Ep. apud Raynald. ad ann. 559. Phrant. lib. 3. cap. 17. (2) Litteræ Nicol. V.

consulerent, & communem omnium hostem deprimerent; ut qui, viribus attenuatis, prædam Turcis vilissimo generi hominum pararent. Fore aliquando, ut ab iis diuturno bello defessi, & dispersi magis suarum virium infirmitate, quam propria ejus gentis virtute vincerentur. Graviter illos accusat, quod Pontificem tam necessario tempore, tam propinquis hostibus auxilio destituerent, præsertim cum magna ex parte eorum securitati consulens, & pollicitationibus adductus, bellum suscepit. Erant omnes pro minimis rebus in maximo bello occupati, quod quisque, si arma deponeret, de alterius fide dubitabat; propterea nemo bellandi pertinaciam dimisit: quare Joannes, cum Romam, re infecta, regrediendum sibi esse cognosceret, ne Pontifici vitio usquam verti posset, quod eos ad pacem faciendam non sollicitasset, indignatione commotus, & quadam magnitudine animi atque constantia palam Deum hominesque testatus est, nullam usquam Nicolao culpam fore, quo minus, pace inter eos inita, bellum Turcis inferretur. (1) Ita vir eximius ex Insu-
bria discessit, magnum ex Christianæ rei

D 3

pu-

(1) Ex Platina in vita Nicol. V.

publicæ calamitatibus dolorem conci-
piens.

Ann. 1455.

*Nicolaus
foedera pa-
cis init cum
Alfonso A-
ragonum
Rege & I-
talie Prin-
cipibus.*

XXXIII. Quamquam gravissimis dif-
ficultatibus Nicolaus teneretur, & pœne
ab omnibus esset auxilio destitutus, ne
bellum Turcis inferret, tamen cum ani-
mo esset elato, & virtute præditus, num-
quam spe lapsus est, sed eo majora medi-
tabatur, quo magis Christianorum
Principum auxilia dilabi conspiceret.
Conventum Germaniæ Principes indi-
xerant, ut de bello Barbaris inferendo
confulerent; sed non qua ratione geren-
dum esset, sed quis honor Principum
Legatis deberetur, ridicula contentione
diu est in eo disceptatum. Aen. Sylvius
id Joanni significavit, & de illorum de-
mentia, quam tanti faciebant publici
boni detrimento, cum eo conquestus
est. (1) Tandem pietas, atque religio
animos in minimis occupatos evicit, &
de bello quamprimum inferendo delibe-
ratum est. Interea Nicolaus quacumque
potuit diligentia, summisque pollicita-
tionibus cum Alfonso Aragonum Rege,
Francisco Sfortia, qui Mediolani obti-
nebat Principatum, Venetis, & Floren-
ti-

(1) Epist. Aen. Sylv. 43. mss. Arch. Vatic.
ad Card. S. Angeli inter

tinis foedus contraxit; (1) quo uno cuncta sibi prospere futura auspicabatur, sed letho e vivis sublato, egregia ejus consilia evanuerunt (2).

XXXIV. Nicolai Pontificis loco Alfonso Borgia Valentinus, nobili genere natus, scientia juris & rerum agendarum experientia illustris, suffectus est. (3) Hic, Callisti III. nomine suscepto, ut voto satisfaceret, quod multo ante emiserat de bello Turcis inferendo, quodque suscepto Pontificatu, maledictis sese obstringens, innovavit, continuo barbaris bellum indixit. (4) Undique Legatos misit, qui omnes Principes ad bellum sociale invitarent, dum ipse triremes parabat, & quæ ad rei gravitatem pertinebant, singulari diligentia coemebat. Tanto belli apparatu, in quo omnes Ecclesiæ thesauros infumfit, eoque ob summam liberalitatem progressus est, ut

*Alfonfus
Borgia Valentinus
Pontifex
renunciatur, accepto
Callisti III
nomine; qui
Joannem ad
Germanos
& Hungaros
Legatum mittit.*

D 4 egens

(1) Vide initi foederis leges ex *mss. Vallicel.* & Nicolai V. litteras apud Raynald. ad ann. 1455. n. 3. & 5.

(2) Pius II. *Comm. lib. I.*
„ Inter hæc dum omnia pro-
„ pemodum conclusa sunt, &
„ spes pulcherrima esset, æf-
„ tate proxima, ingentes
„ copias in hostem eductum

„ iri, ecce mors Nicolai V.
„ renuntiatur P. M. quæ re-
„ lam longo jam tempore
„ ordinis coeptam uno mo-
„ mento interrupit. „

(3) Pius II. *Comm. lib. I.*

(4) Quibus verbis, & quo animi ardore votum fecerit; vide apud Cochæum *Hist: Hussit. lib. II*

egens & miser videretur, pietatem non prætermisit. Ubique preces fieri, omnes Deum, ut cuncta bene verteret, precari jussit. (1) Joannem ad Hungaros, & universam Germaniam Legatum designavit; qui nulli parcens labori, continuo in eas regiones convolavit, ut quoscunque posset celeriter ad arma concitaret. (2) Et cum Pontifex hominis virtutem, & quanta ejus esset in rebus agendis sollicitudo & diligentia multo antecognosceret, Legationem etiam ad Polonos & quoscunque populos, qui Turcarum fines contingebant, adijecit, ut omne belli gerendi studium in amplissimis illis regionibus illius fidei, & summæ diligentiae committeret, seque magna ex parte ea cura liberaret. (3)

Ann. 1456.

Joannes
Germaniae
populos, &
Ladislaum
Regem ad
bellum in
Turcas sol-
licitat.

XXXV. Cum primum in eas regiones pervenit, convocatis populis, facile eos ad bellum incendit: undique ad arma concurritur; militum delectum habet, &

(1) Plat. in ejus vita, & Coelh. loco cit. a quo fertur, morem recitandi preces meridiano tempore, audito campanarum sono, ut fideles precibus juvarent cum Turcis militantes, ab eo manasse.

(2) S. Anton. part. III. tit. 22. cap. 14. Coelh. loco

cit. „ Misit igitur Callistus „ Papa in Germaniam Card. „ S. Angeli Joannem Car- „ vajam, virum industrium „ ac magnanimum, Legatum „ de Latere, ut Septentrio- „ nis vires in Turcas concitaret „

(3) Lib. I. Epist. Callist. Pont. p. 235. ex Arch. Vatic.

& hac coacta manu, quoscunque adit, rogat, hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant. In Pannoniam contendens, omnes ad bellum gerendum sollicitat, & quamprimum classem, ipsisque subsidium a Pontifice mittendum, celeriter affore pollicetur. Hac spe Ladislaum Regem, adolescentem egregia fide, & in Apostolicam Sedem voluntate, cujus paullo ante meminimus, facile ad arma concitavit: nihil demum prætermisit, quod rei conducere videret. Dum tanto studio bellum parabat, animadvertit classem subsidiumque retardari, eaque de causa populos, qui ad castra convenerant, indignatione commotos, quod ab se deceptos, & fraude ad bellum deductos suspicarentur, conjurare, & de se interficiendo cogitare; in voces enim nullo pudore ducti erumpebant. „ Ubi „ est Deus noster, ubi est Populus Christi- „ tianus? occidamus Legatum, pacifi- „ cemus nos cum perfidis Turcis, & „ permittamus perditionem cæteri po- „ puli Christiani. [1] Joannes, licet Fidei causa nullo mortis metu perturbaretur, tamen ne ab incepto desisteret, quanto
in

(1) Ex Litt. Callisti ad p. 26. Consule Raynald, ad
Alfons. Arag. in lib. Brev. ann. 1456.

in periculo versaretur, & quam spem Ladislaus ex ipsius pollicitationibus de auxilio submittendo cepisset, Callisto, missis litteris, significavit. (1)

Hunia-
dem ad Al-
ba Græca
defensionem
vehementer
cohortatur.

XXXVI. Pontifex, acceptis litteris, classem, quam magno sumtu paraverat, & Genuensium præsidio auxerat, celeriter in Hellespontum, & Ægeum immisit, & ut quam latissime pervagaretur ad Turcarum impetum distinendum, mandavit. Dum hæc tanto studio parabat, Muhamedes Pannoniam ingenti barbarorum multitudine invadit: qua subacta totum Occidentem in servitutem redigere meditabatur. [2] Castris C. milia virorum continebat, quibuscum Albam Græcam, * quod erat oppidum maximum, munitissimumque, tria mill. passum ab eo loco dissidens, ubi Savus cum Danubio conjungitur, profectus est. Ladislaus, & Ulricus de Rosis, quem supra commemoravimus, & ad quem totius

(1) Id constat ex Litteris Genuensium apud Donzelin, a quo Raynald. loc. cit. n. 12. „ Legimus item „ exempla litterarum Reverendissimi D. Cardin. „ S. Angeli, quas ex Hungaria XVII. die mensis „ Aprilis misisse videtur. „

„ Ex his cognovimus, quanta sit Serenissimo illi Regi „ spes reposita in classe Sanctitatis vestræ; quamque „ cupiat, eam litora, terasque „ Turcarum mox incurfare.

(2) Thuros. in Chron. & Dubrau. lib. 29.

* Hodierna die Belgrad.

tius Hungarici Regni, ob impuberem Regis ætatem summa redierat, tantæ multitudinis timore perterriti, Vienne Austriæ profugerunt. Joannes, cum ex eorum fuga neminem esse intelligeret, qui Regnum tueretur, & hostis impetum distineret, Budæ, oppido satis munito, quod ab Alba Græca L. mill. passus abest, manere voluit, ut auxilia, undique contraheret, & milites, quos recenter conscripserat, in officio contineret. (2) Joannem Huniadem magno animo & militari virtute præditum ad obsidionem fortiter sustinendam, quam hostis diu noctuque agebat, cohortabatur, ne oppido potitus, omnes sub jugum mitteret.

XXXVII. Litteras ad Callistum ea de re sæpius mittebat, quibus illum de auxiliis ab se contractis, & de iis, quæ ab hostibus agerentur, certiore faciebat. Fridericum, cæterosque Germaniæ Principes ad auxilium submittendum induxit, & in hoc spem omnem collocasse eidem Friderico demonstravit; sed cum hi indiligentia quadam tenerentur, nec ea celeritate, ut rei gravitas postulabat, exer-

*Callistum
Pontificem
ad submit-
tenda au-
xilia con-
tinuo pre-
catur.*

(1) Thuros, loco cit. cap. 55. Calcond. Hist. Turc. lib. 8.

exercitum mitterent , propterea Callistum rogavit , ut eos ad arma in hostem inferenda impelleret , ne Ladislaus eorum auxilio destitutus , propter militum paucitatem de victoria desperaret . [1] Interea Joannes de Capistrano Minorita ; quem Nicolaus in Germaniam ad populos in fide continendos miserat , cum plerosque ad arma in Turcas incendisset , eorumque non contemnendam manum contraxisset , Albam Græcam profectus est , ut aliquod obsessis auxilium præberet , atque hostem , qui victoriam in celeritate ponebat , paullo retardaret . Carvajalius , quamquam sibi cum hoste multitudine , & superioribus præliis exercitato confligendum sibi esse cognosceret , tamen neque spem , neque

vir-

(1) Callist. Pont. in Litter. ad Jo: Episcopum Papien. ex lib. Brev. p. 15. Quia Legatus ipse summum hujus belli præsidium in cariss. in Christo filio nostro Friderico Romanorum Imperatore, reliquisque Germaniæ principibus collocatum esse prædicat, indeque spem omnem esse, ut terrestri pugna Turco obsistatur, supplicavit nobis, ut rur-

sus per litteras prælibatum Imperatorem ad se tandem movendum, & cum cariss. in Christo filio Rege Hungariæ conjungendum exhortemur : Callistum vero a Joanne Carvajalio de Germanorum torpore & delidia in hoc bello admonitum, summo dolore affectum fuisse, animadvertit Raynald. ad ann. 1456. n. 17.

virtutem diminuit. Omnibus modis ei rei studendum statuit, ut Muhamedem pabulatione, & comineatu prohiberet, quod pabulum propter multitudinem longius petere deberet: idque facile esse putavit, si occupato Danubio aditum ad ferendum comineatum intercluderet. Itaque navibus comparatis, quas veteribus militibus complevit, legionibus, quæ recenter signo Crucis conscriptæ fuerant, pro subsidio dispositis, classem secundo flumine in hostem immisit. Classi huic Huniadem præfecit, qui milites cohortatus, fortiter, diuque cum hoste conflixit, qui naves ferreis catenis colligaverat, ut omni in iis regendis cura dimissa, miles operam & diligentiam in profliganda nostrorum classe tantummodo collocaret: at nostri milites cum omnem spem salutis in virtute ponerent, & ad multam diem pugnam produxissent; nec Huniades ab ea, nisi parta victoria, recedere vellet, tandem hostem devicit, naves complures incendit, plerasque coepit. Hac victoria potitus, in Oppidum contendit, militesque, quos præsidio reliquerat, timore perterritos, ad virtutem retinendam cohortatus, reliquos ad obsidionem atque hostium impe-

tuit

tum magno animo sustinendum confirmavit. (2)

Fridericum & Ladislaum ut arma in Turcas conjungerent, hortari non destitit.

XXXVIII. Dum hæc sub ipsis poene Oppidi mœnibus geruntur, Joannes diu noctuque ab contrahendis conscribendisque militibus non desistebat, ut nostri licet minores numero, pares tamen virtute cum hoste pugnarent. Fridericum ad bellum, quo Christianis securitatem pararet, concitaverat; propterea XXX. millia perditum, Equitum X. millia, quæ hic ad id bellum gerendum pollicitus fuerat, ut sibi quamprimum mitterentur, postulabat. Ladislaum Regem, & potentissimos Ungarici Regni viros hortabatur, ut collatis viribus hostem distinerent. Hujus rei causa diffidia, si quæ ipsos inter oriebantur, componere curabat: Demum nulli rei non aderat, ut exercitu ex contractis subsidiis comparato, in hostem deduceret. Sed cum spem sibi diutius produci sentiret, nec ea loca, in quibus continuo, ad populos militesque confirmandos versabatur, sine periculo defectionis relinquere posse putaret, crebras ad Callistum litteras nonciosque mittebat, ut rei neces-

si-

(1) Thuros. in Chron. cap. 55. Calcond. hist. Turc. lib. 8.

sitati consularet: se enim omnia pro suo munere diligentissime obijisse significabat; sed cum hostis non longe abesset, & spes salutis in paucitate defensorum consisteret, propterea illum rogabat, suadebatque, ut alterum Legatum mitteret, qui promissa auxilia deposceret, & sibi quam citissime mittenda curaret. [1]

XXXIX. Hæc anxius sollicitabat, quod hostis aggerem apparabat, ut Oppido celeriter potitus, viam ad cætera minoris famæ oppida obsidenda aperiret. Noverat paucos esse milites, qui stipendia meruerant, quique superioribus bellis exercitati, & pugnandi consuetudine ad signa consisterent; cæteros, qui ab eo diur-

Exercitum comparat, & Albam Græcam eo deducto contendit.

(1) Hæc ex litteris ejusd. Callisti Pontificis lib. 2. p. 371. ad Jo: Episcopum Papiensem, ex quibus constat, quo labore & diligentia pro tuenda Christiana republica Joannes legationem egerit: alterumque Legatum a Pontifice postulasse ex eisdem litteris constat, non quidem ut gravissimam curam sibi diminueret, sed ne populi, quos in officio continebat, deficerent, si ab iis paullo abesset. „Nunciato, inquit, subito „Turcarum adventu, necesse „fuerit ad tutandos ipsius re-

„gni fines particulares copias „pro tempore mittere in „quibus cum memorati Legati „præsentia, & labor continuus plurimum necessaria esse noscantur; proptereaque pluribus in locis „simul versari, & omnia per „se obire non valeat, ne „quid interim, quod salutari re sit, per ejus absentiam „deferatur, maxime cum „exercitum in dicta Alemania promissum, nondum ex „frequentibus litteris paratum esse audiamus.

diurno denario, & suasionibus permoti pietatis & religionis causa arma susceperant, quod nullam, aut levem pugnandi consuetudinem haberent, non facile hostium impetum posse sustinere sentiebat; tamen cum eos quotidiano labore, assiduisque exercitationibus ad ferenda belli incommoda obduraret, futurum putabat, ut eorum numero hostem, si vincere non posset, saltem retardaret, quousque auxilium, quod tantopere flagitabat, ab Germanis Principibus mitteretur. Itaque cum milites expeditos, & pugnandi cupiditate inflammatos videret, nec diutius castris continere vellet, quod Albæ Græcæ oppidum in dies obsidione premi intelligeret, nuncios misit ad Humiadem, & Capistranum, ut paullisper hostem sustineret; neque cum eo pugnarent, ne hominum multitudinem, quæ ad eos inermis concurrerat, inito prælio, in servitutem traderent: se enim quamprimum affore cum exercitu satis idoneo, & ad pugnam expedito (1)

Ca-

(1) Epistol. Joannis 43. „ Reverendissimus
e Taliacot. Capistrani socius apud Wading ann. „ Dom, Legatus his diebus
Minor. ad ann. 1456. n. „ litteras ad utrumque Joannem,
„ vem, (Capistranum scilicet

XL. Capistranus ab Callisto facultatem indicendi bellum Crucis in Germania, finitimisque populis acceperat; quorum magnam partem ad arma capeffenda incenderat. Cum Carvajalius Panoniam venit, Crucem, quam Pontifex Capistrano ejus rei causa mittebat, detulit; eamque Budæ illi cum litteris ejusdem Pontificis, quibus ad castra Crucis populos invitaret, potestatem faciebat, civibus inspectantibus tradidit. (1) Ex ea die Capistranus tuendæ religionis studio incitatus, non humanis viribus hostem vinciposse putabat; propterea assiduis concionibus quemque monebat, omnem in Deitatis præsidio spem collocaret. Cum autem hostem mœnibus appropinquare, & Huniadem de oppidi defensione desperare, remque in summo versari

*Joannes
e Capistra-
no cum mi-
litibus Cru-
ce signatis
in Turcas
irruit.*

E peri-

„cet & Huniadem) ex Bu-
„da, nuntians, ne aliquo
„modo conferrent bellum
„cum Turcis, ipse enim in
„brevis descenderet cum va-
„lida manu, motus ex hoc
„quod tantus populus iner-
„mis & inusitatus ad bellum
„illic congregatus dicere-
„tur: timebat enim, ne
„omnes in manus Turca-
„rum devenirent: rationa-
„bile & opportunum vi-
„sum, ut talis descensus

„cito fieret, & manum vali-
„dam afferret., Idem refert,
„complures sanctissimum vi-
„rum Capistranum carpere
„voluisse, quod prudentissi-
„mum Joannis nostri consi-
„lium secutus non fuerit, sed
„illum culpa liberat, quod
„incitatus Divinitatis spiritu,
„in hostem irruerit, & vic-
„toriam fuerit assecutus.

(1) Epist. Nicolai e Fara,
alterius ex sociis Capistrani
apud Wading. loco cit.

periculo perspiceret, quamquam Joannis imperium prudens aptumque esse intelligeret, spe quadam victoriæ animatus, non expectato subsidio, Huniadem ceterosque, ut facta eruptione, hostem ex mœnibus repellerent, inflammavit: quod adjuvante numine prospere, feliciterque gestum est. (1)

Carvajalius prælium cum Muhamede committit.

XLI. Joannes, accepto nuncio de repulso ex mœnibus hoste, quamquam id esse præsidio Divinitatis actum intelligeret, castra movit, & itinere non intermisso, Buda Albam discessit. Cum in conspectum hostis venit, loco castris idoneo delecto, acieque instructa, suos cohortatus, ut non tam privatæ, quam communis Christianæ reipublicæ salutis meminissent, prælium commisit. Eodem tempore Capistranus Crucem ferens, & Huniades cum parva veteranorum & recentium militum manu, deductis etiam, quos pugnandi studium tenebat, ex Civitate progressi, hostem aggreduuntur. Joannes inter suos equitans, nulla in re communi saluti deerat, & in ap-

(1) Belli hujus enarrationem vide apud Thuros. *cap. 55. S. Anton. III. p. tit. 22. cap. 14. Aen. Sylv. Hist. Bohem. cap. 65. Et in comm.* de reb. suis *lib. 1. aliosque, præsertim Nic. Farensem apud Wading. ad ann. 1456. n. 44.*

appellandis cohortandisque militibus imperatoris, & in pugna militis officia præstabat. Omnem in eo momento spem salutis positam esse commemorabat, propterea hostem multitudine, & belli apparatu insultantem virtute deprimerent, nec pugnam, nisi eo devicto deferrent: religionem, conjugum, liberorumque libertatem, omnia denique in victoria posita existimarent; ideoque præstare in bello gloriose interire, quam in servitutem adduci. Altera ex parte Huniades pugnabat. Capistranus vero, qui singulari in Dei præsidium spe ferebatur, milites Cruce signatos ducebat: sæpeque nomine Jesu invocato, ad prælium incendebat. Hostis cum nostrorum impetum ferre non posset, neque locum tenere, quem ceperat, in castra se recepit: nostri fugientem insequuntur; aggere superato, castrisque potiti, illum, relictis impedimentis, & magna carrorum & muralium machinarum quantitate, in fugam conijciunt. Hoc prælio fuere hostium XVI. millia cæsa, (1) qui ad

E 2

C.

(1) Callist. Pont. alique scriptores ferunt XL. millia Turcarum interiisse, Blondus ejus ætatis scriptor XVI.

millia refert. Censeo priorem numerum verum esse ab initio obsidionis usque ad hostium fugam.

C. millia erant, cum obsidionem incæperunt. [2]

Callistus
Pontifex
litteras ad
Joannem
mittit, qui-
bus ejus
virtutem
commen-
dat.

XLII. Hac parta victoria, Callistus incredibilem cepit voluptatem, quod Chris-

(1) Blond. lib. 2. *Roma, triumph.* Aen. Sylv. *descript. Europæ cap. 8. & Hist. Bohem. cap. 65.* Rem ita contigisse ex ejus ætatis Scriptoribus constat, quamquam ex litteris Capistrani ad Callistum SS. Pontificem & aliorum ejus sociorum ad plerosque ejusdem instituti Minoritarum, quas conspiceret poteris apud Wadin: & Raynald. ad ann. 1456. in ejus prælii enarratione, nec Joannis Card. nec Huniadis mentio fiat, veluti nullam operam præstiterint, sed solo Dei præsidio hostis fuerit devictus. Fateor tantam hostium multitudinem non sine Dei auxilio superari potuisse: & hac de causa religiosi viri in Deum omnia referentes, relicta Imperatorum opera, nullius meminerunt, quod ægre ferens Aen. Sylvius *Hist. Bohem. cap. 65.* conquestus paullisper est, quod Capistranus Imperatorum officia silentio præterierit. Id tamen sanctissimo viro ultio concedere poterat, qui auctorem victoriæ Deum tantummodo existi-

mabat. Sed si rem nude perpendimus, cum prodigia fæpissime contingant media hominum opera, propterea in eo prælio Joannem Imperatoris militisque officia præstitisse constat ex Blondo relato, lib. 2. *de Rom. triumph.* ubi refert, in ludis, qui Romæ hujus victoriæ causa editi fuere, personatum quendam apparuisse Joannis Card. Carvajal imaginem referentem, ductorem militum, & alterum quoque, qui personatus B. Capistranum designabat, qui Cruce signatis præibat: profectosi Jo: Carvajal a prælio abfuisset, in ludis non appareret imago prælium committens; nam contra rerum gestarum fidem illum in ludis laudibus extollerent. Præterea Aen. Sylv. *in descript. Eur. cap. 8.* refert trium excellentium virorum opera, tres victorias a Christianis ad Albam Græcam fuisse reportatas: id est, a Jo: Huniade in Danubio flumine; secundam in mœnibus oppidi Albæ Græcæ, auctore Capistrano; tertiam

Christianam rempublicam summo servitutis subeundæ periculo liberam perspiceret. Et cum tantam hostis multitudinem Dei præsidio partim cæsam, partim in fugam coniectam intelligeret, Capistranum monuit, ut Carvajalium summis laboribus, curisque pro religione circumseptum opera sua divinisque consiliis juvaret. (1) Et quamquam Pontificem ipsum non lateret, qua virtute animique constantia Carvajalius belli molestias, gravissimamque curam perferret, & qua sedulitate atque diligentia exercitum, quem magno numero conscripserat, frumento, commeatuque provideret, tamen ut illum ad majora excitaret, litteras misit, quibus ejus egregiam fidem & voluntatem commendavit: in eam enim spem sese erexerat, tanti viri opera atque virtute Turcarum impe-

pe-

in aperto campo, prælio commisso, imperante Jo: Carvajalio, de qua victoria idem Aen. Sylv. Epistol. CCCXXXIX. VIII. Martii sequentis anni ad eundem Carvajal. Persuaves inquit, & ut optavi per longas epistolas tuas reditas nobis XI. Januarii die cognovi, quas conscribis de conflictu Turcarum, il-

lum scilicet non sine cura & diligentia tua divinitus datum.

(1) Epist. Callisti Sum. Pont. ad Capistranum ex lib. Brev. p. 36. Ne cesses, inquit, dies ac noctes assistere filio nostro Joanni S. Angeli Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato, & sancta opera ejus zelo tuo juvare.

perium fore ut diminueretur, & bellum in eorum finibus esset inferendum. (1)

Ann. 1457
Joannes
Albæ Græ-
cæ commo-
ratur.

XLIII. Aliam paullo post in Ægeo mare victoriam est consecutus Ludovicus Card. Aquilejensis, quem Callistus classi præfecerat, ereptis Barbarorum imperio tribus insulis, Mitileno, Stalimino, & Naxo natura & opera munitissimis: qua re nunciata Callistus litteras ad Joannem dedit, ut Hungaros in officio contineret, Reges, & Germaniæ Principes ad arma in Turcas concitaret, ut conjunctis viribus, hostem timore perterritum deprimerent, longèque suis finibus prohiberent. (2) Litteras accepit Joannes Albæ Græcæ, ubi se, hoste profligato, receperat. Paullo post ex Joannis Huniadis, quem ob egregiam fidem, & magnum religionis tuendæ studium posteritas commendavit, quemadmodum & ex Joannis e Capistrano eximiiis virtutibus, morumque sanctitate illu-

(1) Epist. Callisti ad Jo: Carvaj. lib. Brev. p. 7. Est gloriosum & memorabile nomen varfari in ea militia, cujus Christus est dux & moderator: tu enim, cujus mirabilis virtus & prudentia non minus universis, quam nobis cognita & perspecta sunt, cogitare de-

bes quantum præconium sit gloriæ & laudum tuarum, ut nos speramus, opera, studio & industria tua principes Christiani, qui illas continent partes, forti manu & animo ad resistendum barbaris inducantur.

(2) Epist. Callist. ad Jo: Carvaj. ex lib. Brev. p. 55.

illustris, morte dolorem concepit. Uterque sibi carissimus erat, quod eodem studio Fidei, & in Ecclesiam voluntate tenerentur: sæpeque de bello ejus rei causa Barbaris inferendo cum iis colloquebatur. Vita excefferunt, morbo ex peste contracto, quæ ex cadaverum cæforum foetore manaverat. (1)

Eidem Pontifex mandavit, ut Fridericum & Ladislaum ad consilia pacis induceret.

XLIV. Dum tanto studio belli gerendi Callistus tenebatur, ut neminem regum præteriret, quem in Turcas non concitaret, summo afficiebatur dolore, quod ad Germanorum desidium FridERICI Cæsaris accederet inimicus animus in Ladislaum, quem ægre ferebat ex sua clientela Hungarorum opera atque armis ereptum. Raro quisquam injuriarum obliviscitur, quod se pluris quam ceteros, quacunque virtute præstantes æstimare soleat. Bellum uterque propterea agere statuerat, alter ut injuriam inferret, alter ut illatam propulsaret. Itaque ne pernicioso bello impliciti barbaris, si in Pannoniam ex recenti clade refectione majoribus copiis redirent, victoriam pararent, Joanni mandavit, ut eos ad pacem foedusque impelleret, & si dicto au-

dien-

E 3

(1) Litt. Jo: Taliacot. ad S. Jacob. Picen. apud Wadding. ad ann. 1456.

dientes non essent, sacris prohiberet. Joannes non cunctatus, ut qui nihil, nisi religionem animi constantia præferret, ad eos convolavit, mandata exposuit, eosque ad pacem sanciendam persuasit. (1) Erat in eo admirabilis quædam dicendi copia cum ratione, & mentis dexteritate conjuncta, ac tanta verborum perspicuitate rem exponebat, quam conceperat, ut facile quemquam, non invite, sed cum voluptate in suam sententiam pertraheret. (2)

*Callistum
suadet ut
Æneam
Sylv. Car-
dinalem ef-
ficiat.* XLV. Et si tanta negotiorum multitudine teneretur, amicorum tamen officia non prætermisit. Aen. Sylvium, quem ob mentis dexteritatem, ingenium, magnitudinem animi summopere diligebat, cum summos labores pro Ecclesia tolerasse sciret, eidemque illius operam utilem fore putaret, Callistum suavit, ut hominem egregia fide Cardinalium numero adscriberet. Multos ante annos ea dignitate donatum desiderabat, modo cum Cæsare egerat, ut ea de re Pontificem rogaret. Callistus Joannis suasionibus permotus, Aeneam, qui tum Senensem Episcopatum obtinebat, ad XV. Kal.

(1) Litteræ Call. ad Io: Soler. ex lib. Brev. p. 44. (2) Card. Papiens. Comment. lib. 7. in fin.

Kal. Januar. sequentis anni MCDLVIII. Cardinalem effecit. (1) Animo quid magnum Joannes in eo providebat ; quare cum illum , dum tenuiori fortuna tenebatur , in amicitiam familiaritatemque recepit ob studium virtutis , dignitate opibusque augere voluit. A secretis Eugenii IV. curavit ut esset , litterasque hujus Pontificis , quibus ad id munus designabatur , ad eum , cum in Germaniam Legatus concessit , detulit : postea ad Episcopatum Tergestinum ab eodem Pontifice designari contendit , ut supra commemoravimus ; demum amplissimam Cardinalis dignitatem a Pontifice pro eo postulavit. (2) Eum non fefellit opinio , quam de illo conce-

pe-

(1) Epist. CXCIH. ejusdem Aen. Sylv. ad eundem Joan. Carvajalem ex urbe qua ipsi plurimas gratias agit. „ Quod annis tam plurimis , inquit , Reverendissime Pater , tuo filio „ concupivisti , quæsi-
 „ que , nunc demum com-
 „ pletum est : summa cum
 „ concordia S. Collegii Cal-
 „ listus Pont. max. ad Car-
 „ dinalatus ordinem me vo-
 „ cavit , atque assumpsit . scio
 „ quanto altius evehctus sum
 „ quam merui : sed ita sua-
 „ fiones tuæ , precesque Cæ-

„ saris effecerunt. „

(2) Id aperte constat ex his , quæ supra retulimus , ipseque Aen. Sylv. præfata Epist. ad Joannem , se ipsius opera dignitatibus augmentum fatetur : propterea summa in eum ob tot beneficia fertur observantia : „ Fui
 „ tuus. inquit , „ cum essem
 „ pauper , neque me manu
 „ tua Episcopatus eripuit.
 „ Sum tuus etiam Cardina-
 „ lis. Habes in Collegio
 „ complures amicos , & me
 „ servum. „

perat : nec frustra hominem tot beneficiis augere desiderabat , quem paullo post Ecclesiæ universæ moderatorem conspexit.

Ann. 1457.

*Callistus
ut Reges ad
bellum in
Turcas im-
pellat, mis-
sis litteris,
Joannem
cibortatur.*

XLVI. Muhamedem accepta clade indignitatum , ut majoribus copiis ad subjugandam Pannoniam , & Albam evertendam rediret, cum Ægyptiis, Cilicis , Scytisque foedus sanxisse ferebatur : cujus rei fama Pontificem , & Germaniæ principes maxime perturbabat. Metum & trepidationem augebat , quod illum jurasse credebatur , ab oppidi obsidione numquam recessurum , etiamsi majorem Asiæ partem ereptam sibi audivisset. (1) Accedebat , quod Hungarorum rempublicam principes , nobilesque viri privatis cupiditatibus , & invidis factionibus perturbabant. Bellum inter Fridericum & Ladislaum iterum instaurabatur , quod utrique summam erat calamitatem pariturum. Adeo privatae cupiditates , homines ratione expertes faciunt , ut summam sibi perniciem inferre velint , dummodo eum , quocum de utilitate , dignitateque contendunt , dejectum videant : qua in re bellis de-

te-

(1) Aen. Sylv. Epist. CLXVI. ad Alfonso Aragon. Regem.

teriores esse videntur, quæ illud maxime curant sese ut tueantur, vitentque contraria. Hæc crebris litteris Joannes Pontifici significabat, a quo alias mutuo accipiebat, quibus hortabatur ut regum dissidia componeret, & pro sua in commune bonum voluntate ad arma in Turcas conjungenda impelleret. (1)

XLVII. Hæc tamen, quæ Pontifex agenda mandabat, Joannes paullulum intermisit, non quidem tædio tantarum rerum affectus, sed majori cura & sollicitudine occupatus; „*Pontificum enim non mandata tantum, sed vota quoque implevit.*.. (2) Itaque ex oppido Albæ Græcæ Budam rediit: (3) inde in Bohemiam proficisci meditabatur, quod ejus regionis principes populosque hæresi Hussitarum exutos desideraret, hujusque rei aliquam spem conceperat. (4) Hinc Lauriacum (5) concessit, ut Panoniam in fide contineret. Æneas Sylvius illum potius

Joannes
Hussitarum
hæresi Bo-
hemos exu-
ere cupit.

(1) Litteræ Callisti Pont. ad Joan. dat. X. Aprilis MCCCCLVII. ex lib. I. Brev. pag. 88. & aliæ datæ XXIV. Maii ejusdem anni ex eod. lib. p. 94.

(2) Card. Pap. Comment. lib. 7. in fin.

(3) Aen. Sylv. Epist.

tol. CCXCIV.

(4) Aen. Sylv. Epist. CCCLXVI. ex urbe Non. Aug. ann. MCDLVII.

(5) Aen. Sylv. Epistol. CCCIX. Laurinum vocat. vicus est Austriæ superioris ad ripas Danubii, olim Noriciæ regionis.

tius in Germania versari desiderasset, ut eidem, missis litteris, significavit, quod Basileensium factiones instaurari viderentur, quæ Romanam Sedem in tam necessario bello occupatam, summopere perturbarent: propterea illum rogabat, ut perditorum conjurationem opera & consilio suo anteverteret, ne vulnus infligerent. (1)

*In Bosnam
contendit ut
Stephanum
Regem ad
bellum in
Turcas im-
pellat.*

XLVIII. Dum in Pannonia versabatur, ut quacumque ex parte, repentinis Turcarum irruptionibus aditum interciperet, præsidia disposuit, populisque in officio confirmatis, in Bosnam ad Stephanum Regem contendit, ut eum quoque ad bellum impelleret. (2) Bosna regio est Illyrici tractus, quæ ab Slavis, qui vergunt in septentriones, protenditur occidentem versus usque ad Liburnos: qua parte in meridiem spectat, Dalmatas contingit. Joannes cum Rege collucutus, facile persuasit, ut rei Christianæ auxilium inferret, seque a Turcarum tributo, quod annos singulos pendebat, liberaret, & quæ sibi injusto bello eripuerant, misso a Pontifice subsidio

vin-

(1) Aen. Sylv. Epistol. præfata. rif. inter eas Aen. Sylvii Epist. CCCXXIX.

(2) Epist. Callisti Pon-

vindicaret. (1) itaque ejus suasionibus permotus, & in fide confirmatus, proximo autumno castra educere, & hostem bello infectari constituit. (2) His confectis rebus ex Bosna Diacum convolavit, ut motus Turcarum, & quid ab iis ageretur, propius intelligeret, certioresque Pontificem & Ladislaum regem faceret, ut hostis exercitum, qui multitudine nostris præstabat, dispositis præfidiis, & misso subsidio distinerent. Dum hic versabatur ejusdem Pontificis litteras accepit, quibus denuo ipsius diligentiae commendabatur, ut qua posset celeritate ad Ladislaum Legatus de pace cum Friderico ineunda proficisceretur; & nuptiis, quas initio sequentis anni ille cum filia Galliarum Regis facturus erat, præsentiam præstaret (3).

Ad

(3) Extant hæc de re litteræ Callisti. Pont. ad Joannem, quibus eum summis laudibus extollit, quas vide in App. n. V. quæque ab Aen. Sylvio inter Epistolas suas inferuntur, scilicet cccxxix. Eas autem veras esse laudes, non vana verborum lenocinia animadvertit idem Raynald. ad ann. 1457. n. 20. „Optime quippe, inquit, Joannes Carvajal. erat meritis de re Christiana, pro qua

„augenda nulli parcebat labori, florebatque opinione sanctitatis: gesserat vero „adeo strenue rem cum Bosnæ Rege, ut religiosam „in Turcas militiam fuerit „professus. „

(2) Litteræ præf. Callisti Pont.

(3) Callisti Pont. Epist. CCCXXXIX. apud Aen. Sylv. & altera ejusd. Aen. Sylvii l'p ist. num. seq.

*Opes suas
Religionis
causa dis-
trahit.*

XLVIII. Ad summos labores inopia etiam accedebat, qua plurimum laborabat, quod omnes opes suas religionis causa infumisset; propterea Pontificem, & amicos nonnunquam flagitabat, ut quæ essent publicæ rei causa polliciti, necessaria sibi suppeditarentur: (1) sed ab iis quamvis esset persæpe destitutus, nulla tamen in re parcendum sibi putabat, sed admirabili quadam mentis alacritate Pontificum imperio parebat. Itaque ad Ladislaum continuo convolvit, quem dicendo adeo permovit, & rei Christianæ studio inflammavit, ut pace cum Friderico constituta, Muhamedis inducias, quas hic, ut ab Asiatico bello sese reficeret, ultro rogabat, constanter recusaret (2). Eodem tempore Jacobum Picenum, quem Callistus loco Joannis Capistrani in Panoniam miserat, sibi commendaverat, in suam clientelam suscepit: (3) inde eodem jubente Pontifice Bosniæ, Poloniæ, Daniæ, omnesque Germaniæ Principes ad arma pro religione concitavit, & in fide continuit (4).

In-

(1) Aen. Sylv. Epistol. CCCIX.

(2) Litt. Call. lib. Brev. pag. 812.

(3) Litt. ejusd. Call. ibid. pag. 92.

(4) Litt. ejusd. Call. ib. pag. 130.

L. Interea erupit illa Germanorum in Pontificem conjuratio, cujus supra meminimus. Turpiter illum calumniabantur, quod aurum ex decumis acceptum in suos usus insumisset; qui tamen, ut omnes noverant, totum Romanæ Ecclesiæ thesaurum pro bello in Turcas parando impenderat, tantaque ea in re liberalitate se gesserat, ut necessario diurnoque alimento egeret. (1) Inscio autem Friderico clandestinis colloquiis ad Romanæ Sedis auctoritatem evertendam consilia agitabant, atque in eam dissidia, turbasque excitare nitebantur, Basileensium factione, & perditorum societate iterum coacta. Callistus defensionem rebus ab se gestis paravit, & Joanni mandavit, ut nefaria consilia dexteritate & consilio deprimeret, qua cætera hujus generis antea disjecerat. [2] Dum his rebus curam omnem & diligentiam adhibet, in Pannoniam regreditur, ut bellum civile restingueret, quod Michael Zilagius illatæ sibi injuriæ causa incenderat; quod ita contigisse narratur.

Basileensium nefaria consilia in Callistum iterum evertit.

LI. Joanne Huniade vita functo, ut supra demonstratum est, Ladislaus ejus

*Ann. 1459
Matthias
Joannis Huniadis filius Hungarorum Rex salutatur.*

(1) Litt. Callist. ad S. Antonin. ib. p. 98.

(2) Litt. Call. ad Joan. lib. I. Brev. pag. 130.

filius a Ladislao rege , ob necem sui avunculi jussus est interfici ; Matthias vero alter illius frater carcere Viennæ Austriæ retineri. Carceris præfecto Ladislaus mandaverat , ne illum cuiquam, nisi litteras arcano sigillo signatas deferret , usquam traderet. Hæc cum rescisset Podiebratius, Bohemici regni moderator , ut magnam pecuniarum summam ab iis , qui ejus libertatem redimere vellent , auri cupidissimus acciperet, surrepto sigillo , Matthiam Vienna eductum , Pragam vinctum deduxit. Interea M. Zilagius horum fratrum avunculus, ut illatam generi suo injuriam a Rege ulcisceretur , exercitu coacto, Transilvaniam invaderat , eaque potitus , Hungaricum regnum in suam redacturum potestatem minitabatur. Eodem tempore Ladislaus Rex , viro Hussitarum opera propinato , interiit. Hac accepta occasione Zilagius Hungaros monuit , ut Huniadis merita in filio rependerent , qui patris non dissimilis , ut ille ex Pannoniæ finibus Turcas longius propellerat , ita hic par virtute atque animo regni amplitudinem libertatemque esset vindicaturus. Ultro assensere Hungari ejus suasionibus , quod sua-

suavissima poenes eos esset Huniadis memoria : quare indicto conventu , Matthiam omnium ordinum consensione Regem appellaverunt. (1) Callistus cum hæc accepisset , & maxima in Huniadem teneretur voluntate , Joanni mandavit , ut qua posset diligentia juvenis libertatem a Podiebratio deposceret. (2) Id ut cætera Joannes prospere gessit ; quare Podiebratius ejus suasionibus precibusque inductus , Regem libertate donavit , & sibi affinitate conjunxit , data illi nuptum filia. (3)

L II. Incredibilem ex hac Matthiæ felicitate Callistus voluptatem concepit, adeo ut lætitiâ continere non posset ; quapropter litteras ad Joannem iterum misit , quibus Huniadis merita & virtutes summopere in filio commendavit. (4) Inde jussit , ut illum moneret , ne paternæ fidei & religionis oblivisceretur , neque earum rerum memoriam remitteret , quas pro Christianæ reipublicæ libertate fortiter gesserat , neve

*Callistus
litteras ad
Joannem
mittit , quibus
Huniadis merita
commendavit*

F

cum

(1) S. Antonin. III. p. tit. 22. cap. 16. Aen. Sylv. Hist. Bohem. c. 16. Cochæ. Hist. Hussit. lib. 10. Thur. in Chron. cap. 63. aliique plures.

(2) Litt. Call. ad Joan. lib. I. Brev. pag. 151.

(3) Ranz. ind. 30. Coch. & Thuros. loco cit. Dubrau. lib. 30.

(4) Litt. Call. ibid. p. 163.

cum Mahamede inducias pacisceretur, sed in eum bellum pararet: quod, ut commodius ageret, cum Friderico Cæsare, aliisque finitimis foedus fanciret. (1) Hæc pro munere & amplificandæ religionis studio Pontifex mandata dabat; sed Joannes, qui se pro Ecclesia reque Christiana tuenda devoverat, aliorum consilia providebat, & cuncta mente versabat, quæ rei convenire perspiceret: propterea magnitudine animi atque consilio ipsum Pontificem, licet belli studio flagraret, ad constantiam incitabat, & stimulos addebat, ne ab concepta spe Turcarum imperii depri-
mendi laberetur [2].

Joannes
provinciam
Rasciæ A-
postolica
Sedis nomi-
ne modera-
tur, e cu-
jus finibus
Turcas sæ-
pius expel-
lit.

LIII. Princeps Rasciæ, quæ regio est finitima Serviæ, qua parte spectat in septentriones, cum hæredem non haberet, cui regnum traderet, Joanni, cujus virtutem admirabatur, postquam vita ex-
ces-

(1) Callist. *Litt. ad Joannem Carvajalem lib. I. Brev. pag. 168.*

(2) Litter. Call. *ibidem.* 168. „ Quanto gaudio nos „ affecit, & continue afficit „ dilectus filius Cardin. S. „ Angeli! Qui licet ætate „ gravis, sic tamen in ma- „ ximis laboribus pro fide „ versatur, quos æquo ani-

„ mo sustinet, & summa di- „ ligentia & solertia in par- „ tibus legationis suæ sub- „ ortas turbulentias sedare „ curavit; & Christi fide- „ les excitare non cessat, „ in perditionem inimico- „ rum Crucis, Nobis etiam, „ qui incitatissimi & arden- „ tissimi sumus, calcaria „ addendo.

cessisset, tradi mandavit, ut eo pro Romana Sede potiretur. (1) Itaque, illo mortuo, in eam provinciam continenter concessit, & coacto exercitu, bellum in Turcarum fines intulit, eosque non semel profligavit. Et cum publicæ salutis esse perspiceret, milites conscribere, populos ad arma assidue invitabat: castris præerat; cum hostibus sæpe confligit, in quos studio pugnandi cupidius deferebatur. Sæpius accepto nuncio, quod ii excursionibus agros vastarent, & facta irruptione, oppida atque urbes evertere vellet, & castris potiri, eductis militibus, quos Cruce signaverat, continuo occurrebat, & suis finibus prohibebat. (2) Cum sæpissime aperto cœlo, nonnumquam sub pellibus moraretur, ob summam vim frigorum, quibus regio illa subest, & laborum assiduitatem, infirmam valetudinem contraxit, adeout de salute desperaret: dentes propterea omnes emotos habuit, quos quotidianis pelliculis advolutis, ægre retinebat. Hæc impavide, fortiter, & singulari animi constantia perferebat:

F 2

quæ

(1) Aliæ ejusdem Calisti litteræ ad præf. Ludov. Card. Aquil. dat. III. Aprilis ex eod. lib. Brev. p. 156. quibus Joannis iterum virtutem commendat.

(2) Card. Papiens. Epist. ad Franc. Card. Senen. & *Comment. lib. I. Vide in App. quæ n. VI. ex eod. Pap. producimus.*

quæ quidem cum alii infirma virtute sustinere non possent, præsertim domestici & familiares, quos ex Hispania & Italia deduxerat, illum sæpius deferentes, salubriores regiones petiverunt. Desertus tamen a suis, inter barbaras rudesque gentes numquam sui diffimilis versabatur. (1) Callistus cum eximiam ejus virtutem perspiceret, aliisque exemplo esse posse animadverteret, Ludovicum Card. Aquilejensem, quem classi in Ægeo mare præfecerat, quique legationis & belli incommoda ægre ferebat, ut illius virtutem animique constantiam imitari vellet, diligentius hortabatur. (2)

LIV. Callistus dum tanto studio tuendæ religionis bellum parat, subsidia rogat, omnesque demum Principes etiam gentium barbararum, ut sibi auxilium ferant, vehementer sollicitat, sive senio confectus, sive gravissimarum curarum mole depressus, mortem obiit magno Christianæ reipublicæ luctu atque dolore. Concidere omnium spes visæ sunt, qui bellum gerebant; quodque pollicitationibus auxilii, quod exhaustis Ecclesiæ thesauris Pontifex comparaverat, permoti Turcis intulerant. Cum
Ec-

*Ann. 1458.
Aen. Sylvius Callisto succedit,
Pii II. nomine suscepto.*

(1) Idem Papien. loc. cit. Ludov. Card. Aquil. lib. I.
(2) Litt. Callist. P. ad Brev. pag. 56.

Ecclesiastica res, eo extincto, adversis
jactaretur, nec diutius sine Pontifice
Ecclesia esse posset, paucis diebus inter-
jectis, Aen. Sylvius, de quo ob ejus
cum Joanne amicitiam familiaritatem-
que pluries mentionem fecimus, Cardi-
nalem omnium consensione, Pontifex
renunciatur, & Pii II. nomine appella-
tus est. Hic suscepta ab Callisto tanto
studio belli consilia, non intermisit, ce-
lenterque, ne quod eousque factum fue-
rat, dilaberetur, pacem inter Christia-
nos Principes, qui perpetuis dissidiis
Pontificum saluberrima consilia impe-
diebant, componere statuit. Fridericum
Cæsarem, qui Hungarorum quorundam
opera & nefaria conjuratione Hungariæ
Rex fuerat appellatus, ad pacem cum
Matthia Rege ineundam sollicitavit, ne
hic a bello, quod in Turcas parabat, ab
eo impeditus, rei Christianæ periculo
retraheretur. Cum autem accepisset, hunc
totis regni viribus in Turcas proficisci
velle, ut eo majori studio rem gereret,
Ecclesiæ Vexillum, quod sacris cæremo-
niis consecraverat, castris præferri man-
davit. Joannem propterea ex Bosna in
Pannoniam revocavit, (1) ut hac in pro-

F 3

vin-

(1) Pii II. Litteræ ad Jo: Card. S. Angeli lib. Brev. p. 24.

vincia, quam Turcæ præ cæteris sub jugum mittere contendebant, legationem fusciperet. Itaque ad eum nuncium cum Vexillo misit, jussitque, ut illud erigeret, aut Regi erigendum traderet, si principes nobilesque Hungarici regni viri ad sacrum bellum concurrere animadverteret. (1)

Ann. 1459.

*Joannes
Hungaro-
rum dissidia
tollere cu-
rat.*

LV. Joannes, cum bellum pro religione gerendum esse cognosceret, nec posse dimitti censeret ex eo, quod Muhamedes Christianam rempublicam armis delere meditabatur; idque pluries tum litteris, cum repentinis in Christianorum fines irruptionibus significaverat, omnem curam & diligentiam ea in re summopere collocabat, ut dissidia tolleretur, quæ Hungaricum regnum maxime perturbabant. Facultatem a Pontifice acceperat, ut omnes a sacrorum communionem disjungeret, qui turbas concitarent, quarum causa Matthias a bello sese contineret. (2) In eo autem præsertim insistebat, ut hic pacem cum Friderico foedusque contraheret, ne alternis præliis pro jure regni vindicando mutuo sese conficerent, & prædam vilissimi genere-

(1) Litt. Pii II. Ibid. p. 26. (2) Idem loc. cit. p. 25:

neris hosti sine labore consequendam pararent. Ea de causa Hungaros, omnesque ejus regni populos, qui dissidia fovebant, & Regis imperium contemserant, ad hujus obsequium & observantiam deducere curavit. Id summa animi contentione agendum putavit, non solum ut rei Christianæ, sed justitiæ quoque consuleret. Noverat conjuratorum & perditorum quorundam opera, qui novarum rerum studio a Matthia defecerant, Friderico jus regni fuisse delatum. Eorum nefaria consilia non satis esse cognoverat, ut hic arma in Regem deprimendum caperet, & regno ejiciendum existimaret: quare Friderici ex perniciosorum hominum coactam factionem plurimum diminuit.

LVI. Cum hæc Fridericus, qui turbatam rempublicam desiderabat, sibi esse detrimento cognosceret, & Joannis opera, quem gens illa ob ejus virtutis opinionem summopere diligebat, suorum factionem diminui perspiceret, cum Pontifice de illo conquestus est, quod sibi rei que suæ adversaretur. Pontifex cum ab utriusque partis studio continere se vellet, ea de re judicium ad Ap. Sed. pertinere putavit. (1)

F 4

Sed

Fridericus cum Pontifice de Joanne, qui Matthiam tuebatur, conqueritur.

(1) Litt. Pii II. ad Ioan. Carvajalem loc. cit. p. 41

Sed ne ob judicii contentionem Matthias a bello cum Turcis gerendo cessaret, utrumque ad pacis consilia invitavit: sed operam & diligentiam perdidit; nam Fridèricus ambitus exagitatus stimulis, exercitum infestis signis in Pannoniam traduxit, & cum pauci essent, qui resisterent, quod Matthias altera in parte regni, ut venientes Turcarum copias distineret, præsidia legionesque collocaverat, opulos ingenti clade vastavit. Malum jus, quod perditorum scelere comparaverat, summa injuria tuebatur. Ex quo facile conspiciamus, nihil sanctum justumque illis esse, qui cæteris præesse cupiunt, præter id, quo principatum obtineant.

*Joannes
ad Fridericum
con-
tendit, ut
ad rem
Christia-
nam defen-
dendam
impellat.*

LVII. Pontifex, acceptis hac de re litteris, ingemuit; Matthiam propterea ad constantiam est cohortatus, & ne ab incoeptis desisteret, diligenter monuit. Interea Joannes ab eo jussus, ad Fridericum convolavit, ut exercitum a præda evocaret, ne, dum conjuratorum nefaria consilia fovebat, rei Christianæ, quæ in summo versabatur periculo, ipse qui tueri debebat, esset infestus. Ad hæc accedebat, quod Pontifex, cum in christiana republica componenda insisteret, militum, & pecuniarum subsidia ad classem, exerci-
tum-

tumque in Rascia mittere non posset; quapropter adversa fortuna bellum illis in partibus gestum est; nam Turcæ Insulam Lesbos, quam Callistus in suam potestatem redegerat, facile recuperaverunt, *Zendren*, oppidum Rasciæ munitissimum, quod Joannes summo labore defenderat, & *Synderoviam* alterum in Bosna oppidum, obsidione ceperunt. [1] His oppidis subactis, aditum in Pannoniam aperuerant: quare omnes timor invasit, ne celeriter in eam Provinciam, civilibus bellis perturbatam irruerent, & paucis resistantibus, in servitutem redigerent. Joannes, cum hostem ex nostrorum Principum dissidiis perdendæ Christianæ reipublicæ consilia capere, nec ullam occasionem prætermittere, quam sibi fortuna deferret, ut nostros aut bello, aut irruptione laceggeret, dolore commotus perspiceret, a Pontifice admonitus, (2) in Pannoniam magnis itineribus contendit, ut qua posset celeritate, coacta militum manu, hostem sustineret, ne cum magna multitudine uno tempore confligendum esset.

LVIII. Pon-

(1) Litt. Pii II. libr. Comment. de rebus suis;
Brev. p. 56. Idemque hist. (2) Ibid. pag. 44.
Asia capit. 88. & libr. 3.

Pontifex
omnem bel-
li curam
Joanni com-
mittit.

LVIII. Pontificem non latebat, bella Joannem antea gessisse omni pœne auxilio destitutum; & populorum, illarumque gentium in eum studio & pietate, qui frumentum, pecunias & arma religionis causa suppeditabant, exercitum aluisse: (1) propterea illum modo rogat, ut in tanto rerum periculo ea meditaretur, & ageret, quæ fieri posse cognosceret. Magnum dolorem ex eo se capere significavit, quod non iis instructus adjutusque auxiliis esset, quæ ad bellum pertinerent; eum propterea monuit, parem se potestatem non habere pro magnitudine voluntatis, & versari in summo rerum omnium discrimine, ideoque in ejus animi virtute atque constantia spem quandam præsidii collocasse demonstravit. Ut autem milites conscribere posset, quos cum Cruce signatis conjungeret, ut aucto Legionum numero hostem facilius sustineret, XX. mil-

(1) Gasp. Veron. de Gest. Rom. Pontif. lib. 2. „ Sex „ annis, aut circiter adversus „ Turcas Ecclesiastici exer- „ citus dux, laudem inau- „ ditam est assecutus ex „ incredibili patientia, in- „ gentibus laboribus, dili- „ gentia, & industria singu-

„ lari. Id enim fecit, quod „ alius ejusdem ordinis fe- „ cisse nescitur, tot mala „ & incommoda tolerando, „ ægre ab Ecclesia adjutus, „ semper egenus, nullo „ munere corruptus, dux „ vigilantissimus.

millia nummum misit; exiguum quidem & leve pro tanto rerum discrimine subsidium. Contigit autem ut Muhamedes in Græciam signa converteret; quare cum belli metus hujus rei causa in Pannonia cessaret, pecuniam a Joanne repetendam existimavit, ut classem eo subsidio pararet. (1)

LIX. Quo anno Pius Pontificatum suscepit, Mantuæ Christianorum Principum conventum indixerat, ut eos ad sacrum bellum gerendum, inito foedere conjungeret. Anno altero ad Conventum eo profectus est, ut coram Principum Legatis exponeret, quanto in periculo Christiana res esset, quam tueri religionis causa deberent: & quantum eorum reipublicæ interesset, hostem, qui non viribus, non virtute, sed ipsorum dissentionibus, & civilibus bellis imperium longe lateque explicaverat, aut omnino deprimere, aut longius suis finibus prohibere. Ejus vocibus persuasi omnes, qui convenerant, milites, pecuniam, arma polliciti sunt. [2] Quare Pontifex spe quadam inductus putaverat, bello, quod Callistus incæpe-

*Joannes
qua ratione
bellum
in Pannonia
finibus
in Turcas
parari posset,
consilia
init, a Pontifice
admonitus.*

(1) Pius II. *libr. Brev.*
p. 44. & 46.

(2) Idem *Comment. de
reb. suis lib. 3.*

perat, majori vi atque constantia redintegrato, Turcis Græcorum imperium eripi posse (1). Sed cum hominum voluntas inconstantia, & mobilitate regatur, Principum animos languescere, instauratis dissidiis, animadvertit; qua ex re summum dolorem concepit, quod fortunam barbaris damno suo secundam offerrent: ne tamen rem Christianam defereret, Joannem de hac rerum commutatione certiores fecit, eique mandavit, ut de bello Turcis in Pannoniæ finibus inferendo, quo ex loco milites conscribere, auxilia accersiri posse, cum viris militari virtute præditis colloqueretur. Et cum Matthias Rex peditum equitumque ad bellum conficiendum auxilium offerret, XII. millia equitum suo se sumtu aliquos menses alere velle significavit (2).

Anno 1460.

Cardina-
lem Bessa-
rionem Le-
gatum in
Germania
de Turca-
rum in Pan-
noniam eru-
ptione cer-
tiores fa-
cit.

LX. Itaque facta ex Principum dissidiis rerum commutatione, Pontifex, ne Joannem inter Hungaros Germanosque magnitudine laborum deprimi fineret, & ut bello conficiendo commodius consuleret, jussit, ut cum Cardinale Bassarione, quem ad Matthiam Legatum de

(1) Litt. Pii II. ad Joan.
Carvaj. lib. Brev. p. 106,

(2) Litt. ejusdem Pont.
ibid. pag. 88.

de pace mittebat, studia conjungeret, ut hic foedus cum Friderico, interposita religione contraheret. (1) Interea Joannes, cum suorum militum paucitatem conspiceret, Hungaros alternis factionibus implicitos Regis regnique defensionem oblivisci, & hostem propius instare animadverteret, cum satis praesidii non haberet, pluresque in dies deficerent, sive quod stipendia non suppeditarentur, sive tædio & belli incommodo affecti, accidit, quod necessario futurum putavit. Turcæ facta in Pannoniam eruptione, & bello commisso, nostros, compluribus interfectis, & in fugam coniectis, gravi clade affecerunt. Litteris propterea ad Bessarionem missis, qui in Germania ad sollicitanda auxilia versabatur, illum de periculo admonuit, rogavitque, ut quammaxime ad pacem ineundam Principes hortaretur, ne desperatis rebus, sero rei suæ consulerent. (2)

LXI. Interea Fridericus ob Hungarici regni cupiditatem consilia pacis recusabat, eoque potiri hostis ex adverso irruentis commodo enitebatur; id tamen

Ann. 1461.
Pontifex
Joannem
Romam redire jubet.

(1) Pii II. in litt. preff.
eademque pag. 106.

(2) Plat. Panegy. in
Card. Bessar.

94 DE REB. GEST. JO: CARD:
men assequi facile non posse putavit,
quamdiu Joannes in Pannonia versaretur,
quem Matthiæ jus fortiter asserere,
tuerique etiam suis viribus animadverterat;
quare Pontificem rogavit, ut illum
ea ex Provincia Romam evocaret,
eamque alteri decerneret. Pontifex indecorum
id esse, atque turpe putavit, hominem,
qui justitiæ causa, non privato partium studio
jus tuebatur, & cui tantum res publica ob
ingentia merita deberet, ex Provincia
remove: itaque Fridericum admonuit,
ut cum Bassarione rem pertractaret (1).
Sed cum Germanorum, quibuscum diu
versatus fuerat, mores cognosceret, ut
Joannes ab assiduis laboribus paullo
vacaret, & senectutem honesto otio
duceret, illum Romam venire mandavit,
ut ejus quoque consuetudine frueretur,
& in tanta negotiorum mole, qua
tenebatur, consilia audiret. Joannes
numquam reditum ex Provincia rogaverat,
quod religionem sui commodo præferret;
quin pro ejus defensione interire non
recusabat; sed cum Fridericum sibi
adversari conspiceret, veritus, ne hac
de causa res Christiana in Pannonia
periclitaretur,

(1) Litt. Pii II. ad Frid. loc. cit. p. 163.

tur, accepta a Pontifice regrediendi potestate, in urbem venire constituit. Dum iter conficere meditabatur, accepit, Muhamedem, exercitu comparato in Pannoniam contendere, & Albam Græcam obsidione excindere velle, quo tandem impedimento sublato, Hungaricum regnum in suam potestatem redigeret: qua ex re cum omnes timore perterritos esse sciret, ut hostem coacta militum manu, distineret, Provinciam noluit dimittere: missis propterea litteris, certiore de hac trepidatione Pontificem fecit, & hac de causa in aliud tempus iter suum ad urbem reijecisse. Hic, licet ejus visendi studio teneretur, consilium pro merito collaudavit, seque facile desiderium jucundissimæ illius consuetudinis deponere dixit, ut Hungarico imperio, & Regi esset præsidio, & adjumento. Joannem igitur ea in provincia versari necessarium putavit, quod nullum ex Germaniæ Principibus, qui turbas & dissidia pertinacia fovebant, auxilium expectandum fore in tanto Christianæ reipublicæ periculo cognoverat (1). Illum propterea suadet,

(1) Litt. Pii II. ad Joan. 208. His litteris quam maxime Joannem dilexisse, Carvaj. ex lib. Brev. pag. xime Joannem dilexisse, sc.

det, rogatque, ut belli incommoda pro sua virtute, qua eousque rem Christianam gesserat, proque suo in religionem studio diutius sustineret (1).

*S. Andreae
Apost. Ca-
put in Ur-
bem defer-
tur.*

LXII. Joannes, dum Provinciæ defensionem parabat, Muhomedem ex-
citum in Græciam trajecisse cognovit,
ut Rhodum, cæterasque Hellesponti, &
Ægei maris insulas sub jugum mitteret:
Ann. 1462. quare cum Provinciam metu liberam
perspiceret, iter sibi maturandum in
urbem statuit. Cum in eam venit, sum-
ma tum Pontificis, cum Rom. Populi
voluptate, sui que admiratione exceptus
est; illum enim & virtute præstantem,
& fa-

seque ejus consuetudinis de-
siderio affectum fuisse signi-
ficat: nec mirum id esse
cuiquam debet; illum enim
præter morum suavitatem
diligere debebat, quod eum
fortunæ suæ auctorem nove-
rat. „ Cognoscentes „ in-
„ quit „ quanti referat ad
„ communem salutem Le-
„ gatum Apostolicæ Sedis
„ Regi & Regno adfistere,
„ æquo animo desiderium
„ nostrum deponimus, &
„ malumus circumspectio-
„ nem tuam isthic cum fru-
„ ctu versari, quam hic cum
„ consolatione nostra quie-
„ scere,

(1) Idem Pius II. in litt.
præf. „ Rogamus interim
„ forti animo expectatio-
„ nem hanc feras, & cogi-
„ tes quantum meriti apud
„ Deum, & gloriæ apud
„ homines per hos annos
„ mora Hungarica tibi at-
„ tulerit: antea ut Cardi-
„ nalis tantum notus eras
„ quibusdam in locis, nunc
„ in tota Christianitate, ut
„ pugil Christi diceris, ac
„ prædicaris: nationes quo-
„ que barbaræ nominis tui
„ expertes non sunt.

& fama notissimum conspiciere desiderabant. Contigit paullo post ab ejus reditu, ut Thomas Despota Peloponesiacus Sanctissimi Apostoli Andreae Caput, quod in Italiam a Turcis regno dejectus, profugus attulerat, & Pio Pontifici dono dederat, Anconae reliquisset: unde cum Pontifex Romam ferendum mandasset, ad pontem Milvium, quod ab urbe mille passus abest, sacris vestibus indutus, totoque Clero, & Cardinalium Collegio praesente, illud summa veneratione suscepit, & in urbem pedester, religioso agmine praeanunte, intulit. In hac totius urbis frequentia Joannes omnium ora ad se convertit, quod sui admirationem ingereret ob pietatem & nominis famam; nam senex, & infirma valetudine affectus, laeto vultu & animo iter totum preces effundens confecit [1].

G

Quam-

[1] Vide Pii II. *Comm. de rebus suis lib. 8.* ubi rem diligentissime narrans, haec de Joanne. „ At Joannes, „ inquit „ Episcopus Portuensis, vir civili doctrina excellens, qui paullo ante ex Legatione Hungarica redierat, non parum

„ admirationis praebuit: qui „ etsi senex erat, & valetudinarius, laeto tamen „ & vultu & animo iter totum orando perfecit. Facem portabat amor, & nihil erat amanti difficile.

Joannis
præclarum
vitæ genus.

LXIII. Quamquam belli curam, & Legationis difficillimæ munus depofuiffet, otium tamen fibi, ut paullo requiesceret, nullum fuffit: pompam atque fastum contemfit; & parvam domum prope Marcelli Martiris ædem conduxit. Familiam habuit suavitate morum, scientia & pietate præditam, & quæ ejus disciplinam pietatemque demonstret [1]. Sacras ædes complures inflauravit; pauperum inopiam assiduâ largitionibus levavit: tenuioribus præsidio fuit, ne contra potentiores auxilii egerent; eos enim opprimi & circumveniri non patiebatur. Humanitate, & comitate quemquam ad sui amorem invitabat: omnes juvare, cunctis bene velle, infinitum ipsi erat naturæ beneficio, & studio virtutis. Consilio nulli defuit: sententias dixit summa libertate animi, justitiam perpetuo exquirens, quin indignationem, aut odium cujusquam pertimeret. Pietatem autem adeo coluit, ut cæteris esset exemplo: sed quod in eo majus est atque admirabilius, ut cupiditates cohiberet, & corpus in servitutem mentis redigeret, quamquam senectute, & laborum magnitudine fractus, ægre

vi-

(1) Vide Gaspar Veron. & Card. Papien. in Append.

vitam duceret, cilicio sese sub Purpura induebat. (1) Is tandem erat, quem cum veteribus Ecclesiæ patribus conferre posses (2).

LXIV. Quam frugi homo esset, ex eo perspicitur, quod amplissima dignitate, & præclarissimis utriusque reipublicæ functus muneribus, nihil in domum suam intulit, sed parvo contentus, cætera prætermisit, varia hominum studia contemnens (3). Honestam paupertatem cum majestate conjunxit, eaque officiose usus est: nam cum Pius vetus Latium prope ora maris oblectationis causa lustraret, Joannes in ruderibus, ruinisque veteris urbis Portuensis tentoria fixit, casasque ex ramalibus erexit, in quibus illum, cum eo divertisset, excepit hospitio, & multa de Trajano, ejus urbis auctore, & quod Hispanus Hispano in

*Pium II. in
rueribus
veteris ur-
bis Portuen-
sis excepit
hospitio.*

G 2

ea

[1] Card. Pap. Comment. lib. 7.

(2) Id non ex mea quidem sententia dixi, sed Cardin. Papiensis extremis Comment. suorum verbis, & Joannis Garimberti Episcopi, qui lib. 1. p. 1. della vita d'alcuni Papi e Cardinali passati hæc de illo: In ogni sua azione fu tale, che meritamente si potrebbe annoverare tra quei primi

Santi Domini, che fondarono questa nostra Santa Chiesa. Ceteras de Joannes nostro laudes, quibus illum extollit, vide in App. num. VIII.

(3) Card. Pap. Epist. ad Card. Bessar. „ Videbis ex-
„ stare Socratem temporis
„ nostri ridentem studia
„ hominum, & exagitan-
„ tem, quæ ipse non pro-
„ bat, „

ea ædificanda successisset, oris hilaritate, & sermonis elegantia locutus est (1). Studium autem religionis numquam ex animo demisit, adeout de bello cum Turcis gerendo Pontificem perpetuo sollicitaret (2), quare hic ejus suasionibus persuasus, Cardinalibus in clandestinum Concilium vocatis, se ad id bellum devovit; & ne agitata ab initio sui Pontificatus de Turcarum imperio diminuendo consilia defereret, vitam etiam suam pro Ecclesia Christi daturum pollicitus est. Joannes cum in Pontifice tantum Fidei studium diligentiamque conspiceret, prægaudio collacrymans, & verba singultibus intermiscens, ad illum conversus. *Hominem te hæcenus, inquit, existimaui Pontifex, nunc Angelum judico: vicisti opinionem meam. Deus adsit tuis cæptis. Ego lateri tuo semper comes adero, sive aqua, sive terra sit interhabendum, nec te per flammam euntem deseram, quando recta in Cælum vadis.* Facto promissa confirmavit; etenim nec senectute nec præteritis laboribus ab opere retrahebatur.

Ita-

(1) Pius II. *Comm. suor.* Cardin. Papien. *Comment.*
lib. XI. lib. I. & Epist. ad Francisc.

() Jo. Garimb. *loc. cit.* Card. Senen,

LXV. Itaque indicto bello, & conscriptis militibus, cum Pontifex Anconam, civitatem Piceni ad oram Adriaticimarum, urbe relicta, proficisceretur, Joannem, quamquam illum summopere diligeret, domi reliquit, quod ejus ætatem, & infirmam valetudinem miseraretur. Sed Joannes biduo post ab urbe discessit, & itinere non intermisso, ad radices montis Soractis, qua tyber circumfluit, Pontificem convenit. Ab eo accersitus est, quod illo nec digniorem, nec aptiorem esse putaret, ut in Peloponnesum milites trajiceret, qui Anconam ad sacrum bellum in dies concurrebant. Cum enim Pontificem audissent, castris præesse velle, legionesque traducere, illumque Anconæ non invenissent, conqueri cæperunt, quod neminem reperissent, qui sibi præesset: quare cum homines essent variarum nationum, vivendi consuetudine atque legibus dissimiles, veritus Pontifex, ne otii causa & nulla militari disciplina assuefacti, tumultus, atque turbas excitarent, Joannem propterea præmittere statuit, qui eos in officio contineret, & paratis navibus in Peloponnesum transportaret, iterque suum anteverteret. Id molestum nimis

Anno 1464.

Joannes

Anconam

proficiscitur

ut milites in

officio conti-

neat, qui ad

sacrum bel-

lum in eam

civitatem

convene-

rant.

atque grave Pontifici videbatur, hominem scilicet longa ætate, ac tantis pro Ecclesia attritum laboribus classi præficere, quod onus complures non æquo animo ferrent; sed tamen cum paucos esse perspiceret, qui obtemperarent, & idonei essent imperio, rei quoque gravitatem perpenderet, illum rogavit ut id munus suscipere (1). Joannes cum Pontificis verecundiam & pudorem conspiceret: hæc ad illum, „ Si is sum Bñe „ Pontifex, quem tantis rebus idoneum „ judices, sequor sine mora imperium „ tuum, & certe jam exemplum; qui in „ fragili valetudine animam pro me „ nis, & pro cæteris ovibus tuis. Scri- „ ptum mihi est: veni, ecce adsum, im- „ peratur ut vadam: jam iter ingredior: „ pars hæc vitæ ultima neganda Christo „ non est.

*Ragusum
contendere
statuit, ut
obsidionem
impediat,
quam Tur-
cæ para-
bant.*

LXVI. Altera die Pontifex illius sententiam, præsentem quoque Cardinale Papiensi, exquirere cæpit, qua ratione milites Cruce signati trajici possent: stipendia erogari: quas litteras, & cui mittere deberet: ac tandem bellum diu sustinere: quibus de rebus cum sedulo tota die egissent, Joannes, relicto Pontifice, qui

(1) Card. Papien. & Jo. Garimb. loc. cit.

qui ob infirmam valetudinem parvo navigio adverso Tybere ferebatur, magnis itineribus Anconam contendit, militesque complures ob commeatus inopiam, quem sibi a Pontifice datum iri crediderant, domum, divenditis armis, abjisse reperit; cæteros ægre retinuit, quorum magna pars moræ impatiens castra quoque deseruit. Tandem Pontifex Anconam pervenit: ibi ex allatis litteris nunciisque accepit, Turcarum exercitum a Rugusio XXX. mill. pass. abesse, & de Civitate obsidenda cogitare. Hac fama non nihil commotus, quod hostem in Italiam appropinquare perspiceret, Joannem consuluit, quidnam agendum sibi esset, si Ragusium obsideretur. Hic cum Pontificem ad id bellum pro Religione suscipiendum impulisset (cujus rei causa complures inimico in se animo esse sentiebat, quod privato magis, quam publico bono consulerent) nihil cunctatus, atque animo ad quæque subeunda pericula paratissimus; *Ibo, inquit, ego actutum cum triremibus, quæ instructæ in portu sunt, & vel obsidionem, Deo adjuvante, dissolvam, vel territis oppidanis spem bonam atque animum faciam.* Tantam hisce verbis virtutem præstitit,

ut Pontificem in admirationem sui traheret: quare cum eo navigare constituit, & mari salutem suam committere; adversabatur Papiensis, quod vitæ Pontificis præmetueret, sed utriusque voluntatem inflectere non potuit (1).

*Pius II.
moriatur, cui
Petrus Bar-
bus succe-
dit.*

LXVII. Instructis propterea navibus, & sui corporis stipatoribus, militibusque, qui sibi Prætoriae cohortis loco erant, præmissis; cum naves conscendere decrevisset, nuncium allatum est, hostem incoeptam Ragusii oppugnationem reliquisse. Id sane Divino consilio accidit; nam Pontifex, intermissa profectioe, morbum ingravescere sensit: quare cum sibi moriendum cito esse perspiceret, convocatis Cardinalibus, qui Anconam observantiæ in eum & officii causa convenerant, rationem vitæ suæ, consiliumque suscepti belli exposuit, quod non deferendum putabat. Illis dimissis, paulo post animam afflavit (2). Pii II. loco Petrus Barbus suscepto Pauli II. nomine, successit. Hic autem cum ante susceptum Pontificatum leges aliquas de re Christiana restituenda jurasset, Cardinales partim pol-

(1) Card. Papien. Comm. lib. I. & epist. ad Fr. Card. Senen. Platina aliique.

(2) Papien. loc. cit. ubi extrema morientis Pontificis verba ad Cardinales refert.

pollicitationibus, partim terrore metu-
que compulso impulit, ut eas abroga-
rent. Resistere tantummodo Joannes,
Bessarion, & Papiensis: hi duo tandem,
& ipsi quoque importunitate, atque mi-
nacibus verbis devicti, Paulo cesserunt,
ille vero imperterritus, forti constanti-
que animo Pontificis contentionem, &
quandoque imperium minimi fecit, se
excusans: *quod juvenis non commisi, non
committam senex, ut me recti pœniteat:*
Tibi propter has leges molestus non ero,
tantum finito dignitatis, & conscientiae
me rationem habere (1). Magnam ex
hac animi constantia, & fortitudine lau-
dem est assecutus, ut qui solus inter sui
Ordinis magni nominis viros pro Eccle-
siastica re tuenda augendaque Pontifici
resisteret, non privato alicujus cupidi-
tatis studio ductus, sed justitiæ, & pu-
blici boni (2).

Que-

(1) Idem epist. ad Card.
Theanen.

(2) Card. Papien. loc. cit.
qui hac legum, quas Ponti-
fex juraverat, abrogatione
schismatis causam, mate-
riamque Ecclesiæ hostibus
fuisse præbitam judicavit:
damnavit propterea animi
sui infirmitatem, seque gra-
viter accusavit quod subscri-

pserit, facinusque commise-
rit cum cæteris Cardinali-
bus, nostro Joanne tantum-
modo excepto. „ Subscri-
psimus: inquit: omnes par-
„ tim cupiditate assequen-
„ dorum, quæ volumus,
„ partim metu, ne quoti-
„ diana indignationis suæ
„ sustineamus flagella. Fa-
„ teor,

Anno 1465.

Joannes
Avenionen-
sem ditio-
nem com-
mutari cum
agro Vesti-
norum ne-
fas esse con-
tendit.

LXVIII. Quemadmodum Ecclesiasti-
cæ rei causa Pontifici resistere non dubi-
tavit, ita par virtute illius auctoritatem
dignitatemque defendit, cum pro Ro-
manæ Sedis iure tuendo ancipitem ipsius
animum, & infirmam virtutem conspe-
xit. Monachorum enim in Galliis cœ-
nobis Episcoporum fidei, & diligentia
commendari non oportere putavit, ne
omnia tandem commendata Abbatem
ullum haberent. Avenionensem quoque
Pontificum trans alpes ditionem Renato
Andegavenfi non esse concedendam exi-
stimavit. Hic enim cum de Regno Nea-
politano consequendo cum Ferdinando
Alfonfi filio contenderet, foedera pacis
eo pacto inierat, ut hic Pontifici Aquila-
m Vestinorum cum territorio conce-
deret, Pontifex vero Avenionensem
commutaret. Paullus, indicto Concilio,
rem proposuit, & Cardinalium senten-
tias

„ teor, molles fuimus, deli-
„ cati, ac nostrimet nimium
„ cupidi: respeximus non
„ quæ Dei, sed quæ carnis
„ & sæculi sunt; nemo ta-
„ men probavit: solus Joan-
„ nes Carvajal, genere Hi-
„ spanus, ætate grandævus,
„ meritis magnus, constan-
„ tiæ laudem invenit, tur-
„ pitudinem hanc est de-

„ precatus, nec ullis tenta-
„ mentis ingeniosi postu-
„ lantibus a proposito dimo-
„ veri est passus.... Vir
„ profecto dignus, non qui
„ nobiscum sedeat, sed qui
„ præsideat ad consilium.
„ Sedis Romanæ... Eadem
paucis licet narravit lib. 2.
Comment.

tias exquirere cæpit: cum ad Joannem ventum est, qui secundus Bessarioni con-
sedebat: sibi inopportunum videri, in-
quit, illud Romanorum Pontificum re-
fugium, quo se, Urbe, Italisque rebel-
lantibus, recipere possent; & qui solo
timore eo transferendi Apostolicam Se-
dem vixvix in fide continebantur, amit-
tere: etenim si necdum quietos vivere
ipsis permittebatur, quid futurum puta-
rent, timore Sedis transferendæ depul-
so? resistentibus multis, reque diu jacta-
ta, tandem evicit Joannis sententia (1).

LXIX. Interea Bohemorum religio-
nis & reipublicæ dissidia, Pontificem,
auctore Podiebratio, summopere per-
turbabant. Hic enim cum Rokizanam
Hussitarum Principem, de quo persæpe
meminimus, tueretur, & hujusmodi ge-
nus hominum sceleratorum factionem
diligere, quod eorum multitudine re-
gnum scelere partum, invitis Catholicis,
retinere contenderet, hæresim, qua sese
contaminaverat, omnium animis inge-
rere curabat. Catholicos propterea ve-
xare, & bello infectari cœpit. Calli-
stum Pontificem, ut regno potiretur,
efficta religione primum decepit: Pium II.
plu-

*Georgii
Podiebratii
in Catholi-
cos scelera
& cædes.*

(1) Card. Pap. epist. 93. & 94.

pluries , missis Legatis , eludere tentavit: Paulli mandata contempsit; eo enim hæresis tuendæ studio pervenerat , ut se palam hæreticum , & Romanæ Sedis hostem perniciosissimum profiteretur . Pius illum criminis in Religionem reum dixerat , & judicium , auditis scelerum testibus , instituerat : modo cum Bohemorum principes nobilesque , ut ejus insidias & necem , quam in Catholicos imperabat , effugerent , Romam venissent , Pontificem rogabant , ut opem , auxiliumque miseris daret , & labentem Religionem tueretur . Omnes homines tyrannum quemque facile sustinent , si majorum religionem coli , servarique permittat . Neminem autem latebat , Podiebratii consilium Catholicos ex Bohemia exterminandi : compertum erat Ladislaum veneficio interfecisse , & Hussitarum opera Pragam , Catholicis quamplurimis interfectis , occupasse . Omnes illum propterea hominum societate , sacrisque indignissimum judicabant .

Anno 1466.
Joannes
Pontificem,
ut in Podiebratium
anathematis sententiam ferat,
impellit .

LXX. Itaque Paullus, Cardinalibus, cæterisque cujusque dignitatis clarissimis viris , qui scientia , morumque probitate in Urbe enitebant , in concilium convocatis , iniquissimi hominis vitam resque

que gestas exposuit, & quemquam sententiam dicere jussit. Omnium una eademque oratio fuit, ut hæreticus, perjurus & sacrilegus haberetur. Evulganda igitur in illum sententia erat; sed Pontifex verebatur, ne Catholici Bohemi, qui pro Religione, & totius gentis salute arma sumferant, Regum præsidio destituti, ab eo devicti, durissimam servitutem sustinerent, unde causam homini perditissimo majoris ludibrii in Romanam Sedem præberet. Joannes, qui hæreses perpetuo fuerat infectatus, cum Pontificis, & eorum, qui in concilio aderant, in re necessaria fluctuare sententias vidit, magnitudine animi, & singulari virtute: „ *Quid, inquit, metimur humanis judiciis omnia? an non relinquenda magnis in rebus Deo sunt aliqua? Si non aderit Cæsar, non Polonus, non Hungarus, spondeo, aderit de excelsa Sancto Deus; & caput impium conteret: nos justa nostri muneris impleamus: reliqua ille actutum perficiet.* Cum ejus esset pœnes omnes magna virtutis, & auctoritatis opinio, singuli sententiam comprobavere: quare ad VII. Kal. Januarii Pontifex Sacris summa religione procuratis, & consecen-

TIO DE REB. GEST. JO: CARD:
scenso suggestu in Basilica Vaticana,
magna hominum multitudine sententiam
ex volumine recitavit, qua Podiebra-
tium hæresis reum condemnavit, & Re-
gno scelere parto privavit (1).

Anno 1468.

Matthiam

Hungaro-

rum Regem

a Pontifice

summis lau-

dibus exor-

ari curat.

LXXI. Non longe accidit, quod Joan-
nes in hominem impium quodam Divini-
tatis spiritu concitatus in concilio polli-
citus fuerat: nam Matthias Hungariæ
Rex, Bohemis Catholicis auxilium præ-
bens, Podiebratio bellum indixit, & ma-
gno Hussitarum numero interfecto, fu-
gentem in Moraviam est insecutus; qui
tandem magnis calamitatibus jactatus,
egens & miser, liberis partim interfe-
ctis, partim in servitutem abductis, ex-
cessit e vita (2). Joannes de indicto illi
a Matthia bello certior factus, ingenti
lætitia affectus, Pontificem adiit, roga-
vitque, ut amplissimum Regem de Ec-
clesia, reque Christiana benemerentem
beneficiis, & laudibus totius Ecclesia-
stici

(1) Papiensis *Comm. lib. 6.*
& *Epist. 182.* Nauch. *vol. 2.*
gen. 49. Cromer. *lib. 26.*
Dubrav. *lib. 30.* alique:
Rodericus Sanchez, qui illa
ætare florebat, & a Paulo
Pontifice Arcimole Hadria-
ne præfectus fuerat, testatur
part. IV. Hispan. hist. li-
brum se edidisse super Bulla

depositionis Podiebratii.
Librum hunc inspicere desi-
deravi, siquid in eo de
Joanne nostro invenirem,
sed mihi non fuit datum.

(2) Papien. *epist. 184.* ad
Episcopum Ferrar. Grantz.
hist. Vvand. lib. 12. Bonfin.
dec. 4. lib. 2. Michov. *lib. IV.*
alique.

stici Senatus consensione exornaret, quo majores adversus hæreses spiritus animique sumeret. Inde ad Papiensem, quem summopere diligebat, litteras, quæ ab Legato Apostolico ea de re ad Pontificem missæ fuerant, perferri curavit; suis etiam significavit, quæ pro Rege exornando egerat, & qua ratione religionem in Bohemia servari contenderet (1). Itaque Joannis opera Hussitarum hæresis ex illius Regni finibus, depressis auctoribus, expulsa, Catholici majorum religionem, & Apostolicæ Sedis societatem conservaverunt.

LXXII. Magnis propterea laboribus pro Ecclesia, Religione, & publico bono susceptis, infirma etiam senectute debilitatus, tandem annos agens LXX. mortuus est, bonorum omnium desiderio, Cardinalis Papiensis, qui eum in omni vita diligentissime observavit, mortuum deflevit, ejusque memoriam posteritati tum litteris suis, cum editis Commentariis sæpissime commendare

Anno 1470.
Joannes
excedit e
vita magna
sui nominis
opinione.

(1) Papien. idem epist. ad Paull. II. ex Pientia XVI. Julii, & altera ad eundem Joann. Carvaj. ex ead. civit. sequenti die data; Innumera, inquit, sint gratiæ D. tuæ, quæ ex Hungaricis

litteris tantum lætitiæ est impertita merito illum Regem laudavit D. tuæ, & dignum duxit, qui Decretis nostris ea omni regum munere ornaretur.

cu-

curavit. Sepultus est in Æde Marcelli Martyris, prope quam, ut supra commemoravimus, modicis edibus ex legatione rediens, perpetuo habitavit. (1) Bessarion alter illi amicitia conjunctissimus, lapidem sepulchro posuit, in quo ejus virtutes, & ingentia merita commemoravit (2). Vir quidem fuit egregia in Ecclesiam fide, eximia in omnes bonos voluntate, singulari in rebus gerendis diligentia, magnitudine animi, & constantia præditus: non enim quæ ad Sacerdotium tantummodo pertinebant, diligentissime egit, sed quæ ad rempublicam; æque enim Sacerdos, & Imperator pacis & belli muneribus functus est.

(1) Has ædes magnis accessionibus auctas hodierna die obtinet Clff. Familia Mellina.

(2) Ciaconius, Oldoinus Clff. Soc. J. scriptor *in addit ad Ciaconium eundem*, &

Felix Contelor. in *Elen.* ferunt hanc Joanni nostro a Cardin. Bessarione positam, fuisse memoriam, quæ olim erat, ut Garimbertus testatur, prope januam ædis Marcelli Martyris, videlicet.

JOHANNI . CARVAJALI . GENERE . IBERO
 PONTIF. PORTUENSI
 S. R. E. CARDINALI . PATRUM . SPLENDORI
 VIRTUTUM . DECORI . DE . RELIGIONE
 ATQUE . OMNI . REP. BENEMERITO
 QUI . VIXIT . ANN. LXX.
 BESSARIO . CARD. NICÆNUS
 COLLEGE . PIENTISSIMO .

Sed cum vetus illa *Ædes*.
 12. Kai. Maii an. 1519. con-
 flagraverit, hujusmodi me-
 moria deperit, tantumque
 altera manet, quæ modo est
 in Sacello ad dexteram ab-
 sidis instauratæ *Ædis* ejus-
 dem Martyris, quam a Card.
 Papiensi altero ipsius Joann-
 nis amico positam, ex car-
 minis stylo censerem: est
 autem Lapidis forma cum
 Elogio hujusmodi.

PONTIFICVM SPLENDOR IACETHIC SACRO SENATVS
 NAMQVE ANIMO PETRVS PECTORE CÆSAR ERAT
 HVNC GENVIT BAETIS RAPVIT SED ROMA TENETQ
 CORPORAVELAT HYMVS SPIRITVS ASTRA COLIT
 IMPVTAT HVNC BAETIS LATIO CUI FAMAPERENIS
 PVNICEO SACRO VERTICE FVLST APEX
 VICTVS HONOR MERITIS CONTEMPTA ET MVNERAVIT
 DVMMELIORE SVI VIVERE PARTE CVPIT
 AETHEREI QVI MAGNA EVIT TVTELA SENATVS
 IOHANNES IACET HIC CARVAJAL GENTIS IBERAE
 ANGELVS IN TITVLO PRINCEPS ET EPISCOPVS ALMI
 PORTVS CVIVS HABET MERITIS IAM SPIRITVS ASTRA

H

AD

LECTOR

AD LECTOREM.

L Audis monumenta, quæ tibi modo, Lector, exhibeo, quæque de Joanne Carvajalio Scriptores ejus ætatis reliquerunt, sunt ea testimonia famæ atque virtutis, quam summis studiis atque artibus adeptus est. Aliqua erant nota paucis, alia interitum pati videbantur, præcæteris Epistola illa, quam ad eundem Franciscus Philelphus scripsit (1); cujus eo major laus est, quod neminem laudare noverit, & nonnumquam aliquid illustrium virorum, a quibus beneficiis fuerat cumulatus, de fama detraxerit (2). Illa propterea in lucem mittere, & diuturnæ posteritati commendare volui, ut præstantissimi viri de Christiana re publica, genteque Hispana benemerentis famæ consularem. Studium

H 2

(1) Duo omnium Epistolarum Philelphi exemplaria tantummodo Romæ inveniuntur, quorum alterum Vir Clff. Constantinus Roggerius de me optime meritis mihi conspiciendum dedit.

(2) Greg. Lolius epist. ad Card. Papiensem, qua

nominis opinionem Pii II. quam Philelphus ipse non nihil læserat, defendit. Neque enim, inquit, quempiam laudare Philelphi est officium: quo enim pacto laudem proferre potest, qui virtutem, quam laus sequitur, non novit?

dium quoque par mihi fuit atque voluntas ea inveniendi, quæ ille pro defensione Apostolicæ Sedis adversus Basileenses tum litteris, cum editis libris sapienter scripsit, quæque ætate Papiensis inter doctos sapientesque viros versabantur; sed nullum vestigium eruere ex oblivione, qua modo obruuntur, usquam potui, præter eam orationem, quam in Conventu Bohemico dixit, & primo Appendicis loco posuimus. In ea autem plane constat, qualis, quantaque illius fuerit Divini, Humanique juris scientia, & Sacrarum litterarum doctrina, qua summum ingenium, summumque in rebus gerendis consilium semper excoluit. Genus dicendi popolare quidem est, & inelegans, sed nulla culpa, quinimo eximia Oratoris arte, ut qui verborum delectum atque copiam dicendi ejus gentis consuetudini accomodaverit, ut benevolentiam capteret. Gratum vero Coclæus posteritati fecit, quod eam orationem litteris consignaverit: qua quidem in re fuit admodum singularis; nemo enim ejus diligentiam est persecutus. Cum enim Vir præstantissimus sæpius adversus Basileenses disputaverit, & complures orationes, quibus Germanos populos ad societatem

Ro-

Romanae Sedis, a qua Basileensium causa defecerant, magna sui nominis opinione deduxit, in Germanicis Conventibus dixerit, nullius opera & studio in lucem prodire. Accedit, quod vir modestissimus litteris commendare perpetuo recusavit, quamquam a Papiense ea de re summopere rogaretur (1), quae pro Christiana republica diligentissime gesserat; quod alienum fortasse a fide, & rerum gestarum veritate putaret, testem dici propriae laudis, quam nemo de se satis honeste, & sine multorum invidia extollere potest. Itaque non injucundum, nec ingratum me tibi & posteritati fecisse arbitrarer, si laudis & virtutis monumenta, quae tanti Viri memoriam excitare valeant, una congeffi, ut in lucem pristinam redire queant meliori fortuna.

H 3

A P-

(1) Card. Papiensis epist. ad eundem Jo. Carvajalium. Cogere, inquit, ad scribendum in otio, quod in negotio impetrare non valui. His nunc omnibus privor: nec patrem habeo, nec patris etiam scripta, in quibus illum possim inspicere. Rogavi saepe, ut memoriam tantarum rerum perire non sineres, crescentesque nos erudies tuis exemplis. Excusasti

quadam, quae humilitatem magis arguunt, quam veritatem. Ea omnia nemo explicare melius potest, quam Dominatio tua, quae omnibus praefuit: nemo facilius scribere, quam is qui gessit, & valet eloquio. Vide quaeso totam ejusdem Papiensis epistolam; qua postremo illum hortatur, ut suarum rerum Commentarium faciat.

APPENDIX

Cochæus Hist. Hussitarum lib. 10.

RESPONSUM

CARD. S. ANGELI

LEGATI DE LATERE

AD ARTICULOS SIBI OBLATOS PER GENERALEM
CONGREGATIONEM REGNI BOHEMIE.

XI. die Maii, feria sexta ante festum
Pentecostes.

I.

Agnifici, Illustres, Generosi, spectabiles, famosi & prudentes Domini. Pridie Illustres Dominationes Vestræ, obtulerunt mihi duos articulos. Primum de compactatis cum Concilio Basileensi, & ratificatione ipsorum. Secundum de confirmatione, &

H 4

con-

consecratione Archiepiscopi ad Ecclesiam Pragensem. De primo igitur, videlicet de compactatis, quia heri tarde per Magnificum Dominum Georgium sunt mihi oblatis, & nondum super his deliberavi (sed tamen cum consilio vestro, pro bono pacis hujus Regni inclyti deliberare volo) pro hac vice loqui non intendo. Sed de secundo, videlicet de consecratione Archiepiscopi, quia dimissis aliis, primum de Religione instatis, desiderium vestrum in eo laudandum est. Nam post Dominum Apostolicum primus in dignitate est Archiepiscopus, & est magnæ dignitatis. Nam cum Dominus Papa Sanctissimus, qui caput est Ecclesiæ totius, primus est in dignitate: Archiepiscopus post ipsum, qui caput est suæ Ecclesiæ, & suorum Suffraganeorum, secundus est in dignitate, & ab illo Sanctissimo Domino Papa gratia redundat in istum, prout dicitur in Psalmo. Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron: Quod descendit in oram vestimenti ejus. (1) Et cum Archiepiscopus sit tam magnæ dignitatis, ideo Sancti Patres instituerunt, ut Archiepiscopus in

Ci.

[1] Psal. 132.

Civitate Metropolitana, quæ caput est, & sedes alicujus Provinciæ, suam habeat residentiam. Et quia ista inclyta Civitas Pragensis, quæ est caput hujus Regni, digna est Archiepiscopo, conveniens est, ut etiam Archiepiscopus sit dignus, qui eidem debeat præsidere. Et cum etiam institutione Sanctorum Patrum Sacerdos est nomen magnæ dignitatis, ideo aliquis non debet ordinari, vel promoveri in Sacerdotem, nisi habeat sufficiens Beneficium, vel Patrimonium, quo mediante debite possit sustentari, ne nomen suum vilescat, vel ex eo possit levipendi: omnino Archiepiscopus debet habere sufficiens Patrimonium, & dotes plurimas, quibus ipse & ejus familia debeat sustentari. Debet enim Archiepiscopus, qui caput est suæ Ecclesiæ, cui præest, habere membra, puta, Capitulum, Officiales, Abbates, & Presbyteros in sua Diœcesi, & illi omnes debent habere dotes, quibus possint debite sustentari. Etiam propter auctoritatem, qua fungitur, ut possit eam exequi, debet habere dotationem sufficientem. Nam si Archiepiscopus Capitulum, & membra non haberet, esset quasi caput
 sine

fine membris, & quasi monstrum in natura. Si etiam esset pauper, cogere-
tur fortassis mendicare hostiatim, & pos-
set nomen suum vilipendi, nec posset
debite exequi suum officium, prout de-
cet. Et ideo magnifici Domini, qui Ar-
chiepiscopum optatis, & a Religione in-
coepistis, in eo estis plurimum commen-
dandi. Nam Religio est tantæ virtutis,
quod quasi ex instinctu quodam naturæ
ad se allicit & provocat. Gentiles enim,
qui colebant Deos vanos, & adulteri-
nos, ex quodam instinctu naturæ, tem-
pla magna, & sumptuosa, pariter, &
ornata Diis suis construxerunt, & Sa-
cerdotes suos abundantissime dotave-
runt. Sperabant enim quod per talia
sacrificia placatis Diis, licet falsis, Res-
publica optime disponderetur. Pharaon
etiam, qui populum Domini opprime-
bat, Sacerdotes suos honoravit, & bona
eorum omnia habere voluit exempta. Et
ideo antiqui Religionem præposuerunt
Imperio, sic, quod post Religionem Im-
perium locum habeat. Tempore autem
legis Templum Domini onoratissime est
instructum, & sufficientissime dotatum.
Et Sacerdotes illi, qui Sacerdotes novæ
legis figurabant, fuerunt sufficienter do-
tati.

tati. Et non solum Judæi, sed & Gentiles de remotis partibus propter Religionem ad hoc templum veniebant, & magna munera ibi offerebant. Et cum Sacerdotes Gentilium, & illi Sacerdotes veteris legis, qui tantum significabant Sacerdotes novæ legis, & sanguinem taurorum immolabant, cinerem vitulæ aspergebant, fuerunt sufficienter dotati, & a populo principaliter honorati: omnino Sacerdotes jam moderni, qui non sanguinem taurorum, nec cinerem vitulæ immolant, sed verum Corpus Domini Nostri Jesu Christi conficiunt, sunt dotandi, & maxime propter hujusmodi dignitatem honorandi: & templa sunt conservanda, & ornanda ad custodiendum Corpus Domini Nostri Jesu Christi. Et ideo Magnifici, & Illustres Domini, date operam efficacem, ut illa quæ sunt ablata Archiepiscopo, & Clero, restituantur universa, & si illa non sufficiant ad sustentandum, quod magis augeantur, pro salute animarum, tranquillitate, & concordia hujus Regni. Ita etenim in sæculari dignitate agitur, quod Reges, & Principes non conferunt alicui dignitatem, nisi talis fuerit dotatus, quod possit eis in tali dignitate servire.

re. Et cum ista Dominationes Vestrae fecerint, Archiepiscopus consecrabitur ad vota vestra, quod hoc inclytum Regnum erit merito consolatum. Ista tractantes inter vos postmodum super his me avifabitis, & ego cum consilio vestro volo facere secundum Deum. Ad Dominationes insuper vestras magnificas, ex confidentia & animo sincero, quam ad hoc regnum inclytum habeo, materiam aliam intendo dicere, optans ne mihi ascribatur, quod in alienam messem falcem vellem mittere. Teneor enim hoc facere ex duplici officio, generali videlicet, & speciali. Quia hoc inclytum Regnum Regem habere debet, & Principem, per quem, tamquam per unum medium gubernari debeat; cum per unum tota respublica melius, & efficacius regatur, quam per plures. Quia hæres, ut frequenter charitatem, & fervorem majorem ad suos subditos habet, quam alii Rectores, vel Directores. Et ideo melius regit Rempub. Etenim quod calorem in se habet, fortius calefacit. Et quia Dominus pluralitatem Rectorum odio habens, ideo eos detestando loquitur, dicens. Pastores plurimi demoliti sunt vineam meam

meam(1). Et e converso approbans unum Rectorem, dicit. Sit ergo unus pastor(2). Et quia vos Domini Magnifici, pridie optastis ratificationem compactatorum, magnificastis, & extulistis Serenissimum Principem & Dominum, Dominum Sigismundum Imperatorem, Regem vestrum usque ad sydera. Et cum ipse fuerit Avus, & consequenter Rex Albertus, qui sibi in hoc regno successit, Pater istius Regis Ladislai, & ipse ejus filius, ergo & hæres hujus Regni, juxta illud Apostoli. Quod si filius, & hæres per Deum(3). Et cum ego sim Legatus a Sanctissimo Domino Nostro ad hoc regnum, & eidem Domino Apostolico, & mihi ex officio incumbit, causam viduæ, & pupilli promovere. Quia hoc est officium cujuslibet Legati a Sede Apostolica. De quo dicitur, Pupillo tu eris adjutor(4). Suadeo igitur quod hæredem vestrum non abijciatis. Nam si fecus feceritis, timendum est, ne Dominus Deus faciat in vos pro illo vindictam. Punit enim illos Deus plagis multis, qui proprium hæredem abijciunt, & sibi inferunt injuriam. Prout patet per Roboam, qui

(1) Hierem. 12. (2) Joan. 10. (3) Galat. 4. (4) Psal. 9.

qui postquam cepit se vire in populum, decem tribus ab eo sunt amotæ(1): pro quo magna indignatio Dei venit super eos. Cum enim Dominus ad eos miserat Prophetam, præcepit, ne comederet nec biberet circa ipsos: sed quia comedit & bibit circa eos, eum ipsum Leo in via dilaceravit. Deinde Dominus Noster Jesus Christus, cum intraret cum discipulis suis, ne transiret per Samariam, propter hujusmodi peccatum(2). Et ideo cum iste juvenis Ladislaus est verus hæres hujus Regni, instandum est, quod pro Rege suscipiatur. Et si quid Serenissimi Regis Romanorum Tutoris ejus Majestas, quæ facere debuit, non fecit, vel aliqua neglexit, propterea secundum jura naturæ, immo secundum omnia divina, & humana, isti juveni in sua hæreditate non potest fieri præjudicium atque damnum, quoniam ipse sub Tutore est tanquam servus, & non liber usque ad præfinitum tempus, juxta sententiam Apostoli. Quantum tempore hæres parvulus est, nihil differt a servo &c.(3) Ideo Magnifici Illustres Domini, conformate vos aliis Regnis Christianis. Agite pro bono concordia, & pace. Et si (ut prædixi)
ali.

(1) 3. Reg. 3.

(2) Matth. 10.

(3) Galat. 4.

aliqua Serenissimi Regis Romanorum Tutoris sui, quæ fuerunt facienda, non fecit, vel aliter fecit, quam debuit, vel facere neglexit, ego volo fideliter, tanquam unus ex vobis, operam dare, ut talia emendentur. Et confido clementiæ & pietati ipsius, quod faciet, & exaudiet me in hoc facto. Quod si facere nollet, aut forte iustitiam huic inclyto Regno recusaret, quod tunc Sedes Apostolica super eo est imploranda, & Dominus Noster Sanctissimus ipsum ad hoc astringet, aut huic Regno faciet iustitiam, vel amicabili tractatu interveniente, vel jure ipsum ad hoc compellendo. Sic enim Hungariæ Regnum fecit, quod orta inter eos dissensione pro dicto juvene, & inter serenitatem Regis Romanorum, a Sede Apostolica Legatum mediatorem postulaverunt, qui ipsos ad pacis & unitatis concordiam reduceret. Quod si facere non posset, ad Sedem Apostolicam esset recurrendum. Et ideo Magnifici Domini agite pro hærede vestro Ladislao, qui ex femine Serenissimorum Principum, & Regum Romanorum est exortus, qui etiam in toto Orbe consanguinitatem notabilem habere dignoscitur, prout pacem, unionem, & tranquillitatem hujus
Re-

Regni habere optatis . Nam si aliter feceritis , odium & inimicitias omnium confanguineorum majestatis ejus possetis incurrere . Hæres enim vester est , ista dicens , quia multa verba posui , peto , ignoscant Dominationes vestræ . Et si aliqua dixi , quæ fortasse alicui displicerent , confido , cum omnes estis nobiles , & generosi , quia non imputabitis personæ meæ , quia hoc feci ex officio meo , pro bono pacis , & concordia hujus Regni . Quam pacem & salutem nobis præstare dignetur in sæcula sæculorum Benedictus Deus . Amen . Ista tractare velitis inter vos , & ego vobiscum super his consiliari volo , quoties fuerit opportunum . Actum feria sexta ante Pentecostes die xi. mensis Maii . Anno Domini MCCCCXLVIIII .

II.

Franciscus Philelfus Joanni Episcopo
Cardinali Portuensi . S. P. D.

Ex lib. 23. Epist. 10.

QUoniam & una , & eadem omnium de te fama , Pater clementissime , exploratum admodum habeo , ac plane cognitum , eam esse facilitatem , & modestiam , ac mansuetudinem tuam ,
ut

ut neminem prorsus, qui in familiaritatem tuam, atque clientelam recipi cupiat, non modo non excludas, sed libenter potius, liberaliterque admittas, non sum veritus meis litteris abs te petere loco ampl. muneris, ut benevolentiam, & observantiam erga te meam pati nolis spe tua frustratum iri. Tanto enim afficior desiderio, & dici, & haberi tuus, ut vix quicquam addi possit ad summum. Quod ut tantopere ardeam, id potissimum est in causa, quod ad cæteras virtutes tuas, quæ sunt pœne innumerabiles, ac maximæ, accedit splendor, magnitudoque doctrinæ, qua tuam amplitudinem mirifice excellere omnes prædicant. Quis enim præstanti ulla probitate queat insignis esse sine doctrina? Et fuerunt fane, ut placet Aristoteli, qui virtutem natura fieri existimarunt, ut quemadmodum natura sunt homines & magni & parvi, & alio atque alio colore: ita etiam modesti, & iusti essent, quadam naturæ felicitate. Alii id fieri doctrina censuerunt, ut quemadmodum discere grammaticam, est grammaticum fieri, eodem modo qui bonitatem disceret, bonus redderetur. Alios etiam legimus, qui omnem vim naturamque virtutis in sola
I exer-

exercitatione posuerunt. Fuere propterea nonnulli : & ne hi quidem ignobiles Philosophi , qui virtutem acquiri mortalibus voluerunt Divino quodam afflatu , id quod Theoleptis , Nimpholeptisque affirmant ; hoc est , quos vel Deus , vel Nympha corripuisset . Sed de afflatu Divino , qualem audimus , non in gentilitatis deliramentis , sed in Prophætis , & Christi Apostolis extitisse , non est hic disserendi locus , cum ea res in potestate nostra non sit . Itaque ut mea fert opinio , tria priora illa sunt admodum necessaria ad virtutem adpiscendam . Quis enim est nescius , longe illum facilius fieri virum bonum , qui naturæ benignitate adjutus ultro feratur ad honestas actiones , quam si ea veluti repugnante idem facere studeat . Quis autem recte faciat , quod ignorat ? Quod igitur disciplinæ proprium munus est , admonendi certe sumus , & quæ nos in vitam sequi oporteat , & a quibus abstinere . At infelix ille profecto judicandus sit , infortunatusque omnino , qui ubi ad naturæ bonitatem accesserit , optima vivendi magistra disciplina , non ita se recte beneque agendo assidue exerceat , ut comparato jam trita consuetudine , atque

con-

confirmato virtutis totius habitu , nihil potius ducat in vita , nihil suavius honestate ac decoro . Et in ipsa quidem disciplina tantum videmus inesse vim , ut nullis etiam naturæ adminiculis adjuti , & si difficilius , assequantur tamen denique præstantiam , majestatemque virtutis , efficianturque viri boni atque sapientes . Qualis ergo ipse judicandus es , Pater Rñe , qui ad eximiam generosæ naturæ excellentiam tot , & tam varias facultates , nobilissimasque disciplinas addidisti . Qui minus inquiras summam rerum cœlestium veritatem , quæ Deus est , eamque unus omnium maxime intelligas , cui nulla philosophiæ pars sit , aut inusitata , aut obscura ? Ipse humani divinique juris scientissimus die noctuque semper aliquid legis , scribis , commentaris , loqueris , aut Theologicum , aut Civile . Neque prætermittis ullam vitæ humanæ partem , qua aut homo ornetur exterior , aut illustretur interior . Quis te alter continentior ? Quis temperantior ? Quis in omni genere laudis moderatior ? Innocentiam justitiamque tuam laudant omnes , admirantur omnes , venerantur omnes . Nam animi tui magnitudinem , ac robur , qui minus norit , is

plane censendus est, qui seipsum ignoret. Consilio tamen & prudentia tantas, quanta ullum humanum ingenium majore esse non potest. Gravitationem vero tuam, singularemque sapientiam eo magis admirandam existimo, quod ea non uteris, aut elingui, aut muta, sed hac ornatam suppellectili, quæ est hominis maxime propria. Hanc enim eloquentiam esse arbitror, qua non minus quam ratione homines cæteris animantibus præstant, sed eo etiam magis, quod nullum animal ratione caret omnino. At orationis ne minimum quidem vestigium præ se ferunt reliqua animalia. Quod si sermo eorum est nuncius, quæ in mente sunt, ex pulcherrimis certe mentis cogitationibus pulcherrimam prodire oportet orationem. Et es tu quidem, Pater Excellentissime, absolutissimus quidam omni virtute Vir. Qua ipsa re fit, ut qui liber natura sit, tui fieri peculii vehementer cupiat. Dulcissima illa mihi videri servitus debet, qua qui servit & melior redditur & illustrior. Cum Alaman-der penes Lycurgum, & penes Platonem Phoedum servos gerunt, & Dionysius Alicarnaseus penes M. Varronem, videmus hunc in historiographum nobilem

eva-

evasisse, Phædona in Philosophum non ignobilem. At Alamandrum ex temerario atque importuno adolescente, in virum continentem ac frugi. Quis igitur sibi non ducat permagnæ felicitati, si ei contingat, & tibi morem gerere, & iussis tuis obtemperare? Tuum igitur fuerit, Pater præstantissime, me in omnibus rebus uti pro voluntate arbitrioque tuo: quippe qui nullum sim tuum unquam neque consilium, neque imperium detracturus. Vale Pater Humanissime. Ex Mediolano vii. Kalend. Octobris MCCCCLXIV.

III.

Gaspar Veronensis de Gest. Rom. Pontif.
Ex Mss. Cod. Bibl: Vat. lib. II. & ex
Murator. p. 2. tom. 3. Scriptor.
rer. Italic. p. 1028.

Qui vero Cardinales his temporibus apud Summum Pontificem vitam ducant, dicendum est; nam de mortuis nulla pœne mentio a nobis fiet. Integritate igitur vitæ ac prudentia, & omni laude virtutum accumulatissimus Joannes Cardinalis Carvagial,
 I 3 qui

qui Sancti Angeli dicitur, sex annis aut circiter adversus Turcas Ecclesiastici exercitus Dux, laudem inauditam est affectus ex incredibili patientia, ingentibus laboribus, diligentia, & industria singulari. Id enim fecit, quod alius eiusdem ordinis fecisse nescitur, tot mala, & incommoda tolerando, ægre ab Ecclesia adjutus, semper egenus, nullo munere corruptus, Dux vigilantissimus, a Germanis, Pannonibusque dilectus, immo amatus & cultus, & summo honore a Calixto Tertio habitus, ad extremum Pii Secundi tempus usque, in illis tum sudoribus tum frigoribus atque vigiliis perseverans. Qui nisi vocatus fuisset in Italiam a Pio Secundo, minime revertisset; nam alii, qui in Transalpinas regiones cum honore profecti sunt, & in eo magistratu quæ effecerint, & ut redierint, silentio prætereo. Sed quam publica, quam honesta, quam temperans sit hujus Cardinalis familia, nostris temporibus innotescit, nec sæculis futuris, nobis aliisque scribentibus erit ignotum. Non sunt apud illum effæminati juvenes, non implacidi, atque difficiles, nec habitu sumtuosi; nec hæctenus eorum ullus ebriosus, arrogans, turbarum ciens, ci-

vibus Romanis , aut etiam peregrinis contumeliosus . Omnes ad unum virtute aliqua præditi , aut litteratura , aut consilio , aut fortitudine viribusve quique exornatus apparet . Ipse vero (de Domino loquor) mansuetissimus , & tamen mira gravitate fulgens , de omnibus benemeritus , modo possit ; juris consultissimus , & Pontificii , & Canonici , laborumque patientissimus , ut sum præfatus . Ob quas virtutes , & a Pio II. , & a Paulo successore res graves & arduæ ei commissæ sunt : de quo longo tempore dicerem , nisi ad alios quoque propèraret oratio .

IV.

Jacobus Radulphi S. Collegii Clericus
in Diario Mss. Consistor. Eug. IV.
*Ex Tabul. Vatic. ex quo Clss: Georgius
in Vita Nicol. V.*

ANno a Nativit. Domini MCCCCXLVI.
Pontificatus Eugenii Papa Quarti anno XVI. die vero xvi. mensis Decembris quatuor temporum fuerunt creati in S. R. E. Cardinales per eundem Reverendissimi in Christo Pa-

tres Domini Henricus Archiepiscopus
Mediolanensis, Thomas Episcopus Bo-
noniensis, absens, JOANNES EPISCO-
PUS PLACENTINUS etiam absens,
& Joannes Abbas Monasterii S. Pauli
extra muros Urbis. Mox anno prædicto
die Veneris **XXIII.** mensis Decembris
Reverendissimi in Christo Patres Domini
Thomas Episc. Bononiensis, & JOAN-
NES PLACENTINUS EPISCOPUS
intraverunt Urbem sine Cappello, asso-
ciati a quatuordecim Cardinalibus usque
ad Palatium Domini Nostræ Papæ, &
ibidem in Consistorio generali recepti
fuerunt in S. R. E. Cardinales, & dati
sunt eis Cappelli Cardinalatus, nec non
Tituli assignati, videlicet Bononiensi
Titulus S. Susannæ, & Placentino S. An-
geli Diaconia, & iterum reducti ad ha-
bitationes eorum per prædictos Dominos
Cardinales.

V.

Æn. Sylvius nomine Callisti SS. Pontif.
ad Joannem Card. S. Angeli.

*Epist. cccxxix. ex Urbe xvi. Octo-
bris mcdlvii.*

EX litteris tuis Diaci XVI. Julii da-
tis, intelleximus, te in partibus il-
lis moraturum per aliquod tempus, ut
quid Turci agant, quidve parent faci-
lius intelligas, ac nobis & filio carissimo
nostri Regis Hungariæ quam celerrime
significes. Intelleximus & antea quæ ges-
seris in Regno Bosnæ. Laudamus opera
tua, & omnia per te gesta prudenter, &
accurate recognoscimus. Commenda-
mus quoque circumspeditionem tuam,
& animi constantiam ac bonitatem, quæ
dum Christi Dei nostri negotium agit,
nec labore frangitur, nec timore deijci-
tur, neque periculo ullo a Sancto pro-
posito detinetur. Multa tibi debet Apo-
stolica Sedes; & quidem pro singulari
virtute tua, proque gravibus laboribus,
quos perpeffus es, scimus nos plurimum
tibi obligatos, conobimurque, vita comi-
te, pro tuis meritis personam tuam ho-
no-

norare : nunc tamen necesse est , ut perseveres in sancto opere , personamque tuam a labore coepto non retrahas , sed pro tua excellenti prudentia in his continues , quæ salus Ecclesiæ ex te deponit .

VI.

Card. Papiensis *Commentar. lib. 7.*

JO: Carvajal , Card. S. Angeli , de quo nonnullis in locis supra retulimus , peracto jam LXX. vitæ anno , mense Decembri vita est functus , tanto bonorum omnium luctu , ut facile sit judicatum , quali inter homines gratia vixerit . Natus hic in Truxillo ulterioris Hispaniæ Oppido , cujus Livianæ Historiæ meminerunt . Parentum cura præceptoribus ad litteras datus est . Post prima autem rudimenta , moxque post juris professam scientiam , Romam veniens , opinione præstantis doctrinæ in Collegium Judicum Rotæ est cooptatus . Post paullo juridicundo prætor Curiae est designatus . Quibus in muneribus integritatis etiam specimen præbens , ad graviora adhiberi est cæptus . Fluctuante
tunc

tunc sub Eugenio IV. Rom. Ecclesia, ad Germanicas nationes, quæ intemperantia Conciliorum vehementius laborant, operosas Legationes sæpius gessit, ac magna est consecutus. Quam ob causam ex prætura ad Cardinalatum absens licet assumptus est. Post quem adeptum, non ut plerisque accidit, otia sibi domi putavit. Sedente Nicolao V. ab eodem iterum missus, conficit, quæ ingruebant omnia. Quo tempore pace inter Hungaros Australesque summo Christianorum beneficio constituta, in Bohemiam transit, augentem in dies perfidiam veterem. Is transitus non sine miraculo fuit, posterorum memoriæ commendando: illic enim a Rokezana, de quo ante retulimus, hæresiarca gentis in publicam de Fide disputationem vocatus, ne diffidere in tanta expectatione Romano dogmate videretur, assensit: cumque ad diem dictam in magno Regni Conventu uterque affuisset, prior Rokezana ab iis verbis disputationem orsus, videlicet: = *Æterni Patris Verbum* = offundente, statim Deo malignæ menti tenebras, progredi ultra non valuit: ac statim obticuit. Resumens iterum ac tertio ex longis semper intervallis idem orationis initium,

tium, iterum coactus est obmutescere. Cum stuperet jam confessus omnis, provocatorque ob confusionem ægre confisteret, læto vultu Joannes silentium ejus excipiens, idemque initium repetens, tanta memoria spirituque disserendo peregit reliqua, ut plurimi divinum opus mirati, posito errore ad sanitatem redierint; promissumque Divini Salvatoris manifeste enituerit, agentis fidelibus suis: ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere adversarii vestri. Hunc exitum disputationis, & qui affuerunt, narraverunt sæpe, & ipse Joannes verecunde admodum, nec tam ad suam, quam Dei gloriam nobis interrogantibus confirmabat. Porro autem a Callisto III. ad Pannonas missus, ea operatus est sexennali labore ac pertulit, quæ Commentario primo ante retulimus*. Opera Legationum, quæ illi ab Ecclesia viginti duo fuerunt, salutaria sunt semper inventa Pontificum non mandata tantum, sed vota quoque implevit. Plurimas diversis in locis paces constituens, libertatem nostri ordinis in eisdem amisam restituit. Auctoritatem Romani Legati & tenuit, & animo præsentis exercuit.

* Vide num. VII.

cuit . Beneficio ingenti populis fuit . Cumque diversas regiones obijisset , magna semper tractasset , amplissimeque de omnibus meritus esset , præter gloriam casti Sacerdotii , in domum privatam nil intulit , bonum nomen , juxta verbum Scripturæ , divitiis multis anteferens . Quandiu vero apud Pontifices egit , idem qui foris esse non desiit . Pependit a Romana Ecclesia non principum nutu . Quodque admirabile legentibus videatur , toto ejus Cardinalatu nulli umquam non interfuit Senatui . Solemnibus sacris nullis non affuit . Munera vero cuncta publicæ celebritatis sic primus obivit , ut nec valetudo umquam , nec privatæ occupationes eum abduxerint . Sententiæ ejus plenæ religionis erant , ac majestatis . Prudenter ridebat , rem diserte explicabat . Abundabat exemplis : tum fucati nihil habeat oratio . Divina quadam animi , & vultus modestia id assequebatur dicendo , quod & mirabamur omnes , & præter ipsum præstare nemo ex omnibus poterat : ut cum videlicet Pontificibus , aut Collegarum cuique adversandum esset , id verborum atque dicendi genus depromeret , quo non revincere quicquam , sed solum consilium

filium sine contentione dicere videretur. Asperum, contensiosumve, aut leve, aut multum actioni numquam admiscuit. Mores ejus ab omni ambitione longissime aberant. Habitabat ædibus modicis apud Sacellum Marcelli Martyris, nulla auleorum aut vestis stragulæ vanitate. Familiæ quoque is erat cultus, atque modestia, ut in ea sancti senis disciplina facile videretur. Amiciebatur cilicio, eoque occulto: orationi jejuniisque semper intentus. Præterea subsidia inopibus præbita, sanctarum ædium instaurationes, quæ nec raræ fuerunt, nec modicæ. Patrocinia labentibus tenuiorum causis fortissime præstita, quarum erat fatelles assiduus. Complectar verbo uno: Vixit summa religionis, & præstantiæ gloria: imprimis Romanæ rei ingentibus bonis. Cumque in iis sedulo tamquam in publica custodia vigilias ageret, hilaritatem tamen vitæ numquam omisit. Quæ tanta, ac tam continua fuit, ut non minus oblectare pia festivitate homines videretur, quam adjuvare: vere dignus Ecclesia & Sancto Dei famulatu: quem nostra ætas priscis illis nascentis Ecclesiæ patribus non injuria æquet.

Idem

VII.

Idem Card. Papiensis *Comment. lib. 1.*

OBierat autem ante Cardinalatum Legationes complures, difficiles omnes, & plenas semper periculo. Card: creatus, sedente Nicolao V. in Germaniam rursus est missus. Succedente deinde Callisto, statim ab initio Pontificatus in Pannoniam atque in omnem oram Illyrici ad bellum in Turcas jussus est ire. Sexennalem ibi Legationem inter asperam gentem, & Coelum infalubre gessit. Versatus sæpe in castris est: sæpe etiam nunciatis irruptionibus hostium, in occursum contendit cum militibus, qui Crucem assumferant. Desertus nonnumquam a suis, quos ex Hispania, & Italia in domesticum famulatum secum adduxerat, seipsum tamen numquam deseruit. Patienter pro Christo tulit omnia. Languit inter hos labores annum fere continuum usque ad desperatam salutem. Propter vim etiam frigorum, quibus infesta regio illa est, ita dentes ei omnes emoti sunt, ut quotidianis pelliculis advolutis, illos sicut videmus, ægre retineat.

neat. Innumeris porro difficultatibus uno aliquando tempore afflictus, numquam tamen reditum est precatus. Expectavit semper quid Rom. Sedes de se statueret. Erat ergo patri sexagenario in tot antea-ctis ærumnis legitima excusatio deprecandi Provinciam, etiam juvenibus operosam, sed nihil tale in mentem venit carnis contemptricem. Pro Deo, & pro Imperio Rom. Pont. quam patientissime subeunda omnia judicavit. Rara in duris Legationibus obedientia. Magni esse, & honorati in populis volumus, sed pro salute communi incommoda ferre non possumus.

VIII.

Gio: Garimberto della vita d'alcuni Papi, e Cardinali passati.

Lib. I. part. I.

Gio: Carvagial Vescovo di Porto, detto il Cardinal di Sant'Angelo, fu di nazione Spagnuolo, e nobile per famiglia, ma nobilissimo per la sua santa vita, e per la scienza delle leggi Canoniche, e Civili, per le quali venendo a Roma, fu fatto Auditor di Rota, e di poi
Go-

Governatore di Roma . Per la molta sua prudenza , e valore fu mandato Legato in diverse Provincie per urgentissimi bisogni della Sede Apostolica sotto tre Pontificati , nelle quali Legazioni , che in tutto furono ventidue , si portò in modo , che non solamente mandò ad effetto le Commissioni de' Papi , che lo mandarono , ma ancora ciò , che seppero desiderare nelle esecuzioni di quelle ; perciò che in molti luoghi restituì l' autorità perduta della Sede Apostolica , in alcuni altri stirpò l'eresie , & in tutte seminò la pace a beneficio uniuersale de' Popoli , a' quali fu sempre di grandissima utilità , senza acquistare però mai a se stesso altro , che la buona fama a gloria di Dio ; la qual egli sempre propose a tutte le ricchezze mondane , ed all'ambizione , siccome ne facevano fede le Case , dove egli habitò presso la piazza di S. Marcello ; nelle quali non si vedevano le mura coperte di tapezzarie , credenze fornite d' argento , ne vestimenta di gran valuta ; ma si bene una modesta famiglia , che rappresentava la famiglia di un tanto Cardinale ; il quale fu così ribello alla carne , che continuamente portava il cilicio nascosto ; e frequentava i digiuni ,

K

e l'ora-

e l'orazioni con sovenire largamente i poveri ; e prontamente difendere i deboli . Ristaurò ancora molte Chiese , ed in ogni sua azione fu tale , che meritamente si potrebbe annoverare tra quei santi huomini , che fondarono questa nostra Santa Chiesa ; perciocchè essendo mandato in Germania da Papa Nicolò V. dove anco fu mandato prima da Eugenio IV. per tener in fede della Sede Apostolica quelle Nazioni , dopo aver tirata innanzi la pace fra i Popoli di Vngheria , e quelli d' Austria , passò in Bohemia ; dove miracolosamente ridusse molti heretici alla Fede Cattolica : e mandato da Papa Callisto in Vngheria , in Dalmazia , e Luoghi vicini contra Turchi , sei anni continui pazientemente sopportò fatiche intollerabili ; con opporsi etiandio molte volte alle scorrerie de' nimici , dove spesso abbandonato da' proprj Sergenti , non abbandonò però mai se stesso , ne risparmiò mai la vita sua in tempo alcuno per amor di Cristo ; nella quale impresa stette ancora in grandissimo pericolo della vita , per gli eccessivi freddi di quei paesi , ne con tutte queste , e molte altre difficoltà , che spesso in un medesimo tempo travagliavano l'età sua , già grave
di

di 60. anni , volse però mai usar diligenza alcuna per la sua rievocazione . Sotto Pio II. essendosi unite le forze di molti Principi Cristiani per fare la Cruciata contra Turchi , procurata dal Papa nel principio del suo Pontificato , che rimase di poi imperfetta per la subita sua morte , il buon Cardinale non restò mai d'efortarlo a questa santa impresa ; opponendosi a tutti coloro , che cercavano di rimuoverlo dal suo santo proponimento, ch'era d'andare alla volta d'Ancona : dove essendo avvisato , che tuttavia concorrevano genti da diverse bande : ne avendo personaggio più atto per mandarle ad incontrare , e tenerle unite insieme alla detta impresa , volse dare questa cura a Giovanni , avengache mal volentieri , per rispetto dell' amore , che portava a questo santo vecchio ; il quale con tutto che fosse debole , e malfano , non ricusò però la fatica , per non lasciare parte alcuna della vita sua oziosa nel servizio di Cristo. Fu tanto geloso dell'onore di questa S. Sede , che Paolo II. havendo in animo di scomunicare Giorgio Re di Bohemia heretico ; ne sapendo risolversi senza il braccio dell'armi temporali , nelle quali allora confidava po-

co, egli con la sola autorità sua lo spinse a publicar solennemente la bolla di detta scomunica, ed a privarlo del Regno, che per inganni si havea acquistato. E siccome nelle Legazioni non fu ozioso, così mentre si trovò in Roma non mancò mai dell'ufficio suo; perche sempre intervenne a tutti i Concistori, e nelle pubbliche solennità fu tanto assiduo, che ne per alcuna indisposizione, ne per private faccende volse mai rimanersene. Per le quali opere piene di Religione, e di valore (che lungo sarebbe il raccontarle) visse il più santo, e riputato Cardinale, ch'abbia veduto l'età nostra; morendo nel Pontificato di Paolo Secondo di settant'anni, come si vede per la sua sepoltura nell'entrar della porta di San Marcello.

F I N I S.

ER-

I N D E X

R E R U M

E T

V E R B O R U M

*In quo prior numerus paginam,
alter animadversiones designat.*

A Eneas Sylvius Piccolomineus legationem agit ad Eugenium p. 22. Iterum Legatus ad Eugenium a Friderico Cæsare mittitur 23. A segetis Eugen. IV. designatur 24. Litteras ejusdem Pontificis ad Germanos Principes defert, & Jo. Carvajali tradit 25. Principem locum obtinet in Legatione Germanica ad Eugenium 26. Jo. Carvajalis consuetudine summo opere delectatur 28. Episcopus Tergestinus ab Eugenio designatur 29.

— Viennam Austriæ proficiscitur, ut Friderico gratiam referat pro Episcopatu Tergestino 32. In colloquio cum Georgio Podiebratio Jo. Carvajalium ab hujus injuria defendit 45. Labronem ad Leonoram Friderici Cæsaris sponsam deducendam proficiscitur 47.

— Cardinalium Collegio a Callisto III. enumeratur 72. Fortunæ suæ auctorem agnoscit Jo. Carvajalem 73. 2. Carvajalio suadet, ut in Germania versetur 76. Pontifex deligitur 85. Vide Pius II.

Albertus Austriacus Friderici Cæsaris frater 49. Alfonsus Rex Aragonum, Nicolaum V. Pontificem rogat pro Apotheosi Vincentii Ferrerii 45.

Alfonsus Borgia Valentinus Pontifex renunciatur 55. Vide Callistus III.

Amedeus, qui dimisso Sabaudix Principatu, vitam

K 4 ere-

eremiticam agebat, a Basileensibus Pontifex renunciatur 14.

Anconam Pius II. concedit ut bellum in Turcas parare possit 131. Eo per plures ad id bellum Religionis causa conveniunt *Ibid.*

Annatam Basileenses edicunt ne a Pontifice ex decumis Ecclesiasticis detrahi posset 7.

Apotheosis Sanctor. virorum summis difficultatibus agitur 45. 1.

Aquilejensis. Vide Ludovicus Card. Aquilejensis.

Avenionensibus & Venayfinis Basileenses Legatum præficiunt 7.

Basileenses, inconsulto Pontifice Legatos ad Sigismundum & Bohemos miserunt, ut eos ad Concilium invitarent 5. Totius Ecclesiæ principatum obtinere sese arbitrabantur 6. Julianum Cæsarium in suam societatem deducunt, & Eugenium a suscepto negotio transferendi concilium avertere curant, & in summam rerum omnium egestatem redigere. *Ibid.*

— Ecclesiasticæ ditionis regno illum spoliare nituntur, eique leges imponere 7. Avenionensibus & Venayfinis Legatum

præficiunt. *Ibid.* Eugenium, & qui ejus erant factionis ad Concilium Basileense venire jubent 7. Ut eidem Pontifici injuriam inferrent, edicunt ne populis Ecclesiasticæ ditionis vectigalia posset imponere. *Ibid.* n. 3.

— Bohemis audacter sacra sub utraque specie communicare posse concedunt 45. 1.

— Eugenium tamquam reum delicti contumaciæ damnare, & in eum animadvertendum statuunt 13. Sessionem XVIII. celeriter absolvunt antequam Legati Hispani atque Angli Basileam accedant *Ibid.* n. 2. Amedeum Pontificem salutant 14.

Bellarion Card. Legatus ad Matthiam Hungarorum Regem 92. Admonitus a Carvajalio de Turcarum in Pannoniam eruptione 93. Abrogat, licet invitus, leges, quas Paullus II. juraverat 105.

Bohemi ad Romanæ Sedis societatem accessuros se simulant 34. & seq. Convantum indicunt; & summis calamitatibus Hussitarum & Thaboritarum causa exagitantur 36. Cum Basileensibus pacta ineunt. *Ibid.* Eadem pacta sibi a Carvajalio comprobari de-

po-

poscunt 37. Rokizanam Episcopum ab eodem consecrari contendunt *Ibid.*

— Carvajalium iterum rogant, ut Rokizanam consecraret 39. Illum interficere, inita conjuratione decernunt 42. Apostolicam Sedem fallere tentant 44.

— Romam veniunt ad Paulum Pontif. postulat. auxilium adversus Podiebratium 107.

Bosna, regio Illyrici 76.

Cæsarinus. Vide Julianus Card. Cæsarinus. Callistus III. Nicolai V. loco succedit, & bellum parat in Turcas 55. Jo. Carvajalium Legatum ad Septentriones mittit 56. Classem Genuensium præsidio auctam in Hellespontum, & Ægeum immittit 58. Ludovicum Card. Aquilejensem classi præficit 70. Jo. Carvajali defensionem suam adversus Germanos committit 76. Summopere de Matthia Huniadis filio ab Hungaris Rege salutato lætatur 81. eundem monet, ut bellum cum Muhamede gerat religionis causa 82. ejus obitus 84.

Callistus III. votum innovat quo se ante susceptum Pontificatum obstrinx-

erat, de bello Turcis inferendo 55. Legatos hujus rei causa undequaque mittit *Ibid.* Jo. Carvajalium ad Hungaros, Germanos Polonos finitimasque regiones Legatum mittit 56. Classem parat, quam in Hellespontum immittit. 58.

Campanarum auditofono mos recitandi preces ab Callisto III. manavit 56. 1.

Christernus Rex Daniæ 50.

Capranica. Vide Dominicus Capranica.

Cardinalis Arelatenfis conjuratorum Basileensium signifer 15. Legatus Basileensium ad Conventum Maguntiacum 16. Legati Pontificis dignitatem obtinere apud Germanos Principes contendit 17. Basileensis Concilii facta tueri contendit. *Ibid.*

Carolus Suecorum Rex ad Apostolicam Sedem Daniæ Regem ad jura discutienda vocat 50. Carvajalium Judicem designari petit. *Ibid.* 51. 1.

Cervantes. Vide Joannes Cervantes.

Cochæus Platinæ auctoritate deceptus 27. 1.

Concilium Basileense indicitur a Martino V. anno 1424. ad IV. Non. Martii anno 1431. 3.

Constantinopolis a Muhame-

mede in servitutem redi-
gitur 51.

Curiales & Domestici Eu-
genii Pontificis, qui post
hujus fugam Arcem Mo-
lis Hadrianæ occupave-
rant Romanos cives belli-
cis tormentis exagitant.
pag. 12. n. 1.

De Cusa. Vide Nicolaus.

Dominicus Capranica a
Martino V. Cardin.
designatus, ad Basileenses
contugit postulatum auxi-
lium adversus Eugenium
Pontificem 6. & seq.

Eugenius IV. S. Pon-
tific. Pontificatum su-
cepit anno 1431. 4. Hæ-
reticos Hussitas primum
deprimere statuit, & hac
de causa Julianum Card.
Cæsarinum Legatum in
Germaniam mittit. *Ibid.*
Eo inscio Concilium Ba-
sileense cogitur *Ibid.* Ju-
lianum propterea sollici-
tat, ut Basileam quampri-
mum proficiscatur 5. Con-
cilium Bononiæ cogere
decrevit, ut Basileensium
audaciam deprimeret *Ibid.*

— Græcorum societatem
cum Romana Sede inire
constituit in Concilio Bo-
noniensi 5. Juliano Cæ-
sarino mandavit, ut Basileenses ad Concilium Bo-
noniense venire cohorta-

retur. *Ibid.* Basileenses
contemnunt imperium, &
alterum Concilium Ferrar-
iæ indicit 8. & 13.

— Romani cives ab Eu-
genio deficiunt, eumque
carcere continere statuunt
11. Florentiam propterea
fuga se recipit *Ibid.*

— Dum Florentiæ pro-
fugus versabatur de pace
cum Basileensibus egit.
12. Damnatus a Basileen-
sibus tamquam reus con-
temptæ legis Concilii 13.
Principes Regesque mo-
net ne Amedei, quem
Basileenses Pontificem fa-
lutaverant societatem
amplecterentur 15. Car-
dinalis Arelatensis artes
intercipere, meditatur.
Ibid.

— Joannem Carvajalium
ad Conventum Maguntia-
cum Legatum mittit 16.
Theodoricum Colonien-
sem, & Jacobum Trevi-
rensem Archiepiscopos
dignitate abdicavit 22.
Excedit e vita, eique suc-
cedit Thomas Sarzanensis
Carvajalis socius 29.

Ferrariensis. Vide Ja-
cobus.
Franciscus Sfortia cum Ni-
colao V. S. P. foedus con-
trahit 54.

Franciscus Sfortia Cohortes
militum in Umbriæ fines
im-

immittit 11. Foedus cum Nicolao V. init 54. Fridericus Cæsar Legatos ad Eugenium Pontificem mittit 21. Germanorum principum audaciam in Eugenium damnavit 22. Tutelam Ladislai Regis retinere contendit 34. Romam contendit, ad suscipiendam coronam a Nicolao V. S. Pontifice 46. Fidem, interposita religione, Romano Pontifici pollicetur 47. — Æn. Sylvium ad deducendam Leonoram sponsam Labronem mittit 47. Summ. Pontificis pedes osculatur, eique munus offert 48. Aurea corona a Pontifice donatus 49. Ladislaum ægre fert Hungarorum opera ex sua clientela ereptum 71. — Cum Carvajalio simulantem gerit 87. In Pannoniam infestis signis contendit 88. Consilia pacis cum Matthia Hungarorum Rege recusat 93. Cum Pontifice de Carvajalio conqueritur, quod rebus suis adversaretur 94. **G**eorgius Vir Cl. commendatur 33. num. 3. ejus error de Legatione Jo. Carvajalis ad Germanos *Ibid.* Gelhusius. Vide Joannes Gelhusius.

Georgius Podiebratius Hufitas tuetur 43. Colloquium habet cum Ænea Sylv. Piccolomineo, in quo de Jo. Carvajalio injuste conqueritur. *Ibid.* Catholicos tantummodo sensit infestos cum Regnum Bohemicum per summum scelus occupavit 44. Matthiam Huniadis filium Pragæ vinctum, continet avaritiæ causa 80.

— Catholicos infectatur 107. Callistum Pontificem decipit. *Ib.* Pium II. eludere tentat 108. Hæreticum se, & Rom. Sedis hostem palam profiteatur. *Ibid.* Anathematis sententia a Paulo II. damnatur 110. A Matthia bello jactatus, egens & miser vitam absolvit. *Ib.* Germani Basileensium factionem adversus Callistum III. excitare contendunt 76. Callistum Pont. de acceptis decumis pro bello Religionis calumniantur 79.

Henricus Angliæ Rex Basileenses tanquam hostes publicæ pacis coarctavit 14.

Hispani quatuor tantummodo Basileensibus adhæserunt 15. n. 2.

Huniades. Vide Joannes Huniades.

Hun-

Hungari arma capiunt adversus Fridericum Cæsarem 34. Ladislaum Regem ab ejus clientela eripiunt 71. Mathiam Huniadis filium Regem salutant 80.

Jo. Huniades ab Carvajalio cohortatus ut Albæ Græcæ obsidionem sustineat 59. Classi præficitur a Carvajalio 61. Albæ Græcæ excedit e vita 70.

Hussitæ armis, & nefaria religione Bohemiam vastant 4. 36.

Jacobus Ferrariensis Jo: Carvajalis socius ad Conventum Francfordiensem 20.

S. Jacobus Picenus loco Sancti Jo: e Capistrano in Pannoniam mittitur a Calisto Pont. 78.

Imperatorum Germanorum juramentum Fidei, antequam fines Patrimonii S. Petri attingant 47.

Joannes Carvajal natus est Castris Julii 1. De cujus nobilitate per plures testantur num. 1. Ejus studia litterarum. *Ib.* Romam venit XII. Vir Romanæ Rotæ designatus ab Hispaniarum Rege 2. Prætor Urbis deligitur *Ibid.* Eugenii IV. SS. Pontif. partes perpetuo secutus est adversus Basileenses 3.

— Eugenium adversus Basileenses tuetur 8. Studia hujus rei causa cum Turrecremate conjungit, & plura scribit pro defensione Apostolicæ Sedis p. 9. & 10, n. 1.

— In arcem molis Hadrianæ confugit; indeque Florentiam contendit ad Eugenium, qui eo aufugerat 12. Legatus ad Conventum Maguntiacum mittitur 16. Basileensium consilia adversus Eugenium noscere curat. *Ibid.*

— Eugenii defensionem egit in Conventu Maguntiaco adversus Basileenses 17. Germanos Principes persuasit, ne alterum Conventum pro Basileensibus indicerent 18. Ad Eugenium rediit, a quo iterum Legatus mittitur Francfordiam 19. Adversus Basileenses triduo disputavit in Conventu Francfordiensi 20. Fridericum Cæsarem commover, ut ad Eugenium Romanum Pontificem Legatos mittat 21.

— Legatus ad Conventum Francfordiensem itarum mittitur 23. Amicitiam contrahit cum Æn. Sylvio Piccolomineo. *Ib.* Germanos Principes sollicitat ne consilia

lia pacis dimittant 24. In-
firma valetudine Franc-
fordiæ detinetur *Ibid.* Ger-
manos Principes ad Eu-
genii obedientiam dedu-
cit 25.

— Germanos Principes in
fide continet, quam Euge-
nio devoverant 26. Ad
novam Austriæ Civitatem
cum Thoma Sarzanensi
proficiscitur, indeque
Romam contendit. *Ibid.*
Cardinalium Collegio
absens ennumeratur. *Ibid.*
Episcopus Placentinus de-
signatur 27. Æn. Sylvium
ab Eugenio Pont. Episco-
pum Tergestinum desi-
gnari curat 29.

— Legatus a Nicolao V.
in Germaniam mittitur
30. Ad Cæsarem contem-
dit *Ibid.* Legati ex omni
Germania ad illum con-
currunt *Ibid.* Eos ad Col-
loquium invitat 31. Pon-
tificis auctoritatem tuetur
adversus Basileenses. *Ib.*
Viennam Austriæ cum
Cæsare contendit 32.

— Legatus designatur ad
componenda dissidia in-
ter Fridericum Cæsarem,
& Hungaros 34. Præsens
adeft consecrationi Æn.
Sylvii Piccolominei 33.
& n. 3. Legatus mittitur
ad Bohemos 35. Pace in-
ter Cæsarem, & Hunga-
ros constituta, Pragam

proficiscitur 36. In Con-
ventu Bohemorum postu-
lata, & studia in Rokiza-
nam contemnit 38. 39.

— In publica de Fide di-
sputatione Rokizanam de-
vicit 39. Ab Hussitis hujus
causa inquisitus ad necem
42. Ægre ab eorum ma-
nibus ereptus *Ibid.* Ro-
mam redit, ubi Vincentii
Ferrerii vitam moresque
perpendit, ut ad Sanctior.
Virorum album referatur
45. Legatus ad Frideri-
cum venientem ad Urbem
mittitur 46.

— Judex a Nicolao deli-
gitur ad componenda dis-
sidia inter Daniæ & Sve-
ciæ Reges 50. In Insu-
briam ad pacem consti-
tuendam contendit 52.
Legatus ab Callisto III.
ad Germanos, Polonos
aliosque populos mittitur
56. Milites conscribit
57. Ladislaum Hungaro-
rum Regem ad bellum
pro religione incendit.
Ibid. In vitæ discrimen
incidit. *Ibid.* Muhame-
dis exercitum pabulatione
prohibet, classe secundo
flumine in hostem missa
61. Fridericum de pro-
misso auxilio monet 62.
Huniadem, & Capistrum
a prælio continere
curat 64. Pugnam cum Mu-
hamede committit 66. Vi-

cto-

etoriam de hoste consequitur 67. & p. 68. 1.

— Stephanum Regem.

Bosnae ad bellum cum Turcis gerendum permovet 76. Ex Bosna Diacum proficiscitur 77. Legatus ad Ladislaum mittitur. *ibid.* Opes omnes suas Religionis causa distrahit 78. Bosnae, Poloniae, Daniae, omnesque Germanos Principes ad Sacrum bellum sollicitat. *Ibid.* Agit cum Podiebratio ut Matthiam Huniadis filium liberum dimittat 81.

— Rasciae Principatum.

Apost. Sedis nomine moderatur 83. Matthiam Hungarorum Regem ab injuria Friderici Austriaci tuetur 87. In Pannoniam contendit, ut exercitum Turcarum distineat 89.

— Romam venit 96. Ejus vitae genus in Urbe 98. Pium II. in ruderibus veteris Urbis Portuensis excipit hospitio 99. Eundem Pontificem ad bellum in Turcas sollicitat 100.

— Paulo II. restitit, ne leges, quas hic ante susceptum Pontificatum juraverat, abrogaret 105. Avenionensem Pontificum ditionem commutari cum Aquila Vestinorum nefas esse judicat 106. Pon-

tificem ad ferendam in Podiebratium anathemathis sententiam impellit 109. Matthiam Hungarorum Regem laudibus exornari a Pontifice curat ob bellum, quod Podiebratio indixit 110. Joannis obitus magna sui nominis opinione relicta 111.

Jo. de Capistrano coacta Crucesignatorum manu Albam Graecam proficiscitur 60. Potestatem indicendi bellum Crucis ab Callisto III. Pont. accepit 65. Huniadem ut ex moenibus Albæ Graecæ Turcas expellat, inflammat 66. Albæ Graecæ ad superiores migrat 71.

Joannes Cervantes S. R. E. Card. Legatus est missus ab Eugenio IV. SS. Pont. ad Concil. Basileense post Julianum Card. Cæsarium p. 2. n. 2.

Joannes Hispaniarum Rex Vincentii Ferrerii Apothecarium fieri cupit 45. A Mauris bello vexatur 52. Joannes Niderius, & Jo. Gelhusius Legati Basileensium ad Sigismundum Austriacum & ad Bohemos p. 5.

Julianus Card. Cæsarius ab Eugenio IV. Legatus ad Bohemos missus 4. Ad Basileensium factionem accedit 6. Ad Eugenii

societatem, dimissis Basileensibus redit 13.

Ladislaus Hungarorum Rex Friderici Cæsaris tutela servatur ad Hungaricum, & Bohemicum Regnum 33. Nicolai V. Summ. Pontificis pedes deosculatur 48. Viennam Austriæ profugit cum Ulrico de Rosis 59. Nuptias cum Galliarum Regis filia agit 77. Muhamedis inducias a Jo. Carvajalio suafus recusat 78. Viro Hussitarum opera propinato excedit e vita 80.

Ladislaus Huniadis filius a Ladislao Hungarorum Rege iussus interfici 80.

Legati Regis Hispaniarum Basileensium audaciam abhorrent, & ab eorum sententia in Eugenium discedunt p. 13. Eorum exemplo plerique Basileensium societatem dimittunt 14.

Legati Basileensium litteras tum Concilii, cum Felicis ad Fridericum Cæsarem deferunt, ne se præsidio destitueret 20. Triduo de ejusdem Concilii auctoritate disputaverunt in Conventu Francfordiensi 20.

Leonora Lusitanæ Regibus orta Friderici Cæsaris Uxor 47. Nicolai V. Sum.

Pontificis pedes osculatur 48.

Ludovicus Card. Aquilejensis victoriam in Ægeο mare, devicta Muhamedis classe, consequitur 70. A Callisto Sum. Pontifice admonitus, ut Jo. Carvajalis virtutem imitari velit 84.

Mainardus Bohemici Regni moderator 35.

Martinus V. S. P. Concil. Basileense indixit anno 1424 ad 4. Non. Martii ann. 1431. 3. Hoc eodem anno excessit e vita, cui successit Eugenius IV. 4. Dominicum Capranica Card. designaverat 7.

Matthias Huniadis filius carcere vinctus a Podiebratio continetur 80. Michaelis Zilagii avunculi sui opera ab Hungaris Rex deligitur 81. A Friderico Austriaco bello jactatus 88.

Meridiano tempore mos recitandi preces audito Campanarum sono ab Callisto III. manavit 56.

Michael Zilagius bellum civile incendit, ut illatam sibi injuriam ulcisceretur 79. Transilvaniam invadit, & Hungaricum Regnum in suam redigere potestatem minitatur 80. Matthiam Huniadis filium

ab

ab Hungaris Regem deligi curat. *Ibid.*

Muhamedes Græcorum Imperium occupare contendit 49. Constantinopolim contendit, eaque ingenti Græcorum cæde potitur 51. Pannoniam invadit, & Albam Græcam obsidet 58. In fugam, commisso prælio cum Carvajalio, coniicitur 67.

Nicolaus V. inducias inter Fridericum Cæsarem, & Hungaros constituit 34. Ad inducias hæc constituendas Jo. Carvajalem, & ad Bohemos Legatum mittit *Ibid.* Fridericum Cæsarem invitat ad Urbem 46. Veretur ne novis rebus studeat, Italia intestino bello turbata 48. Græcorum Imperium tueri curat 49. Reges & Principes ad bellum in Turcas sollicitat 50.

— Capta Constantinopoli summo afficitur dolore 51. Bellum parat in Turcas 52. Cum Alfonso Aragonum Rege, Francisco Sfortia, Venetis; & Florentinis fœdus contrahit 54.

Nicolaus de Cusa Joannis Carvajalis socius in Conventu Maguntiaco 18., & in Francfordiensi 20.

Niderius. Vide Joannes Niderius.

Papiensis Cardinalis cedit Paulo II. cui primum restiterat, ne leges abrogaret, quas Pontifex ipse ante susceptum Pontificatum juraverat 105. A Carvajalio certior factus de bello, quod Matthias Hungarorum Rex Podiebratio Religionis causa indixerat 110.

Paulus II. leges aliquas de re Christiana restituenda jurat 104. Cardinales ad eas abrogandas impellit 105. Bohemorum causa, quos ob Religionem Podiebratius insectabatur, summopere perturbatur 107.

Petrus Barbus. Vide Paulus II.

Philippus Nicolai V. frater, & Carvajalis socius in Legatione ad Fridericum Romam venientem 46.

Philippus Maria Angelus Eugenium Pontificem insectatur 10. Misso exercitu, agrum Picenum vastavit, omnesque Urbes & Oppida in suam potestatem redegit. *Ibid.*

Piccolomineus. Vide Æneas Sylvius.

Pius I. Bellum, quod Calistus III. Turcis intulerat, instaurare nititur

85. Jo. Carvajalem ex Bosna in Pannoniam evocat *Ibid.* Vexillum ad Matthiam Hungarorum Regem mittit 86. Ad virtutem cohortatur 88. Carvajalem ad Fridericum mittit Legatum. *Ib.* Itemque in Pannoniam 89.

— Conventum Christianorum Principum Mantuæ indicit 91. Cardinalem Bessarionem ad Matthiam Hungarorum Regem Legatum mittit 92. Jo. Carvajalem Romam evocat 94.

— S. Andreæ Apost. Caput excipit ad Pontem Milvium, & in Urbem summa religione defert 97. Ad bellum sacrum in Turcas se devovet 110. Anconam proficiscitur 101. Jo. Carvajalem Anconam præmittit, ut milites in officio contineat. *Ibid.* Ut Ragusium obsidione liberet, mari se committere statuit 104. Vitam absoluit. *Ibid.*

Platinæ auctoritate Cochlæus deceptus 27. n. 1.

Podiebratius. Vide Georgius Podiebratius.

R Enatus Andegavenfis Aquilam Vestinorum commutari cum Avenionensi Pontificum ditione paciscitur cum Ferdinando

Alfonsi filio 106.

Romani cives ab Eugenio deficiunt, eumque carcerate continere statuunt 11.

Rokizana a Bohemis Episcopus desideratus 37. Homo nefarius, & Hussitarum Princeps. *Ibid.* Carvajalium ad publicam de Fide disputationem invitat, e qua devictus abscedit 40. & seq.

Rasciæ Princeps hæredem Apostolicam Sedem instituit 82.

S Almanticensis Academiæ in Eugenium pietas & obsequium 19.

Sfortia. Vide Franciscus.

Sigismundus Austriacus Basileensium audaciam abhorret 14.

Soldanus Eugenium Pontif. in fuga comitatur 12. n. 1.

Stephanus Rex Bosniæ a Carvajalio persuasus bellum Turcis indicit 76.

T Ergestum civitas inter Carnos & Istros 32.

Thaboritæ Heretici 36.

Thomas Despota Peloponnesiacus S. Andreæ Caput, profugus in Italiam secum defert, & Pio II. donat 97.

Thomas Sarzanensis Joannis socius in altero Conventu Francfordiensi 23. Ex eodem Conventu Romam

con-

contendit ad Eugenium
ob infirmam Jo. Carvaja-
lis valetudinem 25. Car-
dinalium collegio ennu-
meratur absens 26.

— Pontifex post Euge-
nium IV. designatur, su-
scepto Nicolai V. nomine
29. Jo. Carvajalem Lega-
tum in Germaniam mit-
tit 30. Vide Nicolaus V.
Turrecremata Apostolici Pa-
latii Theologus 9. De-
fensionem agit Eugenii
adversus Basileenses 10.

Vincentius Ferrerius In-
stituti Prædicator. fa-
ma celebris 45. Ejus Apo-
theosim Reges Hispania-
rum & Aragonum sollici-
tant. *Ibid.*

Ulricus de Rosis Carvaja-
lium ab Hussitarum con-
juratone defendit 42.
Viennam Austriæ profugit
cum Ladislao Hungarorum
Rege 59.

Zilagus. Vide Mi-
chael Zilagus.

Lopez, Domingo

De rebus gestis Joannis Carvaialis Card. Commentarius

Roma 1752

Biogr. 193 i

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10062276-8